

GRUPIRANJE OBSOJENCEV

LJUBLJANA, JULIJ 1963

Inv. N. 279

INSTITUT ZA KRIMINOLOGIJO PRI PRAVNI FAKULTETI UNIVERZE
 KAZ V LJUBLJANI 1966

Redna št.	Naslov	Raziskava 11.	Tabele	Stran
1	Anketni list		-	1
2	Skupina za upokojevanje		-	3
3	Skupina		-	9
4	Anketni list 2		-	20
5	Skupine obsojencev po vrstah kaznivih dejanj		4-6	24
6	Priloge			
GRUPIRANJE OBSOJENCEV				
	vrstništvo		7-10	25
7	Skupina	Priloge 21 in 22		
	let		15-16	28
8	Skupina in starost		17-22	29
9	Obsojenke		23-32	32
10	Skupina kaznivih		33-40	37
11	Skupina prekrškovnikov, ki so bili povratni hospitalizirani		41	41
12	Obsojenki in obsojenke po poklicih, zaposlitvi in izobrazbi		42-49	42

Ljubljana, julij 1963

010740050

Finansirala: Sklad Borisa Kidriča v Ljubljani
 in Republiški sekretariat za notranje zadeve SR
 Slovenije

Reproducirano v 8 izvodih

za obsojene osebe na dan 1. februarja leta 1953

KAZALO PRILOG

Služba

Prejeto poboljševalni dne:

Štev. spleta

1. Starost	Priloga	Nasiv	7. Osnovni poklic za obsojence izučiti	8. Nivo zaposlitve zadnjega poklica: če ni bil zaposlen	Tabele	Stran	
18 - 20	1	Anketni list			-	1	
21 - 24	2	Navodila za izpolnjevanje			-	3	
25 - 29	3	Sifrant			-	9	
30 - 34	4	Anketni list 2			-	20	
35 - 39	5	Grupe obsojencev po vrstah kaznivih dejanj	dolavec umski			1	
40 - 49	6		dolavec kvalificiran			3	
50 - 59	7		dolavec priučen			4	
60 in več	8		dolavec, delavec, delovni manualni	1 - 6		21	
9. Skraj stalnoga bivališča:	6	Primerjalni pregledi prvič obsojenih, delnih povratnikov in povratnikov					
10. Starost na dan amnestiranja:	7	Mlajši polnoletni stari 21 in 22 let	kročnik		7 - 14	25	
11. Razred:	8	Bolni in stari	delavsko			2	
12. Stanje vseh otrok, za katere je dolžan skrbeti:	9	Obsojenke	tniško			3	
13. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	10	Ocena kapacitet	uslužbene		15 - 16	28	
14. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	11	Ocena prekrškarjev, ki bi bili potrebni hospitalizacije	druga			6	
15. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	12	Obsojenci in obsojenke po poklicih, zaposlitvi in izučevanju	neznano		17 - 22	29	
16. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	13				23 - 32	32	
17. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	14				33 - 40	37	
18. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	15						
19. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	16						
20. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	17						
21. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	18						
22. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	19						
23. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	20						
24. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	21						
25. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	22						
26. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	23						
27. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	24						
28. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	25						
29. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	26						
30. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	27						
31. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	28						
32. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	29						
33. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	30						
34. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	31						
35. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	32						
36. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	33						
37. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	34						
38. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	35						
39. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	36						
40. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	37						
41. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	38						
42. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	39						
43. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	40						
44. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	41						
45. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	42						
46. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	43						
47. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	44						
48. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	45						
49. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	46						
50. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	47						
51. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	48						
52. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	49						
53. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	50						
54. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	51						
55. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	52						
56. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	53						
57. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	54						
58. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	55						
59. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	56						
60. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	57						
61. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	58						
62. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	59						
63. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	60						
64. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	61						
65. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	62						
66. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	63						
67. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	64						
68. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	65						
69. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	66						
70. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	67						
71. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	68						
72. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	69						
73. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	70						
74. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	71						
75. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	72						
76. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	73						
77. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	74						
78. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	75						
79. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	76						
80. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	77						
81. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	78						
82. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	79						
83. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	80						
84. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	81						
85. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	82						
86. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	83						
87. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	84						
88. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	85						
89. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	86						
90. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	87						
91. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	88						
92. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	89						
93. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	90						
94. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	91						
95. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	92						
96. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	93						
97. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	94						
98. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	95						
99. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	96						
100. Število otrok, za katere je dolžan skrbeti:	97						

PRILOGA 1
ANKETNI LIST

Obrazec IK

za obsojene osebe na dan 1. februarja leta 1953

Služba _____

Kazenski poboljševalni dom: _____ Štev. spleta _____

1. Starost ob nastopu kazni:

18 - 20	1
21 - 24	2
25 - 29	3
30 - 39	4
40 - 49	5
50 - 59	6
60 in več	7

2. Kraj stalnega bivališča: _____

3. Občina stalnega bivališča: _____

4. Stan na dan anketiranja:

samski	1
poročen	2
razvezan	3
vдовec	4
živi ločeno	5

5. Število vseh otrok, za katere je dolžan skrbeti:

brez	0
eden	1
dva	2
tri	3
štiri	4
pet in več	5

6. Družbena in zasebna podjetja, oziroma ustanove, kjer je bil zaposlen (zadnje zaposlitev vpisati v prvo vrstico!):

7. Osnovni poklic za katerega se je obsojenec izučil:

8. Nivo zaposlitve zadnjega poklica:

še ni bil zaposlen	0
delavec umski	1
delavec kvalificiran	2
delavec priučen	3
delavec nekvalificiran	4
delavec, deloma umski, deloma manualni	5

9. Socialno poroklo:

kmočko	1
delavsko	2
obrtniško	3
uslužbensko	4
drugo	5
neznano	6

10. Strokovna izobrazba:

ne	
da	

11. Stopnja izobrazbe:

brez šolske izobrazbe	0
nižja osnovna šola, nedokončana	1
nižja osnovna šola, dokončana	2
višja osnovna šola nedokončana	3
višja osnovna šola dokončana	4
srednja šola nedokončana	5
srednja šola dokončana	6
visoka in višja šola nedokončana	7
visoka in višja šola dokončana	8

12. Redkaznovanost:

nobenkrat	0
enkrat	1
dvakrat	2
trikrat	3
štirikrat	4
pet in večkrat	5

Število ostalih zaposlitev čez 11 _____

13. Člen in odstavek glavnega kaznivega dejanja

čl. _____ odst. _____

14. Kazniva dejanja zoper življenje in telo, glavna, storjena naklepno - motiv:

ni kaznivega dejanja zoper telo	0
trenutna jeza	1
imovinska korist	2
maščevanje	3
ljubosumje	4
drugi trajni nesporazumi:	5

15. Število kaznivih dejanj v realnem steku:

jih ni	0
1	1
2	2
3 - 5	3
6 - 10	4
11 in več	5

16. Vrsta kaznivega dejanja iz zadnje predkaznovanosti:

ni predkaznovan	0
istovrstno ali sorodno kaznivo dejanje	1
različno kaznivo dejanje	2

17. Skupna doba prejšnjih prestanih kazni v zaporih (ali vzgojno popoljševalnih domovih):

še ni bil kaznovan z zaporem	0
manj kot 6 mesecev	1
od 6 do 12 mesecev	2
od 13 do 18 mesecev	3
od 19 do 23 mesecev	4
od 2 do manj kot 3 leta	5
od 3 do manj kot 5 let	6
od 5 do manj kot 10 let	7
10 in več let	8

18. Sedanja izrečena kazen:

zapor: 6 do 12 mesecev	1
13 do 18 mesecev	2
19 do 23 mesecev	3
2 do 3 leta	4
3 leta in več	5
strogi zapor:	
6 do 12 mesecev	6
13 do 18 mesecev	7
19 do 23 mesecev	8
2 do manj kot 3 leta	9
3 do manj kot 5 let	X
5 let in več	Y

19. Prestana kazen (v tej ustanovi):

do manj kot 6 mesecev	1
6 mesecev in več	2

20. Disciplinske kazni pri izdrževanju kazni v tej ustanovi:

jih ni bilo	0
ena	1
dve	2
tri	3
štiri	4
pet in več	5

21. Ugodnosti, ki jih je bil deležen v tej ustanovi (Možno več odgovorov!):

brez ugodnosti	0
dopust na domu	1
delo na zunanjem delovišču	2
druge ugodnosti	3

22. Delo, ki ga opravlja v ustanovi ob času popisa:

23. Izobraževanje v ustanovi:

24. Poskus, sodelovanje ali pripravljanje pobega:

ne	1
da	2

25. Diagnoza eventualnega psihiatričnega pregleda pred obsodbo:

26. Zdravstveno stanje v ustanovi:

zdrav	09
diagnoze somatskih obolenj:	

telesne defektnosti (invalidnosti)

27. Psihične abnormnosti ugotovljene v ustanovi:

normalen	00
alkoholomanija	01
diagnoza psihiatra:	

Ugotovitve uprave (podrobna obrazložitev):

P R I L O G A 2

Inštitut za kriminologijo
pri Pravni fakulteti Uni-
verze v Ljubljani

N a v o d i l a

za izpolnjevanje anketnega obrazca o obsojencih - IK.

Zaradi enotnega dela anketarjev pri izpolnjevanju anketnih listov IK dajemo pojasnila za odgovore na posamezna vprašanja v naslednjem:

1. Starostni razred obsojencev je treba določiti glede na datum, ko je kazen pričel izdrževati. Pri razvrščanju obsojencev v starostne razrede je treba paziti na meje razredov. Naprimer: v razred mlajših polnoletnikov sodijo tisti obsojenci, ki so še dopolnili 18 let starosti in tisti, ki so stari 20 let 11 mesecev in 30 dni, itd.
2. Kot kraj stalnega bivališča je treba navesti stalno bivališče obsojenca pred nastopom kazni, če pa stalnega bivališča nima, pa navesti "brez stalnega bivališča".
3. Občine stalnega bivališča je treba navesti po spisu.
4. Stan obsojenca je treba določiti glede na stanje ob dnevu anketiranja.
5. V število otrok je treba šteti tiste, za katere je obsojenec dolžan skrbeti, in sicer ne glede na to ali so zakonski, nezakonski, posvojeni itd.

6. Podjetja, ustanove ali zasebnike, pri katerih je bil obsojenec pred nastopom kazni, je treba oštevilčiti, ker je lahko naslov daljši in obsega tudi dve vrstici. **Na primer:**
1. Tovarna arsov in kos Zreče;
 2. mizarSKI mojster Ivan Apih, Poljšane, itd.
7. Kot osnovni poklic je treba vpisati poklic za katerega se je obsojenec dejansko izučil, oziroma ga je dalj časa opravljal: **Na primer:** Kovinostругar, mizar, tesar, nekvalificirani delavec, kmet, sadjar, kregar, nosač, čistilec čevljev, administrator, računovedja, kurir, gospodinja, kurjač, hišnik itd. Če se obsojenec ni izučil nobenega poklica, niti ni opravljal dlje časa določenega opravila, ki bi ga lahko šteli kot njegov poklic, je treba napisati "brez poklica".
8. Pri nivoju seposelitve obkrožimo enega izmed števil, ki pomenijo odgovor za tisti poklic, ki ga je obsojenec opravljal pred nastopom kazni. **Na primer:** mizarSKI mojster ali pomočnik bo razvrščen med delavce kvalificirane, knjigovedja med delavce umake, trgovski poslovodja med delavce deloma umake, deloma manualne itd.
9. Socialno poreklo obsojencev je treba določiti po pretežnosti dohodkov njihovih staršev.
10. Pri strokovni izobrazbi obkrožimo odgovor "Da" samo

- tedaj, če si je obsojenec dejansko pridobil strokovnost s šolanjem in opravljanjem izpitov za katere ima veljavno spričevalo.
11. Obsojenca je treba razvrstiti v enega izmed določenih stopenj izobrasbe. Naprimer: nedokončano nižje osnovno šolo ima tisti obsojenec, ki je dokončal manj kot 4 razrede osnovne šole; dokončano srednjo šolo ima, kdor je maturiral na srednji šoli katerekoli vrste itd. Med višje osnovno šolo se štejejo tudi prejšnji 4 razredi nižje gimnazije.
12. Kot predkaznovanega je treba šteti vsakega obsojenca, ki je bil sodno kaznovan, in sicer ne glede na to ali je bila kazen izrečena pogojno ali nepogojno in ne glede na to, če je bila kazen brisana, ali ne. Kot predkaznovani se štejejo tudi tisti obsojenci, katerim je bil, kot mladotnikom, izrečen vzgojni poboljševalni ukrep.
13. Pri vsakem obsojencu je treba vpisati člen in odstavek KZ za glavno kaznivo dejanje za katere izdržuje izrečeno kazen, to je kaznivo dejanje, za katerega je bila izrečena najtežja kazen.
14. Pri obsojencih, ki so bili obsojeni zaradi glavnega kaznivega dejanja storjenega naklepno zoper življenje in telo, je treba navesti motiv, naprimer maščevanje, ljubosunje in podobno, če pa ne gre za to kaznivo dejanje, je treba obkrožiti ničlo 0.

15. Navesti je treba število kaznivih dejanj v realnem ste-
ku, za katerega je bil obsojenec obsojen na kazen, ki jo
sedaj izdržuje.
16. Pri predkaznovanih obsojencih je treba določiti, ali je
dejanje zaradi katerega izdržuje kazen, istovrstno ali
sorodno in temu ustrezno obkrožiti pravičen odgovor, si-
cer pa 0. Sorodno kaznivo dejanje je lahko tudi iz dru-
gega poglavja kazenskega zakonika kot glavno kaznivo de-
janje.
17. Vsakega predkaznovanega obsojenca je treba razvrstiti
v določen razred preje izdržanih zapornih kazni vključ-
no s časom, prebitim v vagojne poboljševalnih domovih,
sicer pa obkrožimo 0. Pri tem je treba paziti, da u-
poštevamo samo tisti čas, ki ga je obsojenec dejansko
prebil v zaporu ali vagojne poboljševalnem domu.
18. Vsakega obsojenca je treba razvrstiti v določen razred
določene zaporne kazni za kaznivo dejanje, za katero
ob času popisa izdržuje kazen. Na primer pri obsojencu,
ki je kaznovan s zaporem 2 leti, obkrožimo številko 4,
za obsojenca pa, ki je obsojen s strogim zaporem 2 le-
ti, pa številko 9.
19. Pri tem vprašanju razvrščamo obsojence glede na čas,
ki so ga prebili v zaporih te ustanove. Pri tem je tre-
ba upoštevati čas, prebit samo v zaporih te ustanove,
pa čeprav je obsojenec bil nekaj časa v drugi ustanovi,

- n.pr. obsojenec je nastopil kazen 2 leti zapora v KPD Maribor 1. 6. 1962. 15. 12. 1962 je bil prenesen v KPD Dob, odkoder se je vrnil v KPD Maribor 10. 1. 1963. Za tega obsojenca bomo torej obkrožili številko 2, ker je bil v tem zavodu 7 mesecev in 6 dni.
20. Za vsakega obsojenca je treba obkrožiti število disciplinskih kazni, s katerimi je bil kaznovan pri prestopu kazni v tej ustanovi, oziroma če ni bil disciplinske kaznovan, obkrožimo 0.
21. Če je bil obsojenec pri izdrževanju kazni določen v tej ustanovi določenih ugodnosti, tedaj obkrožimo ustrezno številko. Vendar pa je možno, da je določeni obsojenec koristil tudi več ugodnosti, kar je treba iskazati s istočasnim obkroženjem več števil. Npr.: obsojenec je bil na dopustu doma, delal je na zunanjem delovišču in dobil je več paketov. V tem primeru obkrožimo številke 1, 2 in 3. Kot zunanje delovišče se smatra tudi delo na prostem v okviru KPD Maribor.
22. Semkaj vpišemo tisto delo, ki ga opravlja obsojenec v tej ustanovi ob času popisa. Npr.: krojač, mizar, sidar, kuhar itd.
23. Odgovor na vprašanje o izobraževanju je treba vpisati samo tiste obsojence, ki so se ali se dejansko izobražujejo v tej ustanovi ob izdrževanju sedanje kazni, pa čeprav so menjali ustanovo.

24. Če je kateri od obsojencev poskušal pobegniti, sodeloval pri pobegu ali pripravljaj pobeg, je treba obkrožiti 2, sicer pa 1.
25. Semkaj je treba prepisati diagnozo psihiatričnega pregleda iz obsodbe za kaznivo dejanje, za katero sedaj prestaja kazen.
26. Glede zdravstvenega stanja v ustanovi je treba za vsakega obsojence vpisati iz zdravstvenega lista morebitne diagnoze somatskih obolenj, kakor tudi opis telesne defektnosti ali invalidnosti. Naprimer: kronični črevesni katar, sklečni revmatizem itd. ali: brez 3 prstov na desni roki, slep na levo oko itd.
27. Pri psihičnih abnormnostih obsojencev je treba predvsem paziti na naslednje:

Če je obsojenec kronični alkoholik, ugotovljeno pa je, da je obenem tudi uživalec nasil, je treba obkrožiti številko 01, poleg tega pa je treba vpisati na prazno vrstico tudi, da je n.pr. morfinist. Diagnozo psihiatra je treba vpisati na določeno vrstico le tedaj, če je bil v tej ustanovi po psihiatru že pregledan. Nadalje naj uprava doma v ustrezne vrstice podrobno obrasloži morebitne abnormnosti obsojenca, ki jih je opazila, n.pr. napadalen, vase zaprt, v ustanovi delomrsen i.pod.

Končno poudarjamo, da je potrebno pri vprašanjih 5, 7, 8, 9, 10, 12, 17 in 23, ki so tudi obkrožena, preveriti morebitne izpiske iz dosijejev še posebej v razgovoru s obsojencem.

PRILOGA 3

GRUPIRANJE OBDOJENCEV - ŠIFRANI

Šnak	Šifra	Kodexa
služba	7363	1 - 4
Kazenski poboljševalni dom		5
Maribor	1	
Dob	2	
Notemž	3	
Brestanica	4	
Ig	5	
Številka spisa		6 - 10
(prve tri številke spisa, sednji dve letnica)		
1. Starost ob nastopu kazni:		11
do 20	1	
21 - 24	2	
25 - 29	3	
30 - 39	4	
40 - 49	5	
50 - 59	6	
60 in več	7	
neznano	7	
2. Starost ob nastopu kazni:		12
18 - 20	1	
21 in več	2	
neznano	7	
3. Občina stalnega bivališča:		13 - 14
<u>Okraj Celje</u>		
Brežice	10	
Celje	11	

	Sifra	Kodoks
Laško	12	
Mozirje - Polje	13	
Sevnica	14	
Slovenske Konjice	15	
Šentjur pri Celju	16	
Šmarje pri Jelšah	17	
Šoštanj	18	
Videm Krško	19	
Žalec	12	
Okraj Koper		
Ajdovščina	20	
Iđrija	21	
Ilirska Bistrica	22	
Isola	23	
Koper	24	
Nova Gorica	25	
Piran	26	
Postojna	27	
Sežana	28	
Tolmin	29	
Okraj Ljubljana		
Cerknica	30	
Črnomelj	31	
Domžale	32	
Grosuplje	33	
Krastnik	34	
Jesenice	35	
Kamnik	36	
Kočevje	37	
Kranj	38	
Litija	39	
Ljubljana - Center	40	

Šifra Kodeks

Ljubljana (Bežigrad,		
Moste - Polje,		
Šiška, Vič - Radnik)	41	
Logatec	42	
Metlika	43	
Novo mesto	44	
Radovljica	45	
Ribnica	46	
Škofja Loka	47	
Trbovlje	48	
Trebnje	49	
Trzin	50	
Vitnik	51	
Zagorje ob Savi	52	
<u>Okraj Maribor</u>		
Dravograd	60	
Gornja Radgona	61	
Lenart	62	
Lendava	63	
Ljutomer	64	
Maribor - Center	65	
Maribor (Tabor, Tesno)	66	
Murška Sobota	67	
Ormož	68	
Ptuj	69	
Radlje ob Dravi	70	
Ravne na Koroškem	71	
Slovenj Gradec	72	
Slovenska Bistrica	73	
<u>Bivaljske isve Slovenije</u>	80	
neznano	99	

12
Šifra Kodeks

4. Stan na dan anketiranja:

samski	1	
poročen	2	
razvezan	3	
vdovec	4	
živ ločeno	5	
neznano	7	

5. Število vseh otrok, za katere je dolžan skrbeti:

brez	0	
eden	1	
два	2	
tri	3	
štiri	4	
pet in več	5	
neznano	7	

6. a) Poklic za katerega se je obsojenec izučil in ki ga opravlja v ustanovi

isti	1	
drugi	2	
neznano + trenutno nezaposlen v ustanovi	7	

6. b) Družbena ali zasebna podjetja, osiroma ustanove, kjer je bil zaposlen (glede na zadnje zaposlitve)

industrijske, gradbene podjetje, rudnik	1	
obrtna in servisna podjetja	2	
kmečko gospodarstvo in kmetijska zadruga	3	
ustanova	4	

	Šifra	Kodex
družbena organizacija	5	
ostale	6	
trgovsko, gostinsko ali transportno podjetje	7	
neznano	Y	
ni bil zaposlen ter samostojen	0	
6. c) Število zaposlitev:		19
ena	1	
dve	2	
tri	3	
štiri	4	
pet	5	
šest	6	
sedem	7	
osem	8	
devet in več	9	
ni bil zaposlen	0	
neznano	Y	
7. Osnovni poklic, za katerega se je izučil:		20 - 21
(po klasifikaciji poklicev, Popis prebivalstva 31. 3. 1961, Zvezni zavod za statistiko, Ljubljana, junija 1961)		
neznano in brez poklica	YY	
8. Nivo zaposlitve zadnjega poklica:		22
še ni bil zaposlen	0	
delavec umski	1	
delavec kvalificiran	2	
delavec nekvalificiran	3	
delavec, deloma umski, deloma manualni	4	
neznano	Y	

Šifra Kodeks

Opomba: Vsi podatki od 6 do 9 se vpisujejo ne glede na to ali je bil obojenez zaposlen pri drugem delodajalcu ali samostojen, kot da je bil zaposlen.

9. Socialno poreklo:		23
kmečke	1	
delavske	2	
obrtniške	3	
uslužbenste	4	
drugo	5	
neznano	7	
10. Strokovna izobrazba		24
ne	0	
da	1	
neznano	7	
11. Stopnja izobrazbe:		25
brez šolske izobrazbe	0	
nižja osnovna šola, nedokončana	1	
" dokončana	2	
višja osnovna šola, nedokončana	3	
" dokončana	4	
srednja šola nedokončana	5	
" dokončana	6	
visoka in višja šola nedokončana	7	
visoka in višja šola dokončana	8	
neznano	7	
12. Predkaznovanost:		26
nobenkrat	0	
enkrat	1	
dvakrat	2	
trikrat	3	
štirikrat	4	
pet in večkrat	5	
neznano	7	

Šifra Kodeks

13. Člen in odstavki kaznivega dejanja:		27 - 28
100 - 123	10	
124 - 134	11	
135 - 147	12	
148 - 164	13	
165 - 168	14	
169 - 178	15	
179 - 189	16	31
190 - 198	17	
199 - 212	18	
213 - 248 a	19	
249 - 267	20	
268 - 278	21	
279 - 288	22	
289 - 313 a	23	
314 - 326 a	24	
327 - 362	25	
ostali zakoni	27	
14. Kazniva dejanja soper življenje in telo, glavna, storjena naklepno - motiv:		29
ni kaznivega dejanja soper telo	0	
trenutna jeza	1	
inovinška korist	2	
naštevaje	3	
ljubosumje	4	
drugi trajni nesporazumi	5	
neznano	7	
ostalo	6	
15. Število kaznivih dejanj v realnem stoku:		30

	Šifra	Kodeks
jih ni	0	
1	1	
2	2	
3 - 5	3	
6 - 10	4	
11 in več	5	
neznano	7	
16. Vrsta kaznivega dejanja in saduje predkaznovanosti:		31
ni predkaznovan	0	
istovrstno ali sorodno k.d.	1	
različno k.d.	2	
neznano	7	
17. Skupna doba prejšnjih prestanih kazni v zaporih:		32
še ni bil kaznovan z zaporo	0	
manj kot 6 mesecev	1	
6 do 12 mesecev	2	
13 do 18 mesecev	3	
19 do 23 "	4	
2 do manj kot 3 leta	5	
3 do manj kot 5 let	6	
5 do manj kot 10 let	7	
10 let in več	8	
neznano	7	
18. Sedanja izrečena kazen:		33
zapor: 6 do 12 mesecev	1	
13 do 18 "	2	
19 do 23 " v ustanovi	3	
2 do 3 leta	4	
3 leta in več	5	
neznano + neopredeljeno	7	

	Šifra	Kodeks
18. strogi zapor:		33
6 do 12 mesecev	6	
13 do 18 mesecev	7	
19 do 23 mesecev	8	
2 do manj kot 3 leta	9	
3 do manj kot 5 let	x	
5 let in več	y	
19. Prestana kazen (v tej ustanovi):		34
do manj kot 6 mesecev	1	
6 mesecev in več	2	
20. Disciplinske kazni pri isdrževanju kazni v tej ustanovi:		35
jih ni bilo	0	
ena	1	40
dve	2	
tri	3	
štiri	4	
pet in več	5	
21. Ugodnosti, ki jih je bil deležen v tej ustanovi:		36
a) brez ugodnosti	0	
b) dopust na domu	1	
c) delo na zunanjem delovišču	2	
d) druge ugodnosti	3	42
b) + c)	4	
b) + d)	5	
c) + d)	6	
b) + c) + d)	7	
22. Delo, ki ga opravlja v ustanovi v času popisa:		37 - 38
(po klasifikaciji poklicev, Popis prebivalstva 31. 3. 1961, Zvezni zavod za statistiko, Ljubljana, junija 1961)		
neznano + nezaposlen	yy	

	Šifra	Kodeks
23. Izobraževanje v ustanovi:		39
se ne izobražuje	0	
analfabetški tečaj	1	
splošni izobraževalni tečaj	2	
strokovni tečaj in tečaj za polkvalifikacijo	3	
nižji razredi osemletke	4	
višji razredi osemletke	5	
vajenska šola in kvalifikacija z izpitom	6	
srednja strokovna šola in mojstrski izpit	7	
višja šola	8	
24. Poskus, sodelovanje ali pripravljanje pobege:		40
ne	1	
da	2	
neznano	3	
25. Diagnoza eventualnega psihiatričnega pregleda pred obsodbo:		41
je ni	0	
brez posebnosti	1	
pozitivna	2	
neznano	3	
26. Zdravstveno stanje v ustanovi:		42
zdrav	0	
pozitivne diagnoze somatskih obolenj	1	
telesne defektnosti	2	
somatska obolenja + telesne defektnosti	3	
27. Psihične abnormnosti, ugotovljene v ustanovi:		43
a) normalen	0	
b) alkoholomanija	1	

PRILOGA 9

Šifra

Kodeks

Rešit v ljabi	c) pozitivna diagnoza psihiatra	2	Obrazec IX
	d) posebne ugotovitve uprave	3	
	b) + c) ANKETNA LISTA	4	
	b) + d)	5	
	e) + d)	6	
	b) + c) + d)	7	
	neznano	8	

Kazenski postopkovni del: Štev. spisov

Patološke tendence	Intenzivnost	Priloge			
prevratna občutljivost	0 1 2				
patološki odpor	0 1 2				
hipochondrične tendence	0 1 2				
obsesivne tendence	0 1 2				
impulzivne tendence	0 1 2				
agresivne tendence	0 1 2				
psihična neupornost	0 1 2				
nevarne tendence	0 1 2				
depresivne tendence	0 1 2				
paranoične tendence	0 1 2				
oslobovalne indiferentnosti	0 1 2				
skizoidne tendence	0 1 2				
epileptični in epilepto- formni napadi	0 1 2				

Ali menite, da je obsojenec potreben
trajna v posebni ustanovi?

Da Ne

Kraj?

PRILOGA 4

Inštitut za kriminologijo
v Ljubljani

Obrazec IK

ANKETNI LIST 2

za obsojeno osebo na dan 1. 2. 1963

(Patološke osebnostne poteze pri obsojencih)

Služba I I I I IKazenski poboljševalni dom: Štev. spisa I I I I I I

Patološke tendence	Intenzivnost	Pripombe			
prevelika občutljivost	0 1 2				
psihastenične tendence	0 1 2				
hipohondrične tendence	0 1 2				
obsesivne tendence	0 1 2				
impulzivne tendence	0 1 2				
agresivne tendence	0 1 2				
parahična neurevnovešenost	0 1 2				
manične tendence	0 1 2				
depresivne tendence	0 1 2				
paranoične tendence	0 1 2				
emocionalna indiferentnost	0 1 2				
shizoične tendence	0 1 2				
epileptični in epilepto- foruni napadi	0 1 2				

Ali smatrate, da je obsojenec potreben
tretmana v posebni ustanovi?

Da ne

Zakaj?

PRILOGA 5

GRUPE OBDOJENCEV PO VRSTAH KAZNIVIH DEJANJ

Tab. 1: Prvič obsojeni po glavnem kaznivem dejanju in starosti ob nastopu kazni

Starost v letih	Kaznivo dejanje soper:								stu- pej
	10	12	16	17	19	20	21	24	
	ljud- stvo in drža- vo	živ- lje- nje in telo	mor- lo	za- kon- ske sve- so	na- rod- no go- spo- dar.	pre- može- nje	sploš- no var- nost	urad- no dolž- nost	
21 - 22	-	3	2	1	-	6	2	-	14
23 - 24	-	6	1	-	-	9	2	1	19
25 - 29	1	17	4	-	-	20	9	13	64
30 - 39	2	14	4	-	3	22	5	18	68
40 - 49	-	3	2	1	-	5	-	8	19
50 - 59	-	5	2	-	-	2	1	2	12
60 in več	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Skupaj	3	48	15	2	3	65	19	42	197

Tab. 2: Delni povratniki po vrsti predkrmovnosti in glavnem krmivnem dejanju

Vrsta predkrmovnosti	Krmivo dejanje soper:										
	10 ljud- stvo in drže- vo	12 živ- lje- nje in telo	15 čast	16 sere- lo	19 narod- no go- spo- dar- stvo	20 pre- može nje	21 sploš- no var- nost	23 javni red in pravni promet	24 ured- no goli- nost	25 skri- pač	
1. brez se- porne kzani	-	5	-	2	-	4	2	-	3	16	
2. zapor do 6 mes.	-	6	-	-	-	2	1	-	2	11	
3. zapor nad 6 mes.	-	1	-	1	-	6	2	1	-	11	
4. brez se- porne kzani	-	5	-	1	-	8	2	-	2	18	
5. zapor do 6 mes.	1	4	-	-	-	7	2	2	4	20	
6. zapor nad 6 mes.	-	2	-	-	2	15	1	1	6	27	
7. brez se- porne k.	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	
8. zep. do 6 mes.	-	4	1	1	-	3	1	1	1	12	N
9. brez se- porne k.	-	-	-	1	-	3	1	-	-	5	
Skupaj	1	27	1	6	2	49	12	5	18	121	

Predkrmovnost:

1. in

2. in vod

dejanje

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

restl.

Tab. 3: Povratniki po vrsti predkaznovanosti in glavnem kaznivem dejanju

Kaznivo dejanje soper:	Prejünje kaznivo dejanje		
	isto- vrstno ali sorodno	različno, prejünja kazen nad 6 me- secev zapora	Skupaj
10. ljudstvo in države	-	1	1
11. šlovečnost in med- narodno pravo	-	1	1
12. življenje in telo	7	8	15
16. moralo	-	1	1
17. zakonske zveze	1	-	1
18. šloveško zdravje	1	-	1
19. narodno gospodarstvo	4	-	4
20. premoženje	130	42	172
21. splošno varnost	2	5	7
23. javni red in pravni prozet	7	1	8
24. uradno dolžnost	8	5	13
25. oborožene sile	1	-	1
carinski zakon	1	-	1
Skupaj	162	64	226

Tab. 4: Mlajši polnoletni po glavnem kaznivem dejanju in predkaznovanosti (stari 18 o.dn. 20 let)

Kaznivo dejanje soper	I prvič obsojeni	II delni povrat- niki	III povrat- niki	Skupaj
12. življenje in telo	13	-	-	13
16. moralo	2	1	-	3
20. premoženje	25	27	10	63
21. splošno varnost	2	-	-	2
24. uradno dolžnost	1	-	1	2
Skupaj	44	28	11	83

Tab. 5: Bolni, stari in onemogli po glavnem kaznivem dejanju in predkaznovanosti

Kaznivo dejanje zoper:	I. prvič obsajeni	II. delni povratniki	III. povratniki	Skupaj
12. življenje in telo	7	3	3	13
16. moralo	3	1	2	6
17. zakonsko zvezo	-	-	1	1
19. naročno gospodarstvo	-	2	-	2
20. premoženje	6	6	26	38
21. splošno varnost	1	1	-	2
23. javni red, pravni promet	1	-	-	1
24. uradne dolžnost	5	4	3	12
Skupaj	23	17	35	75

Tab. 6: Psihično moteni po vrsti motnje in glavnem kaznivem dejanju

Vrsta motnje	Kaznivo dejanje zoper:							skupaj
	10. ljudstvo in države	11. človek in sedn. družba	12. življenje in telo	16. moralo	17. zakonsko zvezo	20. premoženje	24. službene dolžnost	
nevaren okolici	-	-	1	-	-	4	-	5
nevaren sebi	-	-	2	-	-	6	-	8
alkoholoman	-	-	1	2	1	6	3	13
hujši nevrotik	1	1	6	1	-	10	-	19
kombinirane motnje*	-	-	10	5	-	10	1	26
reakcija na zoper	-	-	3	-	-	2	-	5
osebnostno moten, vodljiv	-	-	2	-	-	-	-	2
epileptik	-	-	1	-	-	-	-	1
Skupaj	1	1	26	8	1	38	4	79

* vključeni 3 tzv. seksualni psihopati

Tab. 10: Obsojenci po PRILOGA 6

PRIMERJALNI PREGLEDI PRVIČ OBSOJENIH, DELNIH POVRATNIKOV
IN POVRATNIKOV

Tab. 7: Glavno kaznivo dejanje

Kaznivo dejanje soper:	Število obsojencev			%		
	I. prvič obso- jeni	II. delni povrat- niki	III. po- vrat- niki	I.	II.	III.
12. življenje in telo	48	27	15	25	22	7
13. premoženje	65	49	172	33	40	76
24. uradno dolžnost	42	18	13	21	15	6
ostala k. d.	42	27	26	21	23	11
Skupaj	197	121	226	100	100	100

$\chi^2 = 91,81$, značilen na nivoju 0,001

Tab. 8: Dolžina izrečene kazni

Dolžina izrečene kazni	Število obsojencev			%		
	I. prvič obsoje- ni	II. delni povrat- niki	III. po- vrat- niki	I.	II.	III.
do 2 leti	57	31	74	29	25	33
2 do manj kot 3 leta	40	28	64	20	24	28
3 do manj kot 5 let	45	27	40	23	22	18
5 let in več	55	35	48	28	29	21
Skupaj	197	121	226	100	100	100

$\chi^2 = 8,04$, značilen na nivoju 0,05

Tab. 9: Poklic

Poklic obsojenca	Število obsojencev			%		
	I. prvič obsoje- ni	II. delni povrat- niki	III. po- vrat- niki	I.	II.	III.
delavec unski	29	14	10	15	12	4
delavec kvalificiren	66	42	78	34	35	34
delavec prinčen	30	17	53	15	14	24
delavec nekvalific.	62	42	79	31	34	35
ostali poklici	10	6	6	5	5	3
Skupaj	197	121	226	100	100	100

$\chi^2 = 19,78$, značilen na nivoju 0,001

Tab. 10: Obsojenci po zakonskem stanu

Zakonski stan	Število obsojencev			%		
	I. prvič obsojeni	II. delni povratniki	III. povratniki	I.	II.	III.
samski	70	43	112	36	36	49
porojeni	107	63	69	54	52	31
ostali	20	15	45	10	12	20
Skupaj	197	121	226	100	100	100

 $hi^2 = 29,57$, značilen na nivoju 0,001

Tab. 11: Obsojenci po številu otrok

Število otrok, za katere so dolžni skrbeti	Število obsojencev			%		
	I. prvič obsojeni	II. delni povratniki	III. povratniki	I.	II.	III.
0	80	41	111	41	34	49
1	43	34	49	22	28	22
2	40	26	32	20	21	14
3 in več	34	30	34	17	17	15
Skupaj	197	121	226	100	100	100

 $hi^2 = 9,82$, značilen na nivoju 0,05

Tab. 12: Število obsojencev po številu disciplinskih kazni*

Število disciplinskih kazni	Število obsojencev			%		
	I. prvič obsojeni	II. delni povratniki	III. povratniki	I.	II.	III.
0	93	54	97	72	63	59
1	21	24	40	16	23	24
2	11	4	16	9	4,5	10
3 in več	4	4	12	3	4,5	7
Skupaj	129	86	165	100	100	100

 $hi^2 = 9,88$, značilen na nivoju 0,05

* Upoštevani samo obsojenci, ki so prestali v kazenskem popravilnem domu 6 mesecev in več zaporne kazni

Tab. 13: Število obsojencev po ugodnostih, ki so jim bile dodeljene v kasenskem petoljševalnem domu*

Vrsta ugodnosti	Število obsojencev			p		
	I. prvič obsojeni	II. delni povratniki	III. povratniki	I.	II.	III.
brez	51	41	96	40	48	58
delo na sunanjen delovišču	19	15	24	15	17	15
druge ugodnosti	17	15	34	13	17	21
dopust na domu, delo na sunanjen delovišču, druge ugodnosti	17	4	2	13	5	1
ostale ugodnosti	25	11	9	19	13	5
Skupaj	129	86	165	100	100	100

$hi^2 = 37,23$, značilen na nivoju 0,001

* Pripomba ista

Tab. 14: Obsojenci po starosti ob nastopu kazni

Starost v letih	Število obsojencev		
	I. prvič obsojeni	II. delni povratniki	III. povratniki
21 do 24	33	21	26
25 - 29	64	28	62
30 do 39	68	44	93
40 do 49	19	20	27
50 in več	13	8	13
Skupaj	197	121	226

$hi^2 = 8,94$, neznačilen

18 (16) - 20 let	35	34	15	100
21 - 22 let	37	31,5	31,5	100

$hi^2 = 6,070$, značilen na nivoju 0,05

PRILOGA 7

MLAJŠI POLNOLETNI STARI 21 IN 22 LET

Tab. 15: Mlajši polnoletni po glavnem kaznivem dejanju in predkaznovanosti (stari 21 in 22 let ob nastopa kazni)

Kaznivo dejanje soper:	I. prvič obsojeni	II. delni povrat- niki	III. povrat- niki	skupaj
12. Življenje in telo	3	1	1	5
16. morale	2	-	-	2
17. zakonske zveze	1	-	-	1
20. premoženje	6	10	11	27
21. splošno varnost	2	1	-	3
Skupaj	14	12	12	38

Tab. 16: Primerjava mlajših polnoletnih po starosti ob nastopa kazni in predkaznovanosti

Predkaznovanost	I. prvič obsojeni	II. delni povrat- niki	III. povrat- niki	skupaj
Število obsojenih				
18 (16) - 20 let	44	28	11	83
21 - 22 let	14	12	12	38
%				
18 (16) - 20 let	53	34	13	100
21 - 22 let	37	31,5	31,5	100

$\chi^2 = 6,074$, značilen na nivoju 0,05

PRILOGA 8

BOLNI IN STARI

Tab. 17: Fizično bolni in stari po delovni sposobnosti

Delovna sposobnost	Število obojencev
I. Bolni, težki invalidi, nesposobni za delo	74
II. Zaradi bolezni zmanjšano sposobni za delo	52
III. Stari*	9
Skupaj	75

* 8 = starih 60 let in več

1 = star 59 let, ima arteriosklerozo

Tab. 18: Fizično bolni in stari po dolžini izrečene kazni in po starosti ob nastopu kazni

Starost v letih	Izrečena kazni	6-12	13-18	19-23	2 do 3 do	3 do 5	5 in več	Skupaj
		nese- cev	nese- cev	nese- cev	manj kot 3 leta	manj kot 5 let		
18 - 20		-	-	-	-	-	-	-
21 - 22		-	-	-	-	-	-	-
23 - 24		-	-	-	2	1	1	4
25 - 29		-	1	-	3	7	2	13
30 - 39		-	4	-	4	10	4	22
40 - 49		2	1	2	1	5	5	16
50 - 59		-	-	1	4	3	4	12
60 in več		3	-	1	2	1	1	8
Skupaj		5	6	4	16	27	17	75

Tab. 19: Psihično moteni po predkategorizaciji in vrsti motnje

Vrsta motnje	I. prvič kategorizirani	II. delni povratniki	III. povratniki	skupaj
nevaren okolici	-	1	4	5
nevaren sebi	2	-	6	8
alkoholomna	4	1	8	13
hujši nevrotik	10	4	5	19
kombinirane motnje	7	3	16*	26
reakcija na zapor	-	1	4	5
osebnostne moteni, vodljivi	-	2	-	2
epileptik	-	1	-	1
Skupaj	23	13	43	79

* Vključeni 3 seksualni psihopati

Tab. 20: Psihično moteni po dobi izrečene kazni in vrsti motnje

Vrsta motnje	izrečene kazni	6-12 mesecev	13-18 mesecev	19-23 mesecev	2 do 5 let kot 3 leta	5 do 10 let kot 5 let	5 let in več	skupaj
nevaren okolici	-	-	-	2	1	1	1	5
nevaren sebi	-	-	1	-	1	3	3	8
alkoholomna	1	-	-	-	3	3	6	13
hujši nevrotik	-	-	1	-	3	6	9	19
kombinirane motnje	1	1	-	-	8	10	6	26
reakcija na zapor	-	-	-	-	-	-	5	5
osebnostne moteni, vodljivi	-	-	-	-	-	-	2	2
epileptik	-	-	-	-	-	1	-	1
Skupaj		2	3	2	16	24	32	79

Tab. 21: Psihično moteni po številu disciplinskih kazni in vrsti motnje

Vrsta motnje	Število disciplinskih kazni						skupaj
	0	1	2	3	4	5 in več	
nevaren okolici	-	-	1	1	-	2	4
nevaren sebi	3	1	1	-	-	1	6
alkoholoman	6	2	2	-	-	-	10
hujši nevrotik	8	3	2	-	2	1	16
kombinirane motnje	8	6	1	1	2	5	23
reakcija na zapor	1	-	-	1	1	1	4
osebnostno moteni, vodljivi	1	1	-	-	-	-	2
epileptik	-	-	-	-	-	-	-
Skupaj	27	13	7	3	5	10	65

* Samo za obojeence, ki so prestali 6 mesecev in več zaporne kazni.

Poskus pobega 8 obojeencev

Tab. 22: Psihično moteni po dolžini izrečene kazni in po starosti ob nastopu kazni

Izrečene kazni starost v letih	6-12 mesecev	13-18 mesecev	19-23 mesecev	2 do	3 do	5 let in več	skupaj
				manj kot 3 leta	manj kot 5 let		
18 - 20	-	-	-	2	4	2	8
21 - 22	-	-	-	1	-	2	3
23 - 24	-	-	-	1	3	2	6
25 - 29	-	1	-	4	4	5	14
30 - 39	1	2	2	2	10	13	30
40 - 49	1	-	-	5	2	6	14
50 - 59	-	-	-	1	-	2	3
60 in več	-	-	-	-	1	-	1
Skupaj	2	3	2	16	24	32	79

PRILOGA 9

OBDOJENKE

Tab. 23: Obsojenke po vrstah kasnivih dejanj

Kasnivo dejanje zoper:	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Pod celote		
	prvič obsojene	delne povratnice	po-vratnice	mlajše polnoletne	fizično bolne in stare not.	psihično bolne in stare not.	skupaj	sa nekatere vrste k.d.	n
10. Ljudstvo in državo	1	-	-	-	-	-	1
12. Življenje in telo	7	2	-	1	9	8	27	20	17
17. zakonsko zvezo	-	-	-	-	-	2	2
19. narodno gospodarstvo	-	1	-	-	2	-	3
20. prenoženje	11	6	10	4	19	22	72	54	54
24. uradno dolžnost	11	6	2	3	4	2	28	21	12
Skupaj	30	15	12	8	34	34	133		

Tab. 24: Nekaterne grupe obsojenk po predkasnevanosti

	IV.	V.	VI.
	mlajše polnoletne	fizično bolne in stare not.	psihično bolne in stare not.
I. prvič obsojene	5	16	8
II. delne povratnice	1	4	3
III. povratnice	2	14	23
Skupaj	8	34	34

Tab. 25: Obsojenke po dolžini izrečene kazni

Dolžina izrečene kazni	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	%		
	prvič obsojene	delne povratnice	po-vratnice	mlajše polnoletne	fizično bolne in stare	psihično bolne in stare	skupaj	Σ	n
6 - 12 mesecev	2	2	1	-	1	1	7	22	26
13 - 18 "	4	4	1	2	1	5	17		
19 - 23 "	1	-	1	-	1	2	5		
2 do manj kot 3 leta	6	4	4	4	11	7	36	27	25
3 do manj kot 5 l.	9	3	2	2	5	6	27	20	23
5 let in več	8	2	3	-	15	13	41	31	26
Skupaj	30	15	12	8	34	34	133	100	100

*hi² = 2,50, nesnačilen

Tab. 26: Obsojenke po starosti ob nastopu kazni

Starost v letih	I. delne povratnice						II. nice						III. po-mlajše						IV. ristič-						V. polno-						VI. po-mlajše					
	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene				
18 - 20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
21 - 22	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		
23 - 24	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	
25 - 29	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	
30 - 39	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
40 - 49	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
50 - 59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
60 in več	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skupaj	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30

* Stara 20 let, obsojena na kazen 5 let in več

** Ob nastopu kazni stare 20 let, že 10 let v KPD

Starost v letih	I. delne povratnice						II. nice						III. po-mlajše						IV. ristič-						V. polno-						VI. po-mlajše							
	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene	prvič	obsoj- jene		
18 - 20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
21 - 22	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
23 - 24	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
25 - 29	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
30 - 39	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
40 - 49	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
50 - 59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
60 in več	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skupaj	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	

* Prejeto leto

Tab. 27: Obsojenke po poklicih*

Poklic	I.		II.		III.		V.		VI.	
	priviž obsoj- jena	delne povrat- nice	delne povrat- nice	priviž- no bol- ne in stare	povrat- nice	priviž- no bol- ne in stare	skupaj	skupaj	ženske	moški
delavec umski	16	7	2	11	3	39	31	11	3	11
" kvalificiran	4	1	1	4	5	15	12	5	5	33
" priučen	3	3	4	3	5	18	15	5	5	18
" nekvalificiran	3	3	4	5	14	29	23	14	14	34
ostali poklici	4	1	1	11	7	24	19	7	7	4
Skupaj	30	15	12	34	34	125	100	34	34	100

* Brez mlajših polnoletnih, kar je za njih struktura specifična

Tab. 28: Obsojenke po zakonih stani*

Zakonski stan	I.		II.		III.		V.		VI.	
	priviž obsojena	delne vratnice	delne povrat- nice	priviž- no bol- ne in stare	povrat- nice	priviž- no bol- ne in stare	skupaj	skupaj	ženske	moški
cerste	15	6	5	10	17	53	42	17	17	40
poročene	10	6	5	9	7	37	30	7	7	44
ostale	5	3	2	15	10	35	28	10	10	16
Skupaj	30	15	12	34	34	125	100	34	34	100

* Priporaba iste

Tab. 29: Obsojenke po številu otrok*

Število otrok za katere so dolžne skrbeti	I.	II.	III.	V.	VI.	Σ
	prvič obso- jene	delne po- povrat- nice	delne po- vrat- nice	fizično stare	psihič- no	
0	12	6	2	13	18	51
1	15	4	4	12	6	39
2	2	4	3	6	5	20
3 in več	3	1	3	3	5	15
Skupaj	30	15	12	34	34	125

* Prilomba ista

Tab. 30: Psihično motene obsojenke po vrsti motnje

Vrsta motnje	Število ^o od celote za nekatere vrste motenj	
	obsojenih	ženske spol
nevarna okolica	1	..
nevarna sebi	1	..
alkoholizem	4	12
hujši nevrotik	1	17
kombinirane motnje	26	24
reakcija na zapor	1	33
Skupaj	34	..

Tab. 31: Obsojenke po številu disciplinskih kazni

Število disciplinskih kazni	I. prvič obsojene	II. delne povratnice	III. povratnice	skupaj	%	
					ženke	moški
0	16	4	6	26	67	64
1	2	1	4	7	55	36
2	1	2	2	5		
3 in več	-	1	-	1		
Skupaj	19	8	12	39	100	100

* Samo za obsojenke, ki so prestale v kazenskem poboljševalnem domu 6 mesecev in več zaporne kazni

Tab. 32: Obsojenke po ugodnostih, ki so jim bile dodeljene v kazenskem poboljševalnem domu

Vrsta ugodnosti	I. prvič obsojene	II. delne povratnice	III. povratnice	skupaj	%	
					ženke	moški
bres	2	1	3	6	15	50
delo na zunanjem delovišču	3	-	4	7	85	50
druge ugodnosti	7	5	4	16		
dopust na dom, delo na zunanjem delovišču, druge ugodnosti	4	-	-	4		
ostale ugodnosti	3	2	1	6		
Skupaj	19	8	12	39	100	100

* Samo za obsojenke, ki so prestale v kazenskem poboljševalnem domu 6 mesecev in več zaporne kazni.

PRILOGA 10

OCENA KAPACITET

Tab. 33: Absolutna razdelitev moških do- doletnih in mlajših polnoletnih na vrste ustanov

Starost ob nastopu kazni in predkaznovanost		Vrsta ustanove				
		skupaj	polodprti in odprti sistem	splošni dom	dom za povratnike	dom za mlajše polnoletne
do vključno 20 let	prvič obsojeni delni povratniki	44	19	-	-	25
	delni povratniki	23	4	-	-	24
	povratniki	11	2	-	-	9
21, 22 let	prvič obsojeni delni povratniki	14	7	4	-	3
	delni povratniki	12	4	5	-	3
	povratniki	12	-	4	4	4
Skupaj	do 20 let	83	25	-	-	58*
	21, 22 let	38	11	13	4	10
	Skupaj	121	36	13	4	68
	%	100	30	11	3	56

* Od tega 12 mladoletniški zapor

Tab. 34: Število obsojencev v kazenskih popeljševalnih domovih na dan 31. januarja

Grupe obsojencev	moški				ženske			
	1960	1961	1962	1963	1960	1961	1962	1963
Število:								
prvič obsojeni	492	460	396	423	87	97	84	85
povratniki	381	383	479	350	51	42	42	48
(od tega enkratni stari do 25 let)	54	65	67	80	6	1	5	11)
144	169	131	151	32	21	22	30	
Indeksi (1963=100)								
prvič obsojeni	116	108	94	100	102	114	99	100
povratniki	109	110	136	100	106	83	88	100
(od tega enkratni stari do 25 let)	67	81	84	100	100)
96	112	87	100	106	70	73	100	

Razdelitev, kakor smo jo dobili za povratnike, na prvič in večkrat predkaznovane, se nam ne zdi verodostojna, ker šte-

Tab. 35: Število obsojenih oseb (moških in žensk) po kalendar-
skih letih (podatki Zavoda za statistiko SRS)

Leto	Prvič obso- jeni	Enkrat predka- snovani	Dva in večkrat predka- snovani	Od tega stari:	
				18 - 20	21 - 24
1953	10413	1614	531	1367	1159
1954	10670	1894	643	1857	1589
1955	12882	2483	839	2197	1908
1956	12452	2513	956	1892	1757
1957	10604	2308	1095	1516	1368
1958	9182	1984	1169	1352	1185
1959	9005	1777	1344	1515	1343
1960	8018	1215	1362	1174	1471
1961	7629	1041	1299	1198	1410
1962	7912	1074	1420

Tab. 36: Indeksi obsojenih oseb (1953 = 100)

Leto	Prvič obso- jeni	Enkrat predka- snovani	Dva in večkrat predka- snovani	Od tega stari:	
				18 - 20	21 - 24
1953	100	100	100	100	100
1954	102	117	121	136	138
1955	124	154	158	161	164
1956	120	156	180	138	152
1957	102	143	206	111	119
1958	88	123	220	99	102
1959	86	110	253	111	117
1960	77	75	256	86	128
1961	73	64	248	88	122
1962	76	66	267

vilo enkrat predkasnovanih raste, dočim število dva in večkrat predkasnovanih pada. Tendanca distribucij povratnikov med vseni obsojenimi osebami je torej ravno nasprotna. Iz tega razloga smo izračunovali indeksi števila povratnikov zlasti za vse povratnike skupaj.

Tab. 37: Dva in večkratni povratniki (parabolični trend)

Leto	Število povratnikov	Trend
1953	531	498
1954	643	674
1955	839	831
1956	956	970
1957	1 095	1 090
1958	1 169	1 191
1959	1 344	1 274
1960	1 362	1 338
1961	1 299	1 383
1962	1 420	1 410
1963	..	1 418
1964	..	1 407

$$T = 1142,852 + 50,694 x - 2,33506 x^2$$

Tab. 38: Ocena maksimalnih kapacitet za moške obsojence po popisu

Grupe obsojencev	Po popisu	Indeks povečanja	Maksimalum
I. prvič obsojeni	197	116	229
II. delni povratniki	121	100	121
III. povratniki	226	136	307
IV. mlajši polnoletni	83	112	93
Skupaj	627	120	750
V. fizično bolni in stari	75	120	90
VI. psihično moteni	79	120	95
Skupaj	781	120	935

Tab. 39: Ocena kapacitet po vrstah ustanov za moške obsojence

Grupe obsojencev	Vrste ustanov						
	najmanj skupaj	polodprtih in odprtih	splošni dom	dom za mlajše polnoletne	dom za mlajše polnoletne	dom za fizične bolne stare	dom za psihično moteče
I. prvič obsoj.	229	183	43	-	3	-	-
II. delni povratniki	121	73	33	12	3	-	-
III. povratniki	307	60	28	214	5	-	-
IV. mlajši polnoletni	93	28	-	-	65	-	-
V. fizične bolni, stari	90	-	-	-	-	90	-
VI. psihično moteči	95	-	-	-	-	-	95
Skupaj	955	344*	104	226	76	90	95

* odprti dom 200

polodprti dom 144

Tab. 40: Ocena kapacitet po vrstah ustanov za ženske obsojenke

Grupe obsojenek	Vrste ustanov						
	najmanj skupaj	polodprti in odprtih	splošni dom	dom za mlajše polnoletne	dom za mlajše polnoletne	dom za fizične bolne in stare	dom za psihično moteče
I. prvič obsojene	34	23	11	-	-	-	-
II. delne povratnice	15	7	5	3	-	-	-
III. povratnice	13	2	1	10	-	-	-
IV. mlajše polnoletne	9	3	5	1	-	-	-
V. fizične bolne	37	11	10	7	-	9	-
VI. psihično moteče	34*	-	-	-	-	-	34
Skupaj	142	46*	32	21	-	9	34

* odprti dom 26

polodprti dom 20

PRILOGA 11

OCENA PREKRŠKARJEV, KI BI BILI POTREBNI HOSPITALIZACIJE

Tab. 41: Ocenjeno število prekrškarjev po delu Hada Hajeon:
 "Problemi povrata medja učinkovita težih vrsta prekršaja protiv javnog reda i mira"

1. V Ljubljani popisanih v letih 1959, 1960 : 1.169 prekrškarjev z bivaličem v SRS ⁶ ; povprečno na 1 leto	ca 585
2. Od tega je bilo starih 40 let in več 35 %	ca 205
3. Od tega je bilo 5 in večkratnih povratnikov v prekrških in kaznivih dejanjih 43,5 %	ca 89
4. Na Ljubljane odpade od vseh prekrškarjev v SRS 40 %; v SRS bi bilo torej 5 in večkratnih povratnikov, starih 40 let in več	ca 219
5. Od tega bi prišlo v poštev za delovno kolonije ca 1/2, ker je število povratkov: 5 in večkratnih za prekrškarje reserona nisko postavljeno, torej	ca 109

⁶Šeno težje vrste prekrškov soper javni red in mir, prekrškarji pridržani na TNZ Ljubljane.

Število	%
ne pridržajo	30
ne ne pridržajo	70
Skupaj	100

⁷Šeno na povil obsega, delno povratnice in povratnice

Tab. 44: Razporeditev težkih obsojenec v šeno glede na poklice pred nastopom kazni

Poklic	Razporeditev
delavec vseh	17
delavec kvalificiran	17
delavec pričin	17
delavec nekvalificiran	17
ostali	17

V Kijevu leta 1961 pri tab. 43

Tab. 43: Zaposlitev ženskih obsojencev v domu glede na poklic
pred nastopom kazni **PRILOGA 12**

OBDOJENCI IN OBDOJENKE PO POKLICIH, ZAPOSLOTVI IN IZUČEVANJU

Tab. 42: Priučevanje, izobraževanje in izučevanje moških
obsojencev v domu

Poklic	Število obsojencev			%	
	se priučuje		skupaj	se priučuje	
	da	ne		da	ne
delavec umski	8	45	53	7	11
delavec kvalificiran	29	154	183	27	36
delavec priučen	17	83	100	16	20
delavec nekvalificiran	53	123	176	48	29
ostali	2	16	18	2	4
Skupaj	109	421	530*	100	100

$\chi^2 = 15,03$, značilen na nivoju 0,01

* Samo za prvič obsojene, dolne povratnice in povratnice.
14 je bilo ob popisu v domu nezaposlenih zaradi bolezni.

Tab. 43: Priučevanje, izobraževanje in izučevanje ženskih
obsojenk v domu

Obsojenke:	Število	%
se priučujejo	17	30
se ne priučujejo	40	70
Skupaj	57*	100

* Samo za prvič obsojene, dolne povratnice in povratnice
bilo zaradi bolezni obsojenke pred nastopom kazni

Tab. 44: Zaposlitev moških obsojencev v domu glede na po-
klic pred nastopom kazni

Poklic	Zaposlitev istovrstna različna skupaj		
delavec umski	17	36	53
delavec kvalificiran	86	97	183
delavec priučen	46	54	100
delavec nekvalificiran	60	116	176
ostali	2	16	18
Skupaj	211	319	530*

* Pripona ista kot pri tabeli 42

Tab. 45: Zaposlitev ženskih obsojenk v domu glede na poklic pred nastopom kazni

Zaposlitev v domu	Število obsojenk
istovrstna	8
različna	44
zaradi bolezni nezaposlenih	5
Skupaj	57*

*Pripomba ista kot pri tab. 43

Tab. 46: Podjetja in gospodarstva pri katerih so bili zaposleni moški obsojenci pred nastopom kazni

Poklic	Indu- strijsko grad- beno podj., rudnik	Kmet- sko go- spo- dar- stvo	Trgov- sko, gostin- sko, trans- portno podjetje	Ostalo	Skupaj
delavec umski	15	5	18	14	52
delavec kvalificiran	79	19	37	51	186
delavec priučen	61	7	12	20	100
delavec nekvalificiran	86	53	18	26	183
ostali	3	2	8	10	23
Skupaj	244	86	93	121	544
%	45	16	17	22	100

Tab. 47: Podjetja, ustanove in gospodarstva pri katerih so bile zaposlene ženske obsojenke pred nastopom kazni

Podjetje ali ustanova	Število obsojenk
Industrijsko, gradbeno podjetje	20
Obrtno, servisno podjetje	6
Ustanova	7
Trgovinsko, gostinsko podjetje	15
Nezaposlene	6
Ostalo	3
Skupaj	57

Tab.48: Prvič obsojeni moški obsojenci po poklicih

(Kjer je več obsojencev z istovrstnim poklicem, smo uporabili nazive po Klasifikaciji poklicev, /Zvezni zavod za statistiko, Ljubljana 1964/.

Številka pred nazivom poklica pomeni dvestopno šifro po tej klasifikaciji. V vseh onih primerih pa, kjer nastopa s določenim poklicem po tej klasifikaciji le po 1 obsojenec, smo uporabili direkten naziv poklica.

01	kmetovalci	16
04	logar	1
12	rudarji	4
14	topilci	2
15	obdelovalci kovin	21
17	električarji in podobni	3
18	zidarji in podobni	6
20	obdelovalci lesa	9
21	tkalski mojstri	1
22	predelovalci tekstil	3
23	čevljar	1
27	izdelovalci prehranbenih izdelkov	3
29	tiskarski strojnik	1
30	likarji in barvarji	4
32	strojniki in kurjači	4
35	fotelaborant	1
36	nekvalificirani delavci	45
41	vosniki motornih vozil	18
42	upravljalci prometa	3
46	predelavec	1
47	komercialisti in podobni	6
48	prodajalci, nabavljaji in skladiščniki	18
49	trgovski poslovodje	3
52	vratar	1

64	finančni uslužbenec	3
67	poštni uslužbenec	1
68	posebni pisarniški uslužbenec	1
75	direktorji gospodarskih podjetij	4
80	inženirji	2
81	tehniki	2
82	veterinarski bolničar	1
83	agrotehniki	1
85	zobotehnični pomočnik	1
86	bolničarji	1
92	predmetni učitelj	1
98	duhovnik	1
X1	osebni upokojenec	1
X2	dijak	1
X3	diplomirani filozof	1
		<hr/>
		197

Tab. 50: Povratniki - moški po poklicih

197

Tab. 49: Delni povratniki moški, po poklicih

19

01	kmetovalci	18
12	rudarji	3
14	kovaši kovin	1
15	obdelovalci kovin	13
17	električar	1
18	gradbeniki	5
20	obdelovalci lesa	8
23	čevljarji	3
27	izdelovalci prehranbenih izdelkov	2
30	plester	1
32	strojniki in kurjači izdelkov	2
36	nekvalificirani delavci	21
41	vozniki motornih vozil	7
42	železničar - prevoznik	1
47	komercialisti	2
48	prodajalci in nabavljaji	12

49	trgovski poslovođje	1
52	vretar	1
53	kuharji in natekarji	2
54	brivoc	1
55	dizniškarski pomočniki	2
57	gostilničar	1
64	finančni uslužbenci	5
68	pomožni pisarniški uslužbenec	1
75	upravnik gostišča	1
81	tehniki	2
86	bolničarji	2
95	priručen fotograf	1
II	brez poklica	1
		<hr/>
Tab. 49: Stariji poklicetani - moški po poklicih		121
		<hr/>

Tab. 50: Povratniki - moški po poklicih

01	kmetovalci	19
03	prevoznik	1
12	rudarji	2
14	livarji	4
15	obdelovalci kovin	30
17	električarji	7
18	zidarji - gradbeni minor	11
20	obdelovalci lesa	21
22	predelovalci tekstila	3
23	čevljarji	7
24	steklar	1
25	medicinski laborant	1
27	izdelovalci prehranbenih izdelkov	9
30	likarji in barvarji	11
32	strojnik - bagerist	1
36	nekvalificirani delavci	59
41	vozniki motornih vozil	10
42	aprevodnik avtobusa	1
		<hr/>

47	komercialist	4
48	prodajalci - nabavljaši, skladiščniki	8
53	kuharji in natakarji	4
54	brivec	1
63	čuvaj	1
64	finančni uslužbenci	4
75	upravnik menze	1
81	tehniki	2
86	bolničar	1
IX	brez poklica	2
		<hr/>
		226
		<hr/>

Tab. 51: Klajši polnoletni - moški po poklicih

01	kmetovalci	9
02	ribič	1
03	gozdni delavec	1
12	rudar	1
14	kovač	1
15	obdelovalci kovin	8
17	električarji in podobni	2
18	sidarji	3
19	kamnosek	1
20	mizarji	3
23	predelovalci usnja	2
26	kožarji in strojarji	2
27	izdelovalci prehranbenih izdelkov	2
30	pleskarji	2
36	nekvalificirani delavec	33
64	finančni uslužbenci	2
68	posočni pisarniški uslužbenec	1
83	kmetijski tehnik	1
X2	učenec višje gimnazije	1
X3	študent	2
X5	vzdrževani brez poklica	1
XX	brez poklica	4
		<hr/>
		83
		<hr/>

Tab. 52: Bolni in stari - moški obojenci po poklicih

01	kmetovalci	8
12	rudar	1
14	kovač	1
15	obdelovalci kovin	6
17	elektromehaniki in monterji	2
18	sidarji	6
20	obdelovalci lesa	6
22	krojaški pomočnik	1
23	čevljar	1
27	mesar	1
29	grafičar	1
30	plekar	1
33	poslovođji - obratovođje	1
36	nekvalificirani delavci	13
41	vozniki motornih vozil	4
47	komercialisti in podobni	2
48	prodajalci	4
54	brivec	1
64	finančni uslužbeni	5
68	pomožni pisarniški uslužbeni	3
74	načelnik oddelka	1
75	direktorji podjetja	4
80	elektroinženir	1
87	pravni referent	1
		<hr/>
		75
		<hr/>

Tab. 53: Psihično moteni moški obojenci po poklicih

01	kmetovalci	13
12	rudarji	1
14	topilec	1
15	obdelovalci kovin	11
17	električarji	3

18	sidarji	4
20	obdelovalci lesa	4
21	tekstilni predilec	1
22	krojač	2
23	čevljar	1
27	mesarji in peki	3
30	ličarji in plestarji	3
36	nekvalificirani delavci	15
41	traktoristi	2
48	prodajalci, skladiščniki	4
53	natakar	1
54	frizer	1
63	čuvaj	1
64	knjigovodja	2
69	administrator	1
87	pravnik	1
95	kartograf	1
96	glasbenik	1
X1	upokojenec	1
X2	učence	1
	Skupaj	<u>79</u>

Tab. 54: Prvič obsojene ženske po poklicih

01	knetovalke	3
21	dodelovalka tekstila - navijalka	1
27	nlekarica	1
36	nekvalificirane delavka	1
47	komercialistka	1
48	prodajalke	6
64	finančne uslužbenke	12
65	strojepisna	1
68	ponožne pisarniške uslužbenke	2
X4	gospodinji	2
	Skupaj	<u>30</u>

Tab. 55: Delne povratnice - ženske, po poklicih

21	tkalki	2
36	nekvalificirane delavke	3
48	prodajalke	1
53	servirke	1
64	finančne uslužbenke	6
67	pisarniški uslužbenke	1
Y1	bres poklica	1
		<hr/>
	Skupaj	15

Tab. 56: Povratnice - ženske po poklicih

21	izdelovalke tekstila	3
22	šivilja - krojačica	1
36	nekvalificirane delavke	3
52	gospodinjstva pomočnica	1
64	finančni uslužbenki	2
65	strojepisne	1
Y4	gospodinje	1
		<hr/>
	Skupaj	12

Tab. 57: Mlajše polnoletnice po poklicih

36	nekvalificirane delavke	3
64	finančni uslužbenki	2
68	pomožna pisarniška uslužbenka	1
86	bolničarka - otroška negovalka	1
Y2	učenka višje gimnazije	1
		<hr/>
	Skupaj	8

Tab. 58: Fizično bolne in stare obsojenke po poklicih

01	knetovalke	5
30	pleskarica	1
36	nekvalificirane delavice	2
48	prodajalke	3
52	gospodinjske pomočnice	3
53	kuharica in natakarica	2
64	finančne uslužbenke	7
68	pomožna pisarniška uslužbenka	1
83	agrotehnik	1
85	(babica) medicinski in zdravstveni tehnik	2
86	bolničarka - otroška negovalka	1
92	učiteljica	1
Y4	gospodinje	5
	Skupaj	34

Tab. 59: Psihično motene obsojenke po poklicih

01	knetovalke	3
21	pletilje	1
22	krojačica - šivilja	1
29	tiskarka	2
36	nekvalificirane delavke	13
43	telefonistka	1
48	prodajalka	1
49	trgovska poslovedkinja	1
52	gospodinjska pomočnica	1
53	natakarice	3
64	finančne uslužbenke	2
67	pisarniški uslužbenec	1
86	bolničarka	1
Y4	gospodinje	3
	Skupaj	34

LIBRARY

00000504481

Tab. 28: Razredna sestava in struktura opozicije po politični

14	popolnoma
15	popolnoma
16	popolnoma
17	popolnoma
18	popolnoma
19	popolnoma
20	popolnoma
21	popolnoma
22	popolnoma
23	popolnoma
24	popolnoma
25	popolnoma
26	popolnoma
27	popolnoma
28	popolnoma
29	popolnoma
30	popolnoma
31	popolnoma
32	popolnoma
33	popolnoma
34	popolnoma
35	popolnoma
36	popolnoma
37	popolnoma
38	popolnoma
39	popolnoma
40	popolnoma

Tab. 29: Razredna sestava in struktura opozicije po politični

14	popolnoma
15	popolnoma
16	popolnoma
17	popolnoma
18	popolnoma
19	popolnoma
20	popolnoma
21	popolnoma
22	popolnoma
23	popolnoma
24	popolnoma
25	popolnoma
26	popolnoma
27	popolnoma
28	popolnoma
29	popolnoma
30	popolnoma
31	popolnoma
32	popolnoma
33	popolnoma
34	popolnoma
35	popolnoma
36	popolnoma
37	popolnoma
38	popolnoma
39	popolnoma
40	popolnoma

**INSTITUT ZA KRIMINOLOGIJO PRI PRAVNI FAKULTETI UNIVERZE
V LJUBLJANI**

Resolucija 11. IVRS OBINE

Andrej Karel, pomočnik upravnika ZPD Maribor

**Alfred Kluge, referent za strokovne zadeve in pedagogična
posla v oddelku za izobraževanje inštituta ZPP
SR Slovenije**

**Grupa GRUPIRANJE OBDOBJEV
SR Slovenije**

**Edvard Šturm, referent za pravnomočje v oddelku za izobraževanje
inštituta ZPP SR Slovenije**

Bojko Poljan, upravnik ZPD Ig

**Antoni Vrhov, pomočnik voditelja pedagoškega centra
ZPP SR Slovenije**

**Božidar Križan, voditelj inštituta za kriminologijo
in varstvo mladih**

Ljubljana, julij 1963

Ministrstvo, pomočnik ZPP SR Slovenije

**Financirala: Sklad Borisa Kidriča v Ljubljani in
Republički sekretariat za notranje zadeve SR Slovenije**

00000000

Rezanočeno v 8 izvodih

VSEBINA

SODELAVCI KONZULTATIVNE GRUPE

- Andič Karol, pomočnik upravnika KPD Maribor
- Bisnjak Alojz, referent za socialno službo in postpenalno
posel v oddelku za izvrševanje kazni RSNZ
SR Slovenije
- Čerin Miha, načelnik oddelka za izvrševanje kazni RSNZ
SR Slovenije
- Dolenc Stane, referent za prevozoje v oddelku za izvrše-
vanje kazni RSNZ SR Slovenije
- Hojak Feliks, upravnik KPD Ig
- Škalar Vinko, psiholog medicinske psihološkega centra
RSNZ SR Slovenije
- Vodopivec Katja, ravnatelj inštituta za kriminologijo
in vodja raziskave
- Zlovarnik Janez, zdravnik RSNZ SR Slovenije

VSEBINA

Uvod	
GRUPIRANJE OSOJENCEV (Katja Vedopivec)	
1. Popis obsojenih oseb	7
2. Programiranje domov in kapacitet	20
3. Problematika	46
4. Primerjava programa s mednarodne sprejetimi načeli za izgradnjo domov	57
OGLED KAZENSKIH USTANOV V BELGIJI IN HOLANDIJI	
5. Organizacija kazenskih ustanov (Miha Čerina)	65
6. Organizacija psihološke psihistične službe in specialnih zavodov v Belgiji in Nizozemski (Vinko Skalar)	83
POVZETEK	103
PRILOGE (poseben zvezek)	

prvotnega predloga kazenskih sankcij. Poleg tega stroki

zakona psihologije in **U V O D.** omenjen se odločajo pre-
več od kraja bivanja, kar se včasih odraža na kazensko-

Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij, ki je začel velja-
ti julija meseca leta 1964, predvideva namreč obsojen-
cev v splošne in posebne kazenske poboljševalne domove. "Po-
sebnih kazenskih poboljševalnih domov, ki se namenjeni za po-
sredne vrste obsojencev, so odprti kazenski poboljševalni
dom, kazenski poboljševalni dom za mlajše polnoletne in ka-
zenski poboljševalni dom za mladoletnike. Če je treba se
lahko ustanovijo tudi druge vrste posebnih kazenskih pobolj-
ševalnih domov. Za posamezne vrste obsojencev se lahko usta-
novijo v splošnih ali posebnih kazenskih poboljševalnih do-
movih posebni oddelki" (51. 24).

Namen raziskave je bil ugotoviti kakšni domovi oz. oddelki
naj bi se formirali v SR Sloveniji glede na populacijo obso-
jencev v naših kazenskih poboljševalnih domovih in kako naj
bi se rasporejali obsojenci.

Rešitev na te vprašanje smo iskali samo v okviru naše repu-
blike, čeprav smo se v naprej zavedali težav, s katerimi se
bomo morali spoprijeti, ker je populacija obsojencev, ki pri-
de v poštev za nastanitev v kazenske poboljševalne domove
najhujša, toda nič manj heterogena kot kjerkoli drugje. Raz-
logov za to, da bi poiskali primerne rešitve samo v okviru
naše republike, je bilo več. Predvsem je to jezikovno enot-
no področje, kar je po našem mnenju za uspešno izvajanje

prevzgojnega procesa izrednega pomena. Poleg tega streši moderna penologija k temu, da obsojencev ne oddaljuje preveč od kraja bivanja, ker se sicer možnosti za komuniciranje s zunanjim svetom zmanjša, namen izvrševanja kazni pa je, usposabljanje obsojencev za življenje na prostosti. Poleg tega se mnogi storilci kaznivih dejanj, slabi povratniki, družbene dislocirani ljudje, ki jih je k stalnosti in navezanosti na določeno krajevno območje treba žele privajati. Možnost stikov z obsojenci iz drugih republik in krajev, ki bi jih obsojenci gojili tudi po odgustu iz ustanove, bi mogla občutke dislociranosti še povečevati in utrjevati delikvence v večjih mestnih centrih. Končno se prisadsvanja moderne penologije usmerjena k formiranju najhali obsojeniških enot.

Raziskavo smo imenovali "grupiranje obsojencev". S tem smo hoteli povedati, da imamo v mislih programirati le prve pogoje za individualizacijo tretnane, pogoje ki jih je treba ustvariti pred smotrnia klasificiranjem obsojen-ov. Historično je nastala grupacija obsojencev pred klasifikacije. Namen grupiranja je bil deliti obsojence v grupe, ki morajo biti med seboj absolutno ločene iz higienaskih, moralnih in kriminalno profilaktičnih razlogov. To je bil negativni aspekt, po katerem so se iz nekdanjih splošnih kaznilnic izdvajale posebne grupe obsojencev, v glavnem ne glede na individualne osobnosti obsojencev. Objektivni kriteriji kot: starost, spol, povratništvo, nalezljive bolezni ali

hude psihične motaje, ki so ogrožale skupinske bivanja obsojencev, so bili odločilni za izdvajanje grup. Zgodovinsko se je šele kasneje, s podrobnejšim proučevanjem psihofizičnega stanja obsojencev, razvil pojem klasificiranja. Pojem klasifikacije obsojencev predstavlja individualni aspekt pozitivnega pristopa osebnosti: zaradi določenih psihofizičnih in socialnih posebnosti narekuje individualni plan tretmanske oddaje obsojenca v določen dom, oz. domski oddelek⁴ (str. 48).

V našem primeru ni šlo za nameščanje obsojencev v posamezne domove oz. oddelke, marveč je bilo treba šele predvideti kakšne vrste domov in oddelkov bi potrebovali. Idealno bi bilo, da bi se za takšno študijo poslužili podatkov operativnih oddelkov naših domov. Vendar pa je ta služba pri nas v sedanjem času precej nepopolna in te iz čiste objektivnih razlogov. Kasenški poboljševalni dom v Mariboru, ki je bil doslej osrednji dom za moške obsojence, je v likvidaciji in se nov dom za moške obsojence igrajuje na Dobu na Dolenjskem. Ob času naše raziskave je bilo na Dob dejansko premeščenih že 28 % obsojencev. Novodele obsojence pa še vedno sprejema KPD Maribor. Obenem s premeščanjem obsojencev se odpira tudi problem premeščanja osebja, oz. nameščanja novega osebja v vseh primerih, kadar se dosedanje osebje ne želi preseliti v drug kraj. Ker je bil Maribor mestni center, dočim Dob ni, je postalo vprašanje kadra zelo pereče, slasti vprašanje strokovnega kadra. Tako so strokovne

službe v KPD Mariboru postajale sčasoma slabše uspešne, dočim v KPD Doba še ni bilo mogoče organizirati novih. Dele v sprejemnem oddelku v KPD Mariboru, kot osrednjem sprejemališču za novodošle nočne obsojence je s tem postajalo manj intenzivno in sistematično, dočim nov sprejemni oddelok na Doba še ni formiran.

Poleg tega je delo sprejemnega oddelka, zlasti trikotna dejavnost strokovnega tisa, močno odvisna od objektivnih možnosti in razvejenosti ustanov. Kolikor je bilo delo v sprejemnem oddelku še organizirano, je bilo prilagojeno dosedanjim možnostim namočenja, ki pa so bile nekaj skromnejše od možnosti, ki jih predvidevamo za bodoče (najbolj tzv. odprti dom v Brestanici in deloma polodprti dom na Hotensku). Za smotno selekcijo morajo biti vsekakor najprej ustvarjeni objektivni pogoji.

Tako nam ni preostalo drugega kot pristopiti k popisu obsojencev, poglobiti popis s nekaterimi opazovanji strokovnjakov in nato izdvajati posamezne grupe iz celotne popisne populacije. To je bil torej tzv. negativni aspekt, ki nam je pomagal formirati grupe obsojencev, za katere smo potem, po relativnih deležih predvideli posamezne vrste domov. Z relativnim distribuiranjem popisnih grup na posamezne vrste domov pa smo, upamo, predvideli potrebne pogoje za prišernejše klasificiranje obsojencev.

Zaradi najhujšega števila obsojenih oseb smo bili večkrat prisiljeni bistveno se oddaljiti od organizacijske sheme, kakor

je predvideva Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij (slasti pri mladoletnih, mlajših polnoletnih in pri obsojenih).

Kljub temu smo menja, da s programirano shemo, ki naj bi veljala v naših pogojih, nismo bistveno krčili načela o individualizaciji. Zato smo menja, da smo bili do takih odstopov upravičeni.

Inštitut sam, s svojim osebjem, raziskave takšne vrste ne bi mogel opraviti. To ne samo zaradi pomanjkanja števila sodelavcev, karveč predvsem za-to, ker morajo biti predlogi raziskave praktično ostvarljivi pri nas. Zato so nam bile izkušnje praktikov, ki so sodelovali v konzultativni grupi izredno dragocene in v velike pomoč. Zdi se, da smo uspeli izdelati predlog, na katerega smo v glavnem lahko skupno pristali praktični in teoretični delavci. Zato se na tem mestu posebej zahvaljujemo slasti vsem članom konzultativne grupe. Poleg tega se zahvaljujemo Republiške-mu sekretariatu za notranje zadeve, ki je dal pobudo za to študijo, izvedel popis obsojencev, opravil velik del obdelave popisnega gradiva, skrbno spremljal delo na raziskavi in bil pri raziskavi finančno soudeležen. Dalje se zahvaljujemo osebju kazenskih poboljševalnih domov, ki je opravilo popis obsojenih oseb v precej neugodnem času za tako delo, v času, ko se velik del obsojencev in osebja seli iz enega doma v drug dom; prof. dr. Marjani Blejcu za strokovne nasvete in redakcije statističnega gradiva ter Skladu Borisa Kidriča, ki je bil glavni finanšer raziskave.

V Ljubljani, maja 1963

Katja Vedopivec

4. POPIS OBDOJENIH OSEB.

1.4. 1963. Vse obsojene osebe, ki so bile na dan 1. februa-
ryja 1963 v kazenskih poboljševalnih domovih, so popisali
s posebno sestavljeno listo (priloga 1).

GRUPIRANJE OBDOJENCEV

(Katja Vodopivec)

Kazenska poboljševalnica je ustanova, ki je
kazenski obsojenec kazni po vpletja pripom in preisko-
valnega upora znača ene leto ali več" (ZK 22/5).
Tako so bili s popisa sestavljeni seznam obsojenih kazenskih
poboljševalnih domov v Ljubljani, Loko, Metkolu in Krato-
slavi, ter seznam obsojenih v kazenskih poboljševalnih dom-
ovih.

Sestavljeno listo so izdelali vsi kazenski poboljševalni
domovi po posebni navodili (priloga 2) in pod
vodstvom sodnega upravnika sodnega okrožja na območje
okrožja. Velika pomanjkljivost je bila starih in dostojev
obsojenih, podatki na vrhu pa, katerih številke so
ustrezne, so bili sestavni preverjeni v razgovorih s obso-
jenimi. Skupnostne stvari obsojenih so popisovali upravniki
listi po odgovornosti kazni, ki so našli v knjigah, ob
seznam 29. vrhu pa je uprava ustrezno delovala svoja
upravnika s posebnimi stvari obsojenih s posebno stru-

Sklepi o izvrševanju kazenskih obsodil, št. 24 ZK 22/54,
kmalje ZK 22.

1. POPIS OBSOJENIH OSEB.

1.1. POPIS. Vse obsojene osebe, ki so bile na dan 1. februarja 1963 v kazenskih poboljševalnih domovih, smo popisali s posebnimi anketnimi listi (priloga 1).

Kazenski poboljševalni domovi so zavodi, v katerih "prestajajo kazna odvzema prostosti praviloma obsojenci, ki jim kazna oziroma ostanek kazni po vštetju pripada in preiskovalnega zapora znaša eno leto ali več" (ZKKS^{*}, čl. 22/3). Taki so bili s popisa zajeti moški obsojenci kazenskih poboljševalnih domov v Mariboru, Dohu, Netemlju in Brestanici, ter ženske obsojenke v kazenskem poboljševalnem domu na Lju.

Anketne liste so izpolnjevali uslužbeni kazenskih poboljševalnih domov po posebnih navodilih (priloga 2) in pod vodstvom uslužbenca republiškega sekretariata za notranje zadeve SRS. Večina podatkov je bila zbranih iz dosijejev obsojencev, podatki na vprašanja pa, katerih številke so obkrožene, so bili naknadno preverjeni v razgovorih z obsojenci. Zdravstvene stanje obsojencev so popisovalci ugotavljali po zdravstvenem kartonu, ki se nahaja v dosijeju, ob koncu 27. vprašanja pa je uprava ustanove dodajala svoje opažanja o psihičnem stanju obsojencev s posebno obraz-

* Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij, Ur. l. SRSJ 24/61, kratko ZIKS.

ločitvi, kadar je ugotovila, da obsojenčeve vedenje odstopa od povprečnega vedenja večine obsojencev.

Na dan 1. februarja 1963 so bili najprej popisani obsojenci, ki so bili tik pred odpustom iz ustanove, nato pa v roku naslednjih 15 dni ostali obsojenci, ki so bili na dan 1. februarja v zavodu.

Ko so bili vsi obrazci izpolnjeni, je bila na republiškem sekretariatu za notranje zadeve SRS in na Inštitutu za kriminologijo izvedena logična kontrola podatkov. Vse nepopolne ali nelogično izpolnjene obrazce smo vrátili v popravek.

S popisom je bilo zajetih naslednje števile obsojencev:

KPD Maribor	518 obsojencev
KPD Dob	205 "
KPD Hotenšč	24 "
KPD Brestanica	34 "
KPD Ig	133 obsojenk
Skupaj	914 obsojencev in obsojenk

Podatke smo šifrirali po posebnem šifrantu (priloga 3) in nato izvedli logično kontrolo šifer.

1.2. IZDVAJANJE GRUP. Iz popisnega gradiva smo izdvajali posebne grupe obsojencev po naslednjem vrstnem redu:

Psihično noteni obsojenci. Na psihično notenost obsojenca smo lahko sklepali iz diagnoze psihiatra pred ali po obsodbi in ev. iz dodatnih ugotovitev uprave doma (rubriki 25 in 27). Ker pa so bili podatki, ki so jih ali iz sodbe ali iz

zdravstvenega kartona prenešali v sketni list uslužbenca doma, lažno izpoljenci, je odšel v KPD Maribor in na ig psiholog, ki je v razgovoru s osebjem doma, podrobneje ugotavljal ev. motnje po sketnem listu 2 (priloga 4) za vsakega obsojenca posebej. Pri razgovoru so bili prisotni uslužbenca, ki so obsojenca boljše poznali (pomočnik upravnika, nadzornik paznikov, vzgojitelj, socialni delavec). Na podlagi teh sketnih listov je izdelal psiholog, v sporazumu s psihiatrom, naslednje klasifikacije motenj:

- a) nevarna okolici
- b) nevarna samemu sebi
- c) debil vodljiv
- d) alkoholomani
- e) hujši nevrotik
- f) kombinirane motnje (več vrst motenj, vključno s tzv. seksualnimi psihopatijami)
- g) reakcija na zapor
- h) osebno moten vodljiv
- i) epileptik
- j) brez motenj

Po posvetu z raziskovalno grupo smo vodljive debile in večine vodljivih osebno motenih obsojencev uvrstili med ostale skupine (torej obsojence s oznakami e, h in j), le 2 osebno motena, toda vodljiva obsojenca smo pustili v grupi osebno motenih sate, ker je bilo mogoče domnevati, da so potrebni posebnega tretmana (večkratna kazniva dejanja zoper življenje in telo).

Po tej shemi so bili ocenjeni tudi obsojenci in Doba, Hotelela in Brestanice le na podlagi osnovnih popisnih podatkov.

V teh domovih je bilo namreč obsojencev s psihičnimi motnjami manj, zaradi predhodne selekcije obsojencev, na podlagi katere je uprava KPD Maribora pošiljala moške obsojence v te domove. Oceno je opravil psiholog.

Fizične bolni in stari obsojenci. Podatke o ostalih boleznih in invalidnostih so vnašali popisovalci iz zdravstvenega kartona v rubriko 26 enotnega lista. Tudi ti podatki so bili v zdravstvenem pogledu preveč lažni, da bi jih mogel zdravnik neposredno uporabiti za zdravstveno klasifikacijo obsojencev. Navedb o fizičnih boleznih in invalidnostih je bilo v popisnih obrazcih za 100 obsojencev. Od tega smo lahko po lažni oceni izločili 30 oseb s manjšimi hiberni (n.pr. obsojenci brez 1 prsta, slebovidni na eno oko, akutna angina i. pod.), za podrobnejši pregled pa je ostalo še 70 obsojencev. Za teh 70 obsojenih smo naknadno ugotovili točno diagnozo s podrobnim opisom bolezni, ki jo je iz zdravstvenega kartona ispal zdravnik. Po tem opisu bolezni je zdravnik splošne prakse RSŽZ (specializant psihiater) izdelal naslednje klasifikacije obsojencev:

- a) bolni, težki invalidi, nesposobni za delo
- b) zaradi bolezni samjženo sposobni za delo
- c) zdravi

Med ostale skupine obsojencev smo vključili vse zdrave, došča smo obsojence s oznako a) in b) predvideli za posebno ustanovo. Za posebno ustanovo smo predvideli poleg tega tudi vse obsojence stare 60 let in več in enega obsojenca sta-

rega manj kot 60 let z izrazitimi znaki staranja (zvišen krvni pritisk).

Maloletni in mlajši polnoletni obsojenci. V kazenskem popeljševalnem domu v Mariboru je prestajale kazen mladoletniškega zepora ob popisu 12 mladoletnih obsojencev. Te skupino smo obenem s obsojenci, ki ob nastopa kazni še niso bili stari 21 let, izločili v posebno skupino mladoletnih in mlajših polnoletnih obsojencev. Po ZIKS-u naj bi se organizirala posebna domova za mlajše polnoletne in za mladoletnike, v kazenski dom za mlajše polnoletne pa naj bi se namočili obsojenci, ki so ob oddaji polnoletni, pa še niso stari 23 let (šl. 24/2 in 27/4). Iz posebnih razlogov, ki jih bomo navedli kasneje, smo mlajše polnoletne, stare 21 in 22 let vključili v ostale grupe odraslih obsojencev.

Erviš kaznovani. V posebno skupino smo izdvojili vse prvič kaznovane, kot obsojence, ki imajo največ pogojev za prestajanje kazni odvzema prostosti v polodprtem ali odprtem sistemu prestajanja kazni.

Povratniki. V posebno skupino povratnikov smo izdvojili vse tiste obsojence, ki so bili pred kaznijo, ki so jo prestajali ob popisu, še dva in večkrat kaznovani na istovrstno ali sorodno kaznivo dejanje in so še prestajali kazen odvzema prostosti, ter one obsojence, ki so bili prej dva in večkrat kaznovani, toda na različna kazniva dejanja in so prej prestajali zaporno kazen daljšo od 6 mesecev. Na

podlagi raziskave, ki jo je opravil inštitut o povratnikih, smo sprejeli menje, da je treba povratnike izdvojiti v posebno skupino obsojencev, za katere bi bile treba predvideti poseben tretman. Za tako skupino pa smo predvideli samo obsojence, ki so najmanj že tretjič obsojeni in so na podlagi prejšnjih obsojil že prestajali zaporno kazen, torej imajo posebne izkušnje iz zaporniškega življenja. Med obsojenci, ki so imeli te pogoje in so bili najmanj trikrat kaznovani zaradi istovrstnih ali sorodnih kaznivih dejanj, smo izbrali vse, med onimi pa, ki so bili prej kaznovani zaradi različnih kaznivih dejanj, smo izbrali le tiste, ki so imeli prejšnje zaporniške izkušnje daljše od 6 mesecev. Pri tem je treba povedati, da je bilo treba ob popisu upoštevati kot prejšnji odvzem prostosti (anketni list, rubrika 17) tudi bivanje v vzgojnem poboljševalnem domu. Tega navodila pa ni bilo mogoče uresničiti v celoti, ker vzgojni poboljševalni ukrepi v doslejnjih obsojencev niso bili vedno navedeni.

Delni povratniki. Za zadnjo skupino obsojencev so nam ostali obsojenci, ki so bili pred kaznijo, katere so prestajali ob popisu, 1 krat kaznovani, ne glede na to, ali so kazen odvzema prostosti prestajali ali ne, in vsi oni obsojenci, ki so bili prej 2 in večkrat kaznovani, pa kazni odvzema prostosti še niso prestajali ter tudi oni, ki so bili prej sojeni za različno kazniva dejanja, pa so prestajali zaporno kazen nišje od 6 mesecev. Izras delni povratniki je neobičajen in nerada nepriznani. Ker pa gre v tem primeru le za predhodno gru-

pacije popisanega gradiva, ki naj bi služila za oceno potrebnih kapacitet posameznih vrst domov, soo izraz obdržali zlasti zaradi preglednosti tabelarnega gradiva.

- glavne kazivne dejavnosti: prvič obsojeni in delni povratniki

2.2. so obravnavali vsi kaznivih dejavnosti soper življenja in tole

1.3. REZULTATI POPISA ZA MOŽNE OBSOJENCE. Tabelarna obdela-

va popisanega gradiva po teh grupah nam je dala za vsake obsojence naslednje rezultate:

- kazivna kazni: zaradi tega, so prvič obsojeni in delni povratniki

Grupa	Število oseb	%
I) prvič obsojeni	197	25
II) delni povratniki	121	15
III) povratniki	226	29
IV) mlajši polnoletni in mladoletni	83	11
V) fizično bolni in stari	75	10
VI) psihično noteni	79	10
Skupaj	781	100

- Število oseb v vsaki grupi je bilo povprečno 127 oseb, na

Podrobnejša razčlenitev posameznih grup po vrstah kaznivih dejavnosti je razvidna iz prilog, tabele 1 - 5.

Dočla smo isdvajali grupe mlajših polnoletnih (os. mladoletnih), fizično bolnih in starih ter psihično notenih po posebnih, dovolj objektiviziranih kriterijih (starost, bolezen), je bilo treba posebej raziskati vprašanje, ali so bila merila o povratku, kakor smo jih navedli pod 1.2 zadostna za razdelitev obsojencev na posamezne skupine. Zato smo s hi² preverjali značilnost razlik med prvič obso-

jenini, delnici povratniki in povratniki. Po teh ugotovitvah se strukture obsojencev teh treh grup značilno razlikujejo v naslednjih značajih:

- glavno kaznive dejanje: prvič obsojeni in delni povratniki so storili več kaznivih dejanj zoper življenje in telo in znatno manj kaznivih dejanj zoper premoženje kakor povratniki;
- dolžina kazni: zaradi tega so prvič obsojeni in delni povratniki obsojeni v večjem deležu na daljše kazni odvzema prostosti, kakor povratniki;
- poklice: med povratniki je manjši delež uskih delavcev in večji delež priučenih delavcev, kakor med prvič obsojenimi in delnimi povratniki;
- zakonski stan: med povratniki je večji delež zakonitih oseb;
- število otrok: večji delež povratnikov je brez otrok, za katere bi bili dolžni skrbeti;
- disciplinske kazni v domu: večji je delež disciplinsko kaznovanih povratnikov;
- ugodnosti, dodeljene obsojencem v domu: delež povratnikov, katerim so bile dodeljene ugodnosti v domu, je nižji.

Pri vseh teh značajih so našli značilne razlike med prvič obsojenimi, delnimi povratniki in povratniki s tem, da se delni povratniki po svoji strukturi bolj približujejo prvič obsojenim, kakor povratnikom (priloge, tab. 7 - 13).

Statistično značilnih razlik med temi tremi skupami nismo našli v starostnem sestavu obsojencev (priloga, tab. 14), čeprav izgleda delež mlajših obsojencev med prvih obsojenimi in delnimi povratniki višji, kot med povratniki. Ti podatki se ne skladajo s podatki, kakor smo jih dobili s naše raziskave o povratnikih, kjer je bil delež mlajših povratnikov večji. Zato nas opozarja neznačilni χ^2 na možnost, da bi v katerem od naslednjih popisov obsojencev mogli dobiti drugačen starostni sestav obsojenih oseb tudi ob podobnih pogojih sojenja in izvrševanja kaznivih dejanj. Poleg tega je treba upoštevati tudi dejstvo, da se iz sedanjega izračuna izve, da mlajši polnoletni (en. mladletni) ter fizične in psihične bolni v posebne skupine, do čim izračun v raziskavi o povratnikih ni bil opravljen na tak način.

Ker smo torej ugotavljali značilnost razlik v 6 znakih, sejetih s popisom in ugotovili značilne razlike pri 7 znakih, domnevamo, da smo obsojence upravičeno razdelili v tri skupine glede na vrsto povratka in dolžino prestanih kazni in nam more takšna grupacija primerno služiti za nadaljnje ocenjevanje potrebnih vrst domov in njihovih kapacitet.

Naslednje je vprašanje ali je bilo primerno deliti mlajše polnoletne na dve skupini, t. j. na stare do 21 let in nato na stare 21 in 22 let ter to zadnjo skupino priključiti skupini odraslih obsojencev. Enako, kot za prvih obsojenih, delne povratnike in povratnike smo za ti dve skupini ugotavlje-

li razlike po istih snakih kakor so odrasle (razon za zakonski stan in število otrok), toda v tem primeru med obema skupinama nismo našli značilnih razlik razon v primeru povratka. Delež povratnikov je namreč v skupini obojencev starih 21 in 22 let večji, kot v skupini 16 - 20 let (priloga, tab. 15, 16). Ker pa soroje mlajši polnoletni osteti v posebnem domu za mlajše polnoletne do 27. leta starosti (Pravilnik o izvrševanju kazni odvzema prostosti, Ur. l. SRSJ 29/61, št. 36), so nam je zdel starostni razmak 11 let za ustanove tega tipa mnoge preveč obsežen. Zato smo uvrstili obojence, ki so bili ob nastopu kazni stari 21 in 22 let med odrasle, v naslednjem poglavju pa bomo predvideli potrebne korektore, ki naj omogoči oddajo tudi teh obojencev v posebni dom za mladoletne, toda le na podlagi predhodnega opazovanja strokovnjakov, ki bodo upoštevali dejanske pogoje za izvrševanje kazni odvzema prostosti v posebnem domu za mlajše polnoletne.

Med fizično bolnimi in starimi je 47 % povratnikov (tab. 5). Ca. 14 naj bi bilo po zdravniški presoji zaradi bolezni in težke invalidnosti nesposobnih za delo, ostali bi mogli opravljati lažja dela po posebnih delovnih normah (tab. 17). 80 % teh obojencev je obojenih na kazni daljše od 2 leti (tab. 18).

Med psihično motenimi je 54 % povratnikov, od tega največ s več vrstami motenj (stav. kombinirane motnje tab. 19). To so obojenci, v glavnem s dolgi kazni (91 % kazni daljših

ed 2 leti), z razmeroma visokim številom kaznivih dejanj
soper življenje in telo (tab. 6 in 20) in visokim deležem
disciplinskih kazni (tab. 21 v primerjavi s tab. 12). Med
njimi so pa tudi mlajši obojenci in je tsv. mlajših pol-
noletnih, starih do 23 let 11 (tab. 22).

Končno moramo prizerjati vse opazovane skupine še glede na
število poskušanih pobegov:

Grupa obojencev	Število obojencev	Število obojencev, ki so poskušali pobegniti
1) prviš obojeni	197	6
2) delni povratniki	121	7
3) povratniki	226	26
4) mladoletni in mlajši polnoletni	83	9
5) fizično bolni in stari	75	0
6) psihično moteni	79	8

Zaradi niskih števil o obojencih, ki so poskušali pobeg,
ne kaže izračunavati procentualnega deleža. Res pa je, da
tako absolutna števila, kakor deleži rastejo s povratništven
in psihično motenostjo, sicer pa nas še absolutna števila o-
pozarjajo na potrebno nogo zavarovanje. Pri tem je zanimiv
podatek, da med izbranimi fizično bolnimi in stari ni nih-
če od obojencev poskušal bežati.

1.4. REZULTATI POPIRA ZA ŽENKE OBOJENKE.

Po enakih grupah smo razporedili ženske obojenke, ki so bi-
le zajete s popisom takole:

Grupa	Število obsojenk	% ženske	moški
I. prvič obsojene	36	23	25
II. delne povratnice	15	10	15
III. povratnice	12	9	29
IV. mlajše polnoletne	8	6	11
V. fizično bolne in stare	34	26	10
VI. psihično motene	34	26	19
skupaj	133	100	100

Je iz tega pregleda je razvidno, da je med ženskimi obsojenkami mnoge več fizično bolnih in psihično motenih osebosti (slasti s kombiniranimi motnjami, tab. 30). Takšno domnevo smo postavili že pri naši raziskavi o povratnikih.

Med obsojenkami je več storilk kaznivih dejanj soper življenje in telo in predvsem več storilk kaznivih dejanj soper uradno dolžnost (tab. 23), kar je verjetno posledica ostrejšega kaznovanja dejanj te vrste slasti v letu 1962. Sicer je namreč relativno več žensk obsojenih na kratkotrajne kazni odvzema prostosti kot moških. Zato se tudi ostale strukture obeležij, ki smo jih opazovali v naši raziskavi o povratnikih in sedaj nekoliko razlikujejo, vendar pa razlike tam, kjer nastopajo pri obeh študijah, med spoloma niso statistično značilne. Tako je bilo ob sedanjem popisu zajetih relativno manj povratnic kot povratnikov (statistično neznačilno), ženske so bile obsojene na daljše kazni odvzema prostosti (statistično neznačilno), med

obsojenkami je manj mlajših polnoletnih starih do 21 let, toča več starih od 21 do 25 let, več umskih delavk (zaradi kaznivih dejanj zoper uradne dolžnost) in nezaposlenih (gospodinj), več razvedenih, manj disciplinsko kaznovanih in več, katerim so bile v KPD dodeljene posebne ugodnosti (tab. 25 - 32).

Ali obstojajo med grupami prvih obsojenih, delnih povratnic in povratnic statistične značilne razlike ali ne, zaradi niskih absolutnih števil niso ugotavljali in domnevno, da zaradi specifičnosti, ki smo jih za te grupe ugotovili pri moških obsojenih, upoštevati tudi pri ženskih obsojenkah.

- dan na statistično tabelo in obroč

- dan na statistično tabelo

Govorila pa ni mogla niti, da bi več ali manj izrazila kaznivost, po katerih so delili poplano populacijo, sodili se razlikovanje obsojenosti v posameznih vrstah kaznivost. Najbolj pomembno tak, da manj vidnih kaznivost (povratnik, odročnost, kaznovanost) je treba za statistično razlikovanje obsojenosti v statistično značilnega tipa upoštevati in vrste kaznivostih kaznivostih, ki jih je mogoče ugotoviti in v vrstah kaznivostih obsojenih kaznivost. Statistične grupe nam niso oblikovali zaradi tega, da bi pripravili za izražanje kaznivostih kaznivostih vrst kaznivost, da zaradi jih pa uporabiti kot absolutno kaznivost kaznivost za kaznivost kaznivost v vrstah kaznivostih tipov.

Kaznivostne grupe, ki je sodilna pri tej raziskavi, je

2. PROGRAMIRANJE DOMOV IN KAPACITET

Metodi obsejenci

2. 1. POPISENE GRUPE IN VRSTE DOMOV. Rezultati popisa so pokazali, da bi potrebovali v naših pogojih najmanj 6 vrst različnih ustanov in sicer:

- ustanove poldrtega in odprtega sistema preostajanja kazni
- tzv. spletni pobeljševalni dom (ZKRS čl. 24)
- dom za povratnike
- dom za mlajše polnoletne
- dom za fizične bolne in stare
- dom za psihične bolne

Seveda pa ni mogoče misliti, da bi več ali manj formalni kriteriji, po katerih smo delili popisno populacijo, zadostili za razvrščanje obsojencev v posamezne vrste ustanov. Kajti poleg teh, na zunaj vidnih kriterijev (povratak, starost, bolezen) je treba za smotno rasporejanje obsojencev v ustanove različnega tipa upoštevati še vrste osebnostnih karakteristik, ki jih je mogoče ugotavljati le z vestno observacijo obsojenih oseb. Popisne grupe nam torej služijo torej le kot pripomoček za izračunavanje kapacitet posameznih vrst ustanov, ne moremo jih pa uporabiti kot absolutno ustrezen mehanizem za razvrščanje posameznikov v domove predlaganih tipov.

Konzultativna grupa, ki je sodelovala pri tej raziskavi, je

take sprejela nekaj kriterijev, ki naj bi služili kot pri-
pomoček za preračunavanje poplanih grup na posamezne vrste
ustanov.

Kriteriji so bili naslednji:

1. Prvih obsojenih imajo več pogojev za prestajanje kazni v
polodprtem in odprtem sistemu, kakor delni povratniki in
povratniki po ključu: 80 % od prvih obsojenih, 60 % od
delnih povratnikov in 20 % od povratnikov s tem, da iš-
če se ta sistem prestajanja kazni najslabše pogoje ste-
rilei kaznivih dejanj zoper premoženje, ker je riziko
povratništva pri njih največji (glej raziskavo institu-
ta: Problemi povrata).
2. Posebej je treba proučiti grupe mlajših polnoletnih in
upeštevati tako mladoletne, mlajše polnoletne stare do
21 let kot mlajše polnoletne stare 21 in 22 let. Iz ab-
solutnih podatkov naj se v obratni smeri izračunajo pro-
centualni deleži mladostnikov, ki pridejo v poštev za
posamezne vrste ustanov. Pri tem pa je treba upoštevati,
da je delež s te grupe obsojenih najbolj točavno in edge-
vorno, slasti s sterilei kaznivih dejanj zoper premože-
nje.
3. Mlajši polnoletni, ki bi mogli prestajati kazni odvisna
preostati v polodprtem in odprtem sistemu ustanov, bi
mogli prestajati kazni skupaj s odraslimi obsojenci,
ker naj bi bila populacija odraslih tako izbrana, da skup-

ne bivašnje mladoletnih s odraslimi ne bi škodovalo njihovi vgoji. Mogoče pa je v okviru teh ustanov predvideti sanje posebne bivalne prestare.

4. Vrsta kaznivega dejanja ali dolžina kazni, razen tega, da kazniva dejanja zoper premoženje narekujejo večjo opreznost, praviloma ni merilo za to, ali je mogoče predvideti obsojenca za zaprti ali odprti sistem prestajanja kazni.

5. Če bo po teh kriterijih uvedena ocena kapacitet po popisu za razne vrste ustanov, naj se ugotovi, kako so razporejeni storilci kaznivih dejanj v prometu in storilci kaznivih dejanj zoper osebnostne dostojanstvo in čerale in po potrebi izvede naknadne korekture.

Na podlagi teh kriterijev smo izdelali procentualno razporednico o razdelitvi popisnih grup na posamezne vrste ustanov. Da pa bi mogli to razporednico boljše razumeti, se je treba prej ^m posrediti pri strukturalni razporeditvi mlajših polnoletnih in mladoletnih na posamezne vrste ustanov, ki jo je treba preračunati iz absolutnih števil na relativne pokazatelje (tab. 33). Pri tej razporednici smo upoštevali vse popisane mladoletne (obsojene na mladoletniški zapor, po številu 12) in mlajše polnoletne stare od 18 do vključno 22 let.

Če primerjamo tab. ³³ z tabelami 4 in 15, moramo ugotoviti, da je velika večina mlajših polnoletnih storilcev kaznivih dejanj zoper premoženje predvidena za zaprti sistem presta-

janje kazni. Toda 15 mlajših polnoletnih starih 21 in 22 let smo predvideli tudi za splošni dom, skupaj s odraslimi, ker smo domnevali, da je določeno število mlajših polnoletnih v tej starosti preveč osebnoostno prizadetih, da bi jih lahko nemoteno vključevali v dom za mlajše polnoletne. Tudi čl. 27 ZKES-a razlagamo v tem smislu, da se v kazenski dom za mlajše polnoletne lahko oddajo, ne pa noraže oddati, obsojenci, ki ob oddaji še niso stari 23 let. Štiri od mladoletnikov v tej starosti smo dalje predvideli tudi za dom povratnikov, te pa le v slučaju, da bi bil v tem domu uveden poseben tretman za povratnike in kot zelo izjemne mere, ki naj bolj teoretične, kot praktične dopuščajo individualizacije pri razseščanju obsojencev (na podlagi predhodne observacije po strokovnem osebju).

Na tab. 33 je dalje razvidno, da smo od mlajših polnoletnih, starih 21 in 22 let, predvideli za dom za mlajše polnoletne le 10 obsojencev od 38, dohiti smo ostale rasporedili med ostale vrste ustanov, skupaj s odraslimi (deloma v polodprti, odprti in zaprti sistem prestajanja kazni). To je bil tudi razlog, da prikazujemo v ostalih tabelah obsojence te starosti skupaj s odraslimi, na tem mestu pa smo izvedli potrebne korekture podatkov, ki se odražajo nato v splošni shemi preračunavanja popisnih grup na posamezne vrste domov. Po tem izračunu bi dom za mlajše polnoletne vseboval približno naslednje populacije:

na ta način mladoletnikov tudi v bodoče.

- mlajši polnoletni, stari 21, 22 let	19
- mlajši polnoletni, stari 18 - 20 let	46
- mladoletni, obsojeni na mladoletniški zapor	12

Skupaj

68

K temu bi bilo treba dodati še ca. 12 mladoletnih, katerim je bil izrečen vzgojni ukrep oddaje v vzgojni poboljševalni dom, pa v tem domu predstavljajo posebno težak vzgojni problem. Zavedamo se, da s takšno rešitvijo nismo našli najboljšega izhoda za namestitev mladoletnikov v posebne ustanove. Kajti starostni razmak gojencev v domu za mlajše polnoletne bo mogoče preveč obsežen, da bi vzgojno delo s tako starostno heterogeno grupo lahko nemoteno potekalo. Menjja pa smo, da dokler nismo na razpolago dovolj strokovnega osebja za individualen tretman, leži težje prevzgojnega dela na izobraževanju in strokovnem usposabljanju. Za primerne strokovno usposabljanje pa so potrebne pestre delavnice industrijskega tipa proizvodnje, v katere se morejo vključevati mladoletniki glede na svoje individualne sposobnosti. Zato bi vsakrčno izdvajanje grup po 12 gojencev v samostojne skupine pomenilo odvrziti jima nekakšni odgovarjajočega izobraževanja. Takšen primer smo videli pred nekaj leti na Dunaju v vzgojnem poboljševalnem domu v Kaiser Ebersdorf-u, kjer odvajajo skupine ca. 12 mladoletnikov iz ustanove v poseben zapor, ki nima pogojev za izobraževanje in priučevanje. To pa pomeni odreči se takim mladoletnikom tudi v bodoče.

Skupaj

701

304

89

109

68

75

79

Re našen uspeju bi mogli nastale problematike rešiti z
 5. ednje najhkih paviljonov za ca. 12 do 16. gojenecv v ok-
 viru doma se najjše polnoletne, ki bi jih upravljali zakon-
 ski pari. S tem bi bili dani pogoji za potrebno individuali-
 zacije v bivalnih prostorih, došla bi se čelo in peok orga-
 nizirala za vse gojenecv skupaj.

Procentualna razdelitev popisnih grup na posebne vrste
 ustanov bi torej izgledala takole:

Popisna grupa	skupaj	Vrsta ustanove					
		pol- odprt sistem	sploš- ni dom	dom za povrat- nike	dom za mlaj- še letne	dom za fiziš. bolne, no mo-	dom za psihič- ne
I. prviš obsej- ni	100	80	18	-	2	-	-
II. delni po- vratniki	100	60	27	10	3	-	-
III. povratniki	100	20	78	70	2	-	-
IV. mlajši pol- noletni	100	30	-	-	70	-	-
V. fizišne bol- ni, stari	100	-	-	-	-	100	-
VI. psihično no- tani	100	-	-	-	-	-	100
Skupaj	100	30	11	22	9	10	10

Ali v absolutnih številkah:

Popisna grupa	skupaj	Vrsta ustanove					
		pol- odprt sistem	sploš- ni dom	dom za povrat- nike	dom za mlaj- še letne	dom za fiziš. bolne, no mo-	dom za psihič- ne
I. prviš obsej- ni	197	150	36	-	3	-	-
II. delni povr- ratniki	121	73	33	12	3	-	-
III. povratniki	226	45	20	197	4	-	-
IV. mlajši pol- noletni	83	25	-	-	58	-	-
V. fizišne bol- ni, stari	75	-	-	-	-	75	-
VI. psihično no- tani	79	-	-	-	-	-	79
Skupaj	781	301	89	169	68	75	79

Primerje obsojencev, ki naj bi prestajali kazen v polodprtem, oz. odprtem sistemu ustanov, bi moglo biti, po mnenju konzultativne grupe naslednje :

- polodprti sistem 40 %
- odprti sistem 60 %

Preračunavanje popisnih grup na programirane vrste domov nam da torej naslednje rezultate:

Vrsta doma	Število obsojencev po popisu
Polodprti in odprti domovi:	
1. odprti dom	181
2. polodprti dom	120
Zaprti domovi:	
3. splošni dom	89
4. dom za povratnike	169
Posebni domovi:	
5. dom za mlajše polnoletne	68
6. dom za fizično bolne	75
7. dom za psihično motene	79
Skupaj	781

Kot na posebno značilnost naše rasporeditve popisanih obsojencev na programirane vrste domov je treba opozoriti na dejstvo, da je populacija tzv. splošnega doma najhna, češnje je mogoče razbrati iz Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij misel, naj bi bil to osrednji dom, ob katerem naj bi se po potrebi ustanavljali ostali posebni domovi. Po

našon znanju pa bi, če bi obstojal opazovalni in triadni center, ki bi smotrno triadiral obsojence v posebne domove, spletni dom služil zlasti tzv. neopredeljeni grupi obsojencev, ki je v deli opazovanja ni bile negele dovolj spoznati (večinoma bi predstavljali t.i. delni povratniki). Preraz nate je kapaciteta tega doma, proračunana po popisu, razmeroma majhna.

Končno smo dolžni odgovoriti še na vprašanje, kako bi bili po tej shemi rasporejeni storilci kaznivih dejanj v prometu in storilci kaznivih dejanj soper esčne dostojnosti in moralo.

Storilcev kaznivih dejanj v prometu (KZ pogl. 21) je bilo po popisu 42. Po naši grupaciji jih rasporejamo takole:

I. prvič obsojeni	19
II. delni povratniki	12
III. povratniki	7
IV. mlajši polnoletni	2
V. fizične bolni	2
VI. psihično notni	-
Skupaj	<u>42</u>

Razen fizične bolnih, imajo po naši shemi vsi ti storilci možnost rasporeditve v katerikoli dom: odprti, polodprti, spletni dom, dom za povratnike ali dom za mlajše polnoletne. Pri teh vrstah storilcev kaznivih dejanj je potrebna posebna opreznost pri ugotavljanju povratka. Kajti ugotov-

ljeno je, da jih je bila velika večina le progl upravno ka-
snovanih zaradi prometnih prekrškov in povzročitelov promet-
nih nesreč, velik del pa tudi zaradi drugih kaznivih dejanj,
kar iz sodb ni vedno razvidno*. Zato je posebno vprašanje,
kakšen naj bi bil postopek s tistimi storilci kaznivih de-
janj v prometu, ki so zaradi istovrstnih dejanj v povratku,
upravnim ali sodnim, enkratnim ali večkratnim. Ti storilci
so lahko ali psihično netena osebnosti, ali pa vsaj, koli-
kor gre za profesionalne šoferje ali pešnike ljudje, kate-
re bi bilo večinoma potrebno profesionalno prekvalificiro-
ti. Če jih s našim popisom nismo zajeli kot psihično nete-
nih osebnosti, je to lahko tudi posledica tega, da ob popi-
su nismo razpolagali s zadostnimi osebnostnimi snemami,
da pa v samem domu ti oboje ne kažejo posebnih odsto-
panj od povprečja. Zato smo menja, da bi bilo potrebno te
storilce skrupno strokovno preučiti in v vsakem posameznem
primeru odločiti ali naj se oboje profesionalno prekvali-
ficira in kako ter ali je potreben posebnega psihiatričnega
tretmana ali ne. Na podlagi takšnega programa tretmana pa bi
bilo potem mogoče namestiti te vrste storilcev v katerikoli
tip doma za prestajanje kazni odvzema prostosti. Menja smo,
da ne bi bilo posebnega zadržka, da bi bili nekateri razpore-
jeni v domove polodprtega in odprtega sistema in v tem pri-
meru ne bi mogli govoriti o t.i. "viteškem" načinu prestaje-
nja kazni za te vrste zapornikov. Kajti praviloma znaša mi-

* Sobrateljna nedisciplina, str. 196 i sl. 2

nizalna doba prestajanja kazni v kazenskih popeljševalnih domovih 1 leto in je to vsakakor kazen, ne glede na vrsto doma, v katerem se prebujajo. Za selekcije pa naj bi bila vsakakor odločilna vrsta tretmana, ki je potreben.

Sterilcev kaznivih dejanj neper moralo je bilo po popisu 39. Po naših grupah so razporejeni takole:

I. prvič obsojeni	15
II. delni povratniki	6
III. povratniki	4
IV. mlajši polnoletni	3
V. fizično bolni	6
VI. psihično noteni	8
skupaj	<hr/> 39

Vse večkratne povratnike, sterilce istovrstnih kaznivih dejanj iz te skupine smo isločili v grupe psihično notnih, razen dveh, ki sta bila zaradi bolezni razvrščena med fizično bolne. Le štirje sterilci teh kaznivih dejanj, ki so bili zaradi istega dejanja že enkrat prej obsojeni, so ostali med delnimi povratniki. Ker so delni povratniki predvsem predvideni za t.i. splošni dom, ki naj bi služil nadaljni observaciji sterilcev kaznivih dejanj, je dana možnost, da bi se tekom izvrševanja kazni razporedili drugje. Sicer pa smo menja, da kolikor pri posameznem obsojencu ne gre za določene psihične notnje, morejo ti sterilci, zlasti enkrat obsojeni, ostati v skupinah, kakor smo

jih rasporedili, ker je možnost namestitve v različne domove prestra in dopušča dovolj individualizacije. Princip pa naj bi bil, naj se storilci teh kaznivih dejanj ne srečujejo skupaj. Klasifikacije v domove in znotraj domov v bivalne prostore naj izvrši observacijski tim.

2.2. IZRAČUN MAKSIMALNIH KAPACITET. Za podlagu izračuna maksimalnih kapacitet smo upoštevali številčno stanje obsojencev v kazenskih popravilnih domovih v zadnjih štirih koledarskih letih. Podatke nam je posredoval republiški sekretariat za notranje zadeve SRN, za vsako leto po stranja na dan 31. januarja. Za vsako popisno skupino obsojenih smo upoštevali kot maksimalne kapacitete najvišje stanje obsojenih v zadnjih štirih letih, izraženo v indeksih s indekso baze v letu 1963 (priloga, tab. 34).

Štiriletna opazovalna doba je razmeroma kratko razdobje, toda s daljše opazovalne dobe zapornikov v KPD-jih nismo razpolagali. Po letu 1960 se se namreč bistveno spremenili pogoji za oddaje obsojencev v kazenske popravilne domove (prej s 6 mesečno kasnije odvzema prostosti, po letu 1960 praviloma s 4-letno kasnije odvzema prostosti), pa tudi način evidentiranja pri RSNZ se je po letu 1960 bistveno spremenil. Zato smo splošne tendence o porastu ali padanju števila obsojenih oseb ugotavljali tudi po podatkih sodne statistike o številu vseh obsojenih oseb za 10 letno razdobje (prilogi tab. 35, 36). Iz teh podatkov

sledi, da od 1955, 1956 dalje stalno pada število prvič obsojenih, enkrat predkaznovanih; neregularne fluktuacije, deloma tudi s tendenco padanja kažejo najširši polnoletni in obsojenci stari do 25 let, dočim število dva in večkratnih povratnikov stalno narašča (grafikona 1, 2). Zaradi tega smo sklepali, da sodeča, če upoštevamo kakršna zapornikov v KPD-jih v sedanjih štirih letih za posamezne skupine obsojencev, dočim smo za dva in večkratne povratnike izračunali parabolni trend (priloga tab. 37). Ta trend ima svoj vrh v letu 1963 in sate verjetno nismo upravičeni razmeroma visokega indeksa iz sedanjih štirih let populacije zapornikov že povečavati.

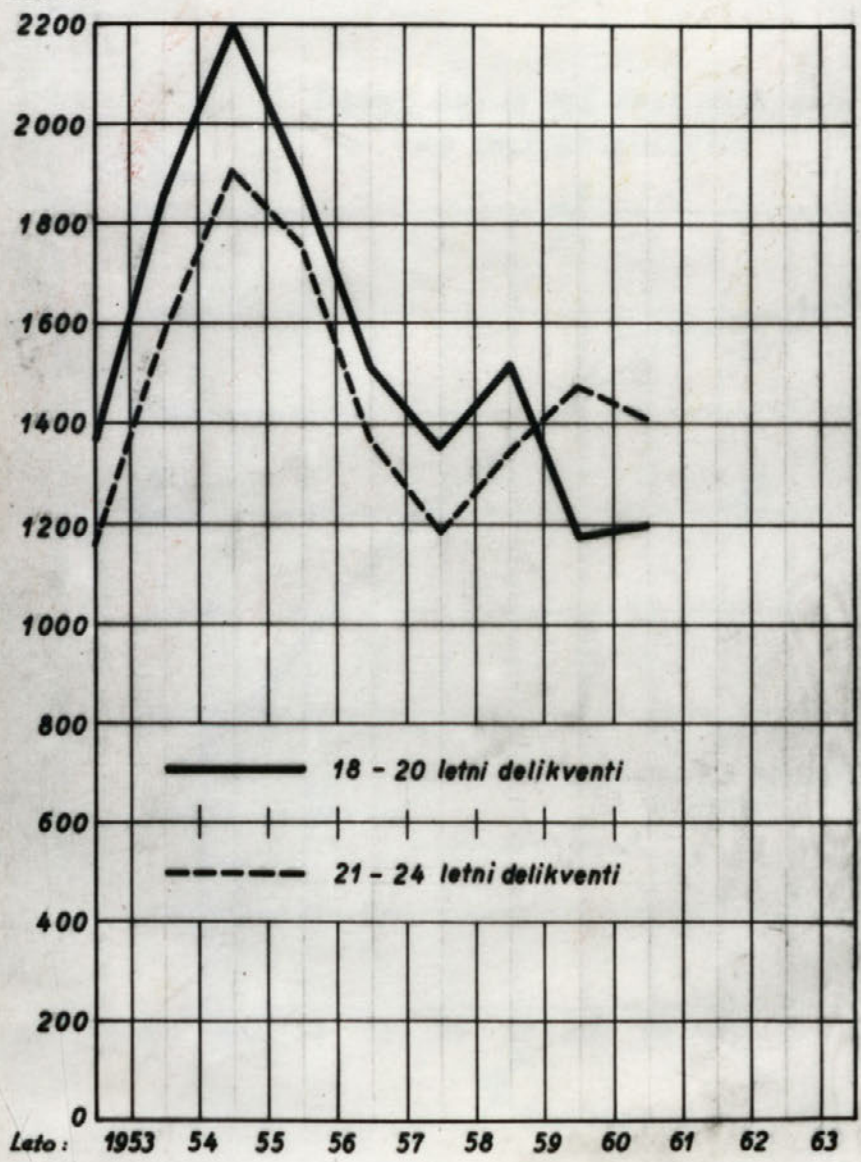
Provdicene maksimalne kapacitete veljajo svedča lahko le za najbližje prihodnje obdobje in samo v primeru, da se pogoji za izrekanje kazenskih sankcij in pogoji izvrševanja kaznivih dejanj ne bi bistveno spremenili. Ker pa naj bi se pri eventuelnih novogradnjah orientirali predvsem na gradnje manjših paviljonov, smo menja, da eventuelne slabe prognoziranje maksimalnih kapacitet ne more bistveno vplivati na bodoči razvoj potrebnih objektov za posamezne skupine obsojencev.

Indeksi povečanja za izračunavanje maksimalnih kapacitet bi torej bili:

Indeksi za:	moške	ženske
- prvič obsojene	116	114
- delne povratnike	100	100
- povratnike	136	106
- najširše polnoletne	112	106

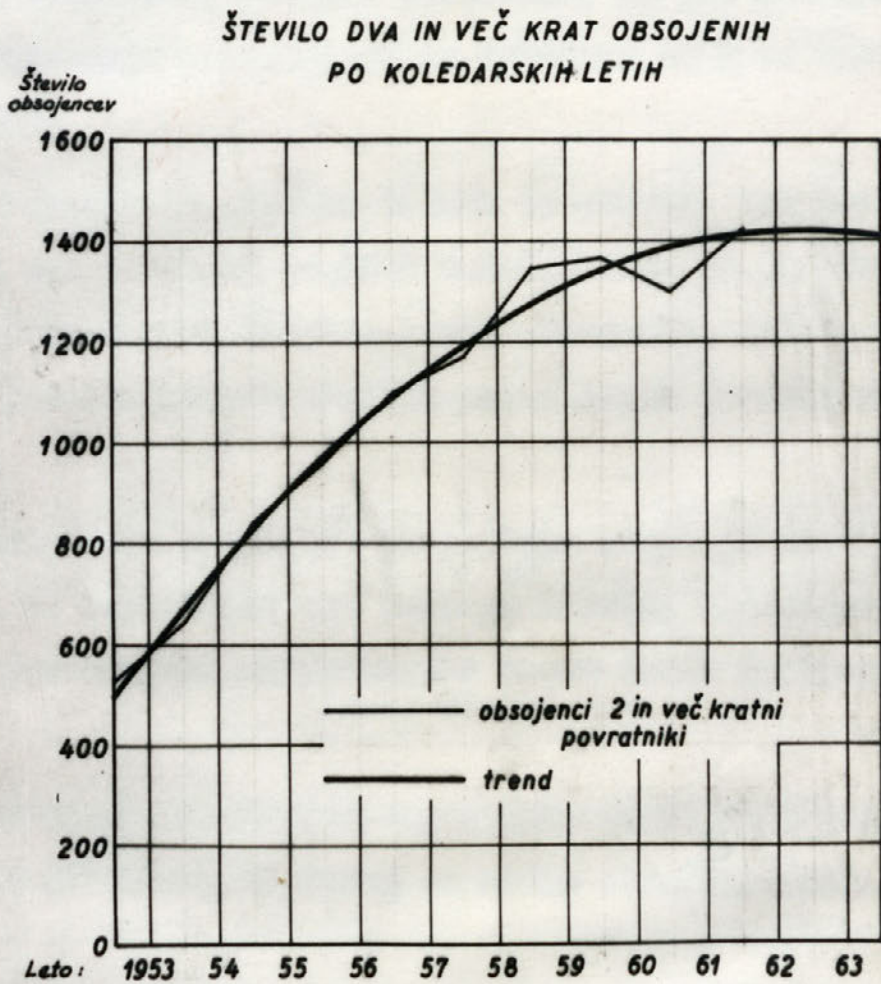
ŠTEVILO MLADIH OBSOJENCEV PO KOLEDARSKIH LETIH

Število
obsojencev

Grafikon 1

Delo tega razpisatelja, da so vse vsebine, da je bilo število
vseh povratnikov v 1953-54 v letu 1962-63, kar je

Grafikon 2

Pri tem pripominjamo, da smo menja, da je nisko število moških povratnikov v KPD-jih v letu 1963 izjemno, ker je bilo povratnikov v vseh prejšnjih koledarskih letih več. Tega števila si ne moremo razlagati, zlasti ne zato, ker je odraz stanja ob začetku koledarskega leta 1963, dočim iskazuje podatki o številu dva in večkrat predkrmovanih oseb, obsojenih v letu 1962, porast. Domnevamo, da gre za napako pri razsejevanju povratnikov na 1-kratne in 2 in večkratne povratnike.

Maksimalne kapacitete fizične bolnih in starih, ter psihično netenih smo povečali za enak delež, kakor so je povprečno povečale skupne števila prvič obsojenih, delnih povratnikov, povratnikov in mlajših polnoletnih (obsema s mladostniki).

Izračun maksimalnih kapacitet za popisne grupe je razviden iz tab. 38. Te kapacitete smo nato po ključu, objavljenem na str. 34 preručevali na posamezne vrste domov (priloge, tab. 39).

Približno ocenjene maksimalne kapacitete za bližnje prihodnost, po vrstah domov, bi torej za moške obsojenec bile:

2) Bilo: organizacija znanja del s življenjske obsojenec? izredni obsojenec, ali s življenjske v znanosti; - strojni u-
gledni servisiš delavice

43 mladostnik in varojnega poboljšava napa časa
na. 40 znanje znanstvenih obsojenecov na organizaciji ome-
tan, po oceni študij inaktiviteta groje.

Vrsta doma:	Kapaci- teta po po- pisan	ocenje- na na- sinalna kapaci- teta	Dolet- ne ja- tete	Skupaj
Poledrpti in odprti domovi:				
1. odprti dom	181	200	-	200
2. poledrpti dom	120	144	-	144
Zaprti domovi:				
3. splošni dom	89	104	-	104
4. dom za povratnike	169	226	-	226
Posebni domovi:				
5. dom za mlajše polnoletne	68	76	12 ^o	88
6. dom za fizično bolne in stare	75	90	-	90
7. dom za psihično motene	79	95	40 ^o	135
Skupaj	781	935	52	987

2.3. OKVIRNI PREDLOG ZA ORGANIZACIJO DOMOV. Konsultativna

grupa je sprejela naslednji okvirni predlog za organizacijo domov:

Ad 1) Odprti dom

- 1) Zavarovanje: brez pasniškega kadra v uniformah ali s minimalnim zavarovanjem
- 2) Delo: organizacija zunanjih del s bivanjem obojencev izven ustanove, ali s bivanjem v ustanovi; - notraj ustanove servisne delavnice

12 mladoletnih iz vzgojnega poboljševalnega doma

ca. 40 mesečno novedošljivih obojencev na operativni center, po oceni članov konsultativne grupe.

- 3) Uk: poseben tečajev izven zavoda ali dopisno šolanje
- 4) Treatment: poseben treatment ni potreben, samostojna organizacija prostega časa
- 5) Notranja organizacija: princip samoupravljanja
- 6) Personal: vzgojitelji, posebej usposobljeni za grupno delo s obsojenci (pomoč pri samoupravljanju)
- 7) Lokacija: skupaj s polodprte ustanovo, poseben objekt

Ad 2) Polodprti dom

- 1) Zavarovanje: srednje, nujenje, izven obsežne celene površine za prosto gibanje
- 2) Delo: servisne delavnice v okviru doma
- 3) Uk: dopisno šolanje, občasni tečaji snetraj ustanove
- 4) Treatment: poseben treatment ni potreben, samostojna organizacija prostega časa
- 5) Notranja organizacija: princip samoupravljanja
- 6) Personal: vzgojitelji posebej usposobljeni za grupno delo s obsojenci (pomoč pri samoupravljanju) + usposobljenost za objektivno opazovanje obsojencev
- 7) Lokacija: skupaj s odprto ustanovo, poseben objekt
- 8) Ostalo: večja možnost obiskov brez nadzorstva in večja možnost dopisovanja

Ad 3) Splošni dom

- 1) Zavarovanje: normalno
- 2) Delo: v industrijskih delavnicah v posebni delovni izmeni

Na tem in na drugih mestih pomeni izraz "poseben objekt" najmanj 1 poseben objekt, lahko pa tudi več manjših paviljonov

- 3) Uki: organizacija tečajev za industrijske izobraževanje v ustanovi, dopisne šolanje
- 4) Zretnost: zlasti delovni; mojstri pedagoške usposobljeni; stimulacija s nagradovanjem za opravljeno delo; samostojna organizacija prostega časa
- 5) Notranja organizacija: delno sodelovanje s pomočjo vzgojiteljev in mojstrov
- 6) Personal: pazniki + vzgojitelji, posebno usposobljeni za opazovanje obsojencev + strokovno osebje
- 7) Lokacija: lahko tudi izven mestnega centra, skupaj s ustanovami 4 in 7, poseben objekt
- 8) Ostalo: den bi služil po opazovanju obsojencev v observacijskem centru, nadaljnji selekciji obsojencev (v sporazumu s strokovnim timom) v odprto, polodprto desovo in deloma v den za povratnike. Samo del obsojencev bi preстал celotno kazen v tej ustanovi.

Ad 4) Den za povratnike

- 1) Zavarovanje: večje
- 2) Delo: v industrijskih delavnicah v posebni delovni izmeni
- 3) Uki: organizacija tečajev za industrijsko izobraževanje v ustanovi, dopisno šolanje izjemoma
- 4) Zretnost: svetovanje in grupna terapija, psihiatrično svetovanje in terapija, samostojna organizacija prostega časa v sporazumu s strokovnim timom

- 5) Notranja organizacija: omejeno samoupravljanje s pomočjo vzgojiteljev in najstrov
- 6) Personal: pazniki + vzgojitelji, posebej usposobljeni za opazovanje in pomoč + strokovno osebje
- 7) Lokacija: lahke tla izven mestnega centra, skupaj s ustanovitvami 3 in 7, poseben objekt
- 8) Ostale: strokovna ekipa za delo z otroci (vsaj zdravnik, socialni delavec in psiholog)

Ad 5) Zaprti dom za mlajše polnoletne

- 1) Zavarovanje: normalno
- 2 + 3) Delo in uk: uk teoretični in praktični (za delo v industriji)
- 4) Terapija: ^agrupsne + ^cindividualne terapije, svetovanje, ^dsocialna organizacija prostega časa, v sporazumu s strokovnim timom
- 5) Notranja organizacija: delno samoupravljanje s pomočjo vzgojiteljev
- 6) Personal: vzgojitelji, pazniki, strokovno osebje
- 7) Lokacija: v bližini vzgojnega poglobljevalnega doma posebni paviljoni, pod skupno upravo in deloma s skupnimi delavnice, z delom v posebni izmeni. Posebni paviljoni naj bi se vsekakor predvideli: posebej za mladoletne, kasnovane s mladoletniškimi zapori in posebej za mladoletne, katerim je bil izrečen vzgojni ukrep oddaje v vzgojni poglobljevalni dom.

Ad 6) Doma za fizične bolne in stare

- 1) Zavarovanje: zunanje, notraj ustanove le za nekatere skupine obsojencev velja
- 2) Delo: lažje, po posebnih delovnih normah
- 3) Uk: izjemna dopisna bolanjska ali skupaj z obsojenci iz splošne ustanove oz. ustanove za povratnike
- 4) Treatment: zdravstveni, samostojna organizacija prostega časa
- 5) Notranja organizacija: po navodilih strokovnega kadra
- 6) Personal: bolniški + pešniški + strokovni
- 7) Lokacija: skupaj z ustanovami 3 + 4, poseben objekt

Ad 7) Doma za psihično motene + opazovalni center

- 1) Zavarovanje: zunanje, notranje različne za posamezne skupine obsojencev
- 2) Delo: bi bilo treba določiti kasneje
- 3) Uk: ev. dopisniški
- 4) Treatment: po navodilih strokovnjakov
- 5) Notranja organizacija: po navodilih strokovnjakov
- 6) Personal: bolniški, pešniški (posebej izbran), strokovne osebe
- 7) Lokacija: v mestnem centru skupaj z opazovalnim centrom.

Ženske obsojenke

2.4. POPLISNE GRUPE IN VRSTE DOMOV. Populacija ženskih obsojenk, obsojenih na kazni odvzema prostosti nad 1 leto je najmanjša in posamezne grupe ne dovoljujejo enakih specifikacij, kot za moške obsojence. Zato je konzultativna grupa sprejela naslednje predloge:

1. Najšibih polnoletnih je bilo ob nastopu kazni 8. Poleg tega so še tri obsojenke nastopile kazen, ko so bile stare dvajset let, so pa bile obsojene na dolge kazni odvzema prostosti in jih zato še pri prvotni razdelitvi nismo razvrstili med najšibe polnoletnice (tab. 26). Ženske se navadno preje urele kot moški, nekatere od najšibih polnoletnic izaje še lastne otroke, nekatere so poročene (v našem primeru izaje 3 lastne otroke, 2 sta poročeni, 1 razvezana). Iz teh razlogov se najšibe polnoletne v naših pogojih ne kaže ustanavljati posebnega doma, marveč bi jih razvrstili v ostale vrste domov po enakih kriterijih kot ostale obsojenke. V posameznem domu pa bi, kadar bi bile to potrebno, organizirali posebne grupe najšibih polnoletnih v posebnih bivalnih prostorih.
2. Dela, ki jih opravljajo obsojenke, so v glavnem lažja kot dela obsojencev. Zato bi, zaradi najmanjšega števila obsojenk v posameznih skupinah, fizične bolne in stare,

ki se sposobne opravljati dela lažje vrste, namestili so ostale obojenke s tem, da bi jim tam dodelili posebne bivalne prostore, jim dovoljevali v bivalnih prostorih več počitka in sicer upoštevali navodila zdravnikov za zaposlenje, prehrano in zdravljenje. Od fizično bolnih je bilo po zdravniških ugotovitvah takšnih obojenk 25, dočim je bilo pravih bolnic, ki so bile potrebne posteljno zage 8. Za te bolnice, ostale akutne bolne in nosečnice, naj bi se predvidel poseben bolniški oddelok v okviru splošnega doma. Zavedamo se, da predlagana rešitev za namestitve fizično bolnih in starih obojenk so ostale zdravne obojenke ni najboljša. S tem naredi bolnice ali privilegirane, kar povzroča negodovanje, občutenje in spore med obojenkami, ali pa jih s ostalimi izenačuje, kar z zdravstvenega vidika ni primerno. Ker pa so med fizično bolnimi obojenkami take prvič kaznovane, kot večkratne povratnice, zaradi precejšnjega števila fizično bolnih obojenk ne bi mogli uspešno odvojiti enih od drugih. Zato smo se med dvema rešitvama, od katerih nobena ni dobra, odločili vendarle za prvo, prej navedeno.

3. Konzultativna grupa je bila mnenja, da je število psihično motenih obojenk visoko ocenjeno, ker je sedaj v EPD na Igu le približno 8 do 9 obojenk, ki so psihično toliko devilirane, da motijo skupno življenje s ostalimi obojenkami.

Od skupnega števila psihično motenih, ki jih je za posebno

ustanovo predvidel psiholog, je 23 povratnic (tab. 24), kar znaša 45 % vseh povratnic, zajetih s popisom, po naši klasifikaciji povratka. V naši raziskavi o problemih povratka¹, je bilo na najširi populaciji ugotovljenih s HBI testom med povratnicami 32 % težjih oblik nevretizacije in 32 % lažjih oblik nevretizacije. Že tedaj smo postavili domnevo, da je velik del obsojenih povratnic osebno strogo deviliranih.

Eden od stališč je, da v kazenskih popeljševalnih domovih ne kaže iz ostale populacije izdvajati v posebne oddelke za psihično motene samo tiste obsojence, ki povzročajo pri izvrševanju kazni posebne težave, marveč vse one, ki sami trpijo zaradi svoje motenosti ali pa nadlegujejo svojo okolico. Takšnih je vsekakor več, kakor onih, ki navzven opasno motijo hišni red.*

* Za odločitve o tem, ali so potrebni posebni zavodi, si ne sme biti enotni o tem, koga je treba obravnavati kot psihopate. Tako lahko obravnavamo osebe, "ki otekujejo normalno izvrševanje kazni odvsemu prostosti, ki odpuščajo, motijo, škruvajo, ki so slabo dostopne za priznavanja zavodskega osebja, da bi jih vključile v splošno atmosfero in ki kažejo močna negajenja k povratništvu (Wurfler). Kriterij je torej vedenje ob času izvrševanja kazni. To pa še ne opravičuje tega, da bi izvzeli iz splošnih zavodov vse nadležne sapornike, kajti tudi v življenju na prostosti se nahaja določeno število posebnikov med povprečnimi državljeni. Če pa označujemo kot psihopate tiste osebnosti, ki same trpijo zaradi svojih težav ali mučijo svojo okolico (Kurt Schneider) tedaj je težko na posebni psihični strukturi osebnosti in je poseben nasvetitev upravičen. (Gallmoier, Klassifizierung der Gefangenen, str. 265, 266³).

Psahično notenost v kazenskem poboljševalnem domu za ženske je ugotavljal psiholog po šestih kriterijih kot psahično notenost moških obsojencev. Grupa izdvojenih psahično notenih moških obsojencev se po številu približuje ocenam, ki jih je medicinske psihološki oddelke RGNZ postavil na pred to raziskavo (ca. 70 psahično notenih obsojencev), zato ni verjetno, da bi bila ocena psahično notenih obsojenk, napravljena za to raziskavo, daleč od resničnosti.

Iz teh razlogov je konsultativna grupa sprejela oceno 34 psahično notenih obsojenk kot močno, pri izračunu maksimalnih kapacitet pa tega števila ne bi kazalo povečevati.

4. Za vse ostale obsojenke predlaga torej konsultativna grupa skupen dom s 4 paviljoni in sicer:

- paviljon za odprti sistem prestajanja kazni
- paviljon za polodprti sistem prestajanja kazni
- paviljon za splošni dom obnem z bolniškim oddelkom in oddelkom za nosečnice in
- paviljon za povratnice.

Dom naj bi bil v bližini mestnega centra, obsojenke iz odprtega in polodprtega sistema prestajanja kazni pa bi se po močnosti vozile s domskim avtobusom na dele v mesto in sicer: obsojenke iz polodprtega sistema prestajanja kazni v posebej organizirane delavnice pri enem izmed podjetij, kjer je po večini zaposlena ženska delovna sila, obsojenke iz odprtega sistema prestajanja kazni pa bi mogle hediti tudi na različna delovna mesta, os. v uk.

Konsultativna grupa je sprejela predlog za organizacije skupnega doma tako za obsojenke, ki prestajajo kazen po načinu polodprtega oz. odprtega sistema prestajanja kazni^a kot za obsojenke, ki prestajajo kazen v zaprti ustanovi iz čiste finančnih razlogov. Domnevale se je namreč, da bi bil tak način igradnje in upravne organizacije cenejši. Pri tem pa je treba opozoriti na dejstvo, da so bile doslej izkušnje s spajanjem domov odprtega in polodprtega tipa s domovi zaprtega tipa slabe, tako drugod po svetu¹², kot pri nas (ukinitvev odprtega doma na Igu). Stikov med obsojenci ene in druge vrste namreč ni bilo mogoče preprečiti. Obsojenci, ki so prestajali kazen v zaprtim sistemu, so ali iz škodoljivosti oteževali bivanje obsojencev v svobodnejšem sistemu prestajanja kazni ali pa so jih izrabljali za prenosanje pošte, alkoholnih pijač i. pod. Zato bi bilo treba pred ^agrupe posebnih paviljonov ponovno razmisлити o tem, ali bodo stroški za vzdrževanje takšnih paviljonov po sedanjem predlogu res toliko nižji, da bodo odtehtali risiko ev. neuspeha. Kajti stroški za igradnje ne bodo nižji, v upravnem smislu pa bi dom odprtega in polodprtega tipa kot ena upravna enota potreboval le zelo malo personala. Šeje gre za izbrano populacijo, ki naj bi bila sposobna čia večje samouprave. Na tem mestu želimo opozoriti še na to, da so imeli baje na Švedskem leta 1957 "ca 30 % vseh obsojenih v 43 odprtih ustanovah s povprečno nastanitvijo po 25 obsojencev".

* Gallacier, str. 267³.

5. Oddelok za psihično notene obsojenke in observacijski center za ženske naj bi se organizirala v notnem centru skupaj s ustanovo za psihično notene spolne obsojenke.

6. Ostali predlogi za organizacije domov za spolne obsojenke bi mogli, s neznatnimi modifikacijskimi spremembami zaradi najhujšega števila obsojenk, veljati tudi za organizacije paviljonov za ženske obsojenke.

Popisnih grup ni kazalo procentualno deliti na posebne vrste oddelkov, kakor jih je predlagala konsultativna grupa, ker so bile za takšno distribuiranje absolutne številke preniske. Zato smo razdeljevali obsojenke iz posameznih popisnih grup na oddelke individualno po popisnicah, upoštevajoč pri tem vrsto kaznivega dejanja (s najhujšo možnostjo namestitve sterilizacijskih dejanj soper preseljenju v oddelke odprtega, oz. polodprtega tipa), število prejšnjih kaznivih dejanj, istovrstnost povratka, starost in število službenih cest, ki jih je posamezna obsojenka glede na svojo starost izmenjala. Na takšen način smo dobili naslednje razporednice:

Popisna grupa	skupaj	Vrsta oddelka			oddelek za povratnice	oddelek za psihične motene
		polodprtiti, odprtiti	splošni oddelek	bolniški oddelek		
I. prviš obsojane	30	20	10	-	-	-
II. delne povratnice	15	7	5	-	3	-
III. povratnice	12	2	-	-	10	-
IV. mlajše polnoletnice	8	3	4	-	1	-
V. fizično bolne, stare	34	10	9	8	7	-
VI. psihično motene	34	-	-	-	-	34
Skupaj	133	42	28	8	21	34
%	100	32	21	6	16	25

2.5 IZRAČUN MAKSIMALNIH KAPACITET. Z upoštevanjem indeksov povečanja, kakor smo jih prikazali na strani 3/ in s ugotovitvijo, da kapacitet za psihične motene obojenke ne bi povečevali, dobimo naslednji izračun maksimalnih kapacitet za bližnje prihodaje obdobje: (podrobne glej tab. 40):

Vrsta oddelka	Kapaciteta po popisu	Ocenjena maksimalna kapacit.	Dodatne kapacitete	Skupaj
1. odprti oddelke	22	26	-	26
2. polodprti oddelek	20	20	-	20
3a oddel ek za splošni del	23	32	-	32
3b bolniški oddelek	8	9	9	18
4. oddelek za povratnice	21	21	-	21
5. oddelek za psihične motene	34	34	6**	40
Skupaj	133	142	15	157

* 9 postelj za nosečnice in akutno bolne

** 6 mest za observacijski center

3. PROBLEMATIKA

Čoprov izgledataje ishodišne postavke, ki smo v^{jih} volili za po-
dlogo, osnovni grupaciji obsojencev, čokaj usnelas in v
prekisi znano, želimo na tem mestu ponovno opozoriti na to,
da smo jih uporabili zgolj kot priponček in ne kot serilo
za individualno klasifikacije obsojencev v domove različnih
vrst. Za naše grupacije smo res uporabili podatke o predke-
snovanosti, o starosti, o fizičnih obolenjih in psihičnih
motnjah ter deloma o vrstah kaznivih dejanj, toda le za to,
da smo mogli približno oceniti delež obsojencev, ki bi iz teh
grup prišli v poštev za nastanitev v posamezno vrsto doma.
Toda še takoj na začetku smo delili povratnike v dve skupi-
ni, nato pa smo iz vsake grupe predvideli za razne tipe do-
mov le določene deleže obsojencev. S tem smo opozorili med
drugim tudi na to, da avtomatična grupacija obsojencev po
zgolj zunanjih kriterijih pri nas v bodoče ne bi bila upra-
viljena.

Če smo bili znanja, da biogle od prviš obsojenih oseb 80 %
obsojencev prestajati kazni v polodprtem ali odprtem siste-
mu izvrševanja kazni prestesti, in da imajo za ta sistem iz-
vrševanja kazni najslabše pogoje storilci kaznivih dejanj
soper premoženje, potem smo s tem le orientacijsko predvide-
li način prestajanja kazni za celotno grupe prviš obsojenih.
Te pa še nikakor ne posani, da bi posameznik dojavnske inel
za tak način prestajanja kazni boljše ali slabše pogoje.

Kakšne pogoje ima posameznik za prestajanje kazni v kateri od programiranih vrst domov naj bi vsekaj ugotavljal le strokovni tim, ki bi moral poleg osebnosti obsojenca podrobno poznati tudi režim prestajanja kazni v posameznih vrstah domov in osebje.

Nekateri kriteriji, ki se uzakonjeni, kakor n.pr. delitev obsojencev po starosti ali po vrsti kazni (zapor in strogi zapor) so se nam dosedevali včasih dokaj togi in smo jih upoštevali ali s različni modifikacijami (starost) ali pa sploh ne (n.pr. vrsta kazni). Glede na osnovni princip o individualizaciji izvrševanja kazenskih sankcij, ki je izražen tako v Kazenskem zakoniku kot v Zakonu o izvrševanju kazenskih sankcij, domnevamo, da smo bili do takih odstopov upravičeni.

Iz posameznih domov smo izvzeli observacijski tim v poseben observacijski center, ki naj bi lael ob nastopu kazni za posebne obsojence triašne vloge. Pri tem pa obstoja nevarnost, da bi takšen strokovni tim postal odmaknjen od vsakodneвне prakse in dnevnih problemov, s katerimi se sprejema osebje, ki dela s obsojenci. Integracija pogledov in dela strokovnega tima s delom ostalega osebja v kazenskih poboljševalnih domovih je bila še doslej poseben problem. Zato ne bi bilo prav, če bi s ustanovitvijo posebnega observacijskega centra te probleme še povečali.

Takšni nevarnosti bi se mogli izogniti na več načinov. Predvsem smo menja, da bi morali pri timskih konferencah v ob-

servisijskem centru se ob usklajevanju sodelovati tudi predstavniki vseh domov, n.pr. enkrat tedensko. Slovenija ni take velike dežela, da tega ne bi bile mogoče izvesti. Poleg tega bi bila po določilih obdobjih prestajanja kazni, ki bi jih bilo treba določiti v naprej, potrebna posebna preučitev vsakega posebnega primera. Na skupnem sestanku naj bi strokovno osebje in praktiki iz domov raspravljali probleme zaposlitve, cv. prenehanja v dom drugega tipa ali probleme pogodnega odpusta. Menja ooo, da upravni personal ne bi mogel sam prenehati obsojencev iz doma v dom med prestajanja kazni, brez posveta s strokovnim tiskom. Strokovni tis pa bi moral vedeti smotno upoštevati vsa opažanja praktikov in pomagati praktikom pri njihovi observaciji obsojencev v času prestajanja kazni. Kajti observacija osebnosti ne more biti zaključena s oddajo obsojenca v posebno vrsto doma.

Končno bi večje upravne enote potrebovale poseben strokovni tis,orda v skrajnejšem obsegu (socialni delavec, psiholog, zdravnik splošne prakse) in to predvsem iz terapevtičnih razlogov. Povezava obeh tiskov bi morala biti intenzivna, oprta na medsebojno pomoč in sodelovanje.

V strokovni literaturi je mogoče zaslediti različna mnenja o grupiranju obsojencev znotraj posebnih vrst domov. Nekateri pisci se zavzemajo n.pr. za tzv. osebnohomogene grupe (grupe obsojencev s podobnimi osebnoostalnimi potezami), drugi pa bolj za tzv. osebnoheterogene grupe^{4,5}. Iz na-

še znanje domov bi bilo mogoče razbrati težaje k separiranju homogenih grup (izdvajanje psihične osebne, povratnikov i. sl.). Po svojem osebnem mnenju bi mogle izsti tzv. heterogene grupe obsojencev določene prednosti za prilagajanje življenja na prostosti, ki ni selekcionirano. Toda takšna grupacija, izvedena v skrajni obliki, zahteva izredno uveljban, strokoven personal s visoko stopnjo psihološke in družbene osveščenosti. Dokler takega personala ni, so verjetno preveč heterogene grupe za osebo pretežak problem, za obsojence same pa dodatno breme. Heterogene grupe terjajo tudi posebne abikacijske prostore s velikimi možnostmi individualnih nastanitev.

Zato smo se v naši shemi, ki je dokaj okvirna in groba, odločili za več ali manj homogene grupe, ki pa vsekakor dopuščajo znotraj domov takšno grupacijo, kot je to personal mogoč. Mnenja pa smo, da vrsta kaznivega dejanja ne more biti kriterij za razmeščanje obsojencev znotraj samega doma. Podoben predlog smo postavili še v zvezi s storilci kaznivih dejanj zoper moralo in ga želimo razširiti tudi na storilce drugih vrst kaznivih dejanj, slasti v poledprtih, odprtih tipih prestajanja kazni in v tzv. splošnem domu, če nečemo, da bi skupno bivanje obsojencev doprineslo svoj delež k izvedenosti za izvrševanje kaznivih dejanj določene vrste. Težje pa bo to izvedljivo v domu za povratnike, kjer so storilci kaznivih dejanj zoper premoženje v veliki večini.

Takšen predlog postavljamo kljub temu, da je v naši literaturi mogoče zaslediti nasprotno mnenje, mnenje namreč, da storilcev različnih vrst kaznivih dejanj ne kaže nameštati skupaj¹³.

V okvirnem predlogu za organizacijo domov smo poleg posadnega kadra predvideli tudi posebne vzgojitelje. Take vzgojitelje imajo v kazenskih popeljovalnih domovih tudi v ostalih republikah v naši državi in so jih usposobili iz vrst bivših pesnikov. Misljamo, da je tako pot formiranja kadrov možna, toda ob skrbni izbiri in s pomočjo posebnega izobraževanja ob nastopu novega delovnega mesta in s dodatnim izobraževanjem med opravljanjem dela te vrste. Posebej pa bi bilo treba izdelati programe dela za posebne vrste domov v celoti in sicer številčne, po osebnih karakteristikah, po izobrazbi in programu strokovnega ter dodatnega izobraževanja.

Kaže opazovanje je bilo, glede na vrste ustrezov, ki so potrebne za nekatere od t.i. asocijalnih ljudi, precej omejeno in s njim še zdaleč nismo zajeli celotne problematike. Nekateri vrste asocijalnih pa, ki dejansko ne spadajo v kazenske popeljovalne domove, se sploh nismo mogli dočeti izogniti. Tako smo obenem s možnimi omejitvami morali reševati problem tistega dela mladoletnikov, ki preveč moti vzdulje v vzgojnem popeljovalnem domu. Če tega nismo storili tudi za mladoletnice, potem smo se temu vprašanju izognili ne zato, ker bi ga imeli za rešenega, marveč prej zato,

ker se nam je dozdeval protožak da bi ga mogli rešiti v okviru te študije.

Poněkod delijo obsojence na t.i. poboljšljive in napoboljšljive, oz. tiste, ki se se s vojna načinom življenja sprijaznili in se želijo posebnih proužitov⁶. Takšen naj bi bil zlasti delež večkratnih starejših povratnikov, potepuhov, brezdelnešev in berašev. Po našem mnenju tudi v tem primeru ne gre v celoti za povsem brezupne primere in se poněkod pokazali že uspešne rezultate dela s ljudmi te vrste⁷. Prepričani pa smo, da bi bila za te vrste ljudi pri nas potrebna posebna delovna okolaja, ker jih je toliko in normalne družbene sožitje take setije, da ne bomo mogli več dolgo odlašati s reševanjem te poreše problematike. Po naši oceni je prekrškarjev, ki bi prišli v poštev za tako ustanovo nekaj nad 100 (ocena v prilogi, tab. 41), tem pa bi mogli pristeti tudi ca. 25 povratnikov iz naše grupe povratnikov in sicer zlasti obsojence stare nad 40 let, pogoste storilce kaznivih dejanj zoper premoženje. Med temi ljudmi je tudi mnoge alkoholomanov, ki hudo maltretirajo svoje neposredne okolice, zlasti družino, čeprav nemara včasih manj opasno setijo javni red in mir. Svojei in okolica teh ljudi pritiskajo na naše psihiatrične službe, ta pa nima močasti hospitalizirati jih in se ukvarjati s njimi. Zato bo takšne ustanove treba predvideti šim prej, bodisi v okviru izvrševanja kazni (določitev kraja bivanja po upravnem postopku) ali pa v okviru zdravstvene službe.

Koti nas seveda dejstvo, da po obstoječi zakonodaji obsojenci ne bi mogli biti nastanjeni skupaj z osebnimi, katerim se izrečeni upravni ukrepi, čeprav gre v tem primeru za osebnostno podobno strukturirane in motene ljudi.

Dalje z naše študije nismo mogli zajeti problematike lokalnih zaporov, ker je upravljanje teh zaporov decentralizirano in slabiše zapori slasti za izvrševanje kratkotrajnih kazni odvzema prostosti. Toda v okviru zaporov so tudi prostori za preiskovalni zapor, poleg tega pa je velik del obsojencev, ki so bili predmet našega proučevanja, povratnikov, ki so bili najprej obsojeni na kratekrajno kazni odvzema prostosti. Zaporniške izkušnje so torej v velikem številu primerov prve izkušnje prilele, s katero so iseli opravka obsojenci iz kazenskih poboljševalnih domov, niso tega pa gre okoli zapore dosti večje število obsojencev, kakor okoli kazenske poboljševalne domove. Rešila prestajanja kazni v zaporih je različen že v okviru naše republike. Analiza o uspehih različnih vrst postopkov z obsojenci v zaporih bi zato mogla prispevati svoj delež k smotnejši organizaciji zaporov in kazenskih poboljševalnih domov.

Iz naše študije smo narečna izpustili problem zaposlovanja obsojencev v kazenskih poboljševalnih domovih. Ta problem je namreč mnogo preveč zapleten, da bi ga mogli reševati v okviru druge naloge. Terja samostojne obdelave, pri kateri naj bi sodelovalo več različnih ustanov oz. resorov (za industrijo, za delo, za zaposlovanje in izobraževanje kadrov)

obsega s komercialnimi strokovnjaki. Problemi, kakor smo jih zasledili v okviru naše raziskave, so naareč naslednji:

Od moških obojencev se n.pr. v naših kazenskih poboljševalnih domovih priučuje, izobražuje ali kvalificira 21 % prvič obsojenih, delnih povratnikov in povratnikov (ostale smo iz tega pregleda izločili, ker se pogoji za izučevanje in izobraževanje mlajših polnoletnih, fizično bolnih in psihično motenih specifični^o).

Od tega pa se priučuje, izobražuje ali kvalificira:

15 % umskih delavcev

16 % kvalificiranih delavcev

17 % priučenih delavcev in

30 % nekvalificiranih delavcev (tab. 42).

To pomeni, da imajo nekvalificirani delavci razmeroma najboljše pogoje za strokovno usposabljanje.

V isti stroki, kot na prostosti je v domovih zaposlenih 23 % umskih delavcev

47 % kvalificiranih delavcev,

46 % priučenih delavcev in

30 % nekvalificiranih delavcev, kar je razumljivo glede na

to, da je med umskimi delavci večje število računovedij in knjigovedij in da se ^{manj} del nekvalificiranih delavcev priučuje. X

Med povratniki je relativno večji delež priučenih delavcev (tab. 9). ^F To je verjetno posledica tega, da so se priučili X

* Če vzamemo v poštev samo obojence stare do 40 let, se jih izučuje in izobražuje 25 %.

določena poklica se med prajšnja prestajanja kazni.

V naši raziskavi o življenjskih razmerah delinkventne mladine³ smo postavili domnevo, da je za uspehe privajanje delu, potrebno ustvariti pogoje za uspeh pri delu. Enako kot za mladotnike bi mogla ta domneva veljati za odrasle, vse do 40. leta starosti. Uspeh pri delu pa je mogoče stimulirati s nagrajevanjem, s izpopoljevanjem, s gotovimi dosežki v krajših časovnih razmikih i. pod. Šele uspešnost pri delu je lahko motivacija za privajanje delu.

V kolikšni meri smo ustvarili pogoje za doseganje uspeha pri delu, je veliko vprašanje. Priučevanje, izobraževanje in kvalifikacija so za to le zelo skromni pokazatelji. Vsekakor pa opravičujejo domnevo, da so ti pogoji za večino zapornikov zelo skromni in možnosti za to verjetno niso do kraja izkoriščene. Priučevanje omejenemu številu delovnih operacij je lahko koristen pripomoček za zaposlovanje na prostosti, tak način zaposlitve v ustanovi skozi daljši čas pa je nezmožen in lahko demotivativen.

Večja ustanova bi morala biti finančno samostojna ali rentabilna. Zato pa bi moral delovni proces potekati nesoteno, kontinuirano, ne glede na strokovne usposobljenost vsakokratne populacije. Kako uskladiti ta interes ustanove s stimuliranjem delovnega uspeha je veliko vprašanje. Pri tem pa nimamo v mislih samo finančne plati stimuliranja, narveč tudi vse ostale pobude, od katerih smo nekatere navedli zgoraj. Dve skrajnosti zaposlovanje obsojencev sta namreč: s

zaposlovanjem dosegati prevzgojni uspehi ali pa organizirati proizvodnjo popolnoma po principih norvalne proizvodnje v podjetju^{10, 11}.

Pri razmišljanju o teh vprašanjih bi nam mogle koristiti nevarna tudi sovjetske izkušnje. Tam predstavlja vsaka kazenska delovna kolonija posebne proizvodne enote. Po mnenju Belaeva takšna organizacija dela psihično ugodno deluje na obsojence zato, ker postanejo zainteresirani na rezultatih svojega dela¹⁴.

Ker se nam dosedva problematika zaposlovanja obsojenec deloč pretežka za okvir te raziskave, prinašamo v prilogah samo nekaj samernih pregledov za moške in ženske obsojence in pa spiske poklicev po grupah obsojencev (tab. 42 - 59).

Pri klasifikaciji obsojencev na razne vrste delovnih enot smo predvideli razmeroma nizek delež mlajših polnoletnih za polodprte in odprte ustanove. To je problem, ki ni splošno naš, problem namreč, da s skupinami sterilcev kasnivih delovnih enot, v katere bi hoteli vložiti največ vzgojnih naporov, najslabše uspevamo⁹. Vendar bi bilo treba vedno znova poskušati, prav gotovo pa v vseh primerih, kjer je vsaj nekoliko upanja na uspeh. Treba pa je seveda računati tudi s tem, da je vitaliteta v tej starosti največja, družbene zapore okrog okolja pa se istočasno najhujše. Zato bi bilo treba pri delu s mlajšimi ljudmi vlagati verjetno relativno mnogo naporov v individualno obravnavanje in vodenje.

4. PRIMERJAVA PROGRAMA Z MEDNARODNO SPREJETIMI NAČELI ZA

IZSRANJJO LONOV

Sodobne tendence za namočanje obojencev v skupine bi bile nasledaje:

- 1) Kazenski zavodi naj bodo majhni in naj številčno stanje obojencev po možnosti ne presega 500 oseb¹⁵ (str. 28). *
- 2) Kazenski zavodi naj bodo po možnosti blizu kraja bivanja obojencev, zato da bi bil stik s družino, svojci in družbeno sredino lažji*.
- 3) Za skupine obojencev, ki naj se obravnavajo drugače, kot je to v navadi po tradicionalnem sistemu prestajanja kazni, naj se organizirajo posebni objekti.
- 4) Ustanevljajo naj se odprte in polodprte ustanove, v katerih naj temelji režim prestajanja kazni na principih za-

* Kazenske poboljševalne delovne kolonije v Sovjetski zvezi so blizu kraja bivanja obojencev, kar omogoča širše sodelovanje družbe pri izvrševanju prevagojnega procesa. Takšna rešitev predstavlja bistvene odlike novega kazenskega sistema, ker so bile po starem sistemu kazenske ustanove organizirane v oddaljenih področjih, kar je imelo za posledico večje izolacije obojenih oseb od vplivov družine, svojcev in družbene sredine iz katere so izhajali¹⁴.

upanja obsojencev.

5) Opustiti je treba vse omojitve, ki so nepotrebne za varovanje družbe in obenem nekosistne za prevzgoje obsojencev⁴ (str. 66, 74).

6) Velik delež obsojencev bi mogli namestiti takoj ob začetku prestajanja kazni v ustave odprtega oz. polodprtega tipa.

7) Ker je izgradnja zaporniških ustanov draga, je treba predvideti zgradbe take vrste, ki bodo lahko uporabne dolge časa, ki se bodo lahko uporabile za druge vrste ali tip domov, kakor je bilo predvideno splošno, ki se bodo lahko širile s pomočjo dodatnih zgradb in ki bodo razpλεγale s velikimi zelenimi površinami.

8) Trenutno je najmodernejši naša izgradnja gradnja najhujših paviljonov namočenih v krogu. Notranje zgradbe služijo spalnicam in prostoru za uporabo prostega časa, zunanje zgradbe pa so namenjene delavnicam, bolnici, administraciji, i. pod.¹⁶

9) Notranji prostori naj bodo namenjeni grupam po 12 do 13 obsojencev. Vsaka od takšnih enot naj bi imela po eno spalnico za ca. 6 obsojencev in 6 ali 7 enoposteljnih celic, en skupen prostor za obede, grupno terapijo^x in grupne diskusije, kopalnice in stranišče ter najhujš pisarno za službujočega uslužbenca⁵¹ (str. 122).

Če primerjamo naše predloge s temi našeli, potem moramo ugotoviti, da jim v glavnem ustrezajo. Zaradi najhujšega

Števila obsojencev ne predvidevamo večjih vzgojnih poboljševalnih domov kot za 500 obsojencev. Vsi domovi na področju SR Slovenije so blizu kraja bivanja obsojencev. Za posebne skupine obsojencev, ki so potrebni posebnega tretmana smo, kadarkoli je bilo to le mogoče, predvideli poseben objekt. Predvideli smo ustanavljanje polodprtih in odprtih domov, predvideli smo, da je mogoče del obsojencev namestiti že takoj ob začetku prestajanja kazni v te vrste domov. Predvideli smo dalje izgradnjo takih domov, ki bi lahko služili kasneje tudi drugemu namenu in bi se po potrebi širili z dograjevanjem dodatnih paviljonov. Notranja rasporeditev prostorov, izbira lokacije, izbira vrst delavnice i. pod. pa naj bi bili predmet posebnega proučevanja.

Toda posebej je treba omeniti predvideno organizacijo polodprtih in odprtih domov pri nas, ki je različna od tega, kar se doslej pojmovali v svetu in pri nas^{17, 18} pod pojmom odprta ustanova in pod pojmom polodprta ustanova. S pojmom odprta ustanova je doslej, v praksi in v literaturi, v glavnem opredeljena ustanova brez obzidja, ustanova, ki ima označene seje posestva, je brez opazovalnih stolpov in v kateri pazniki niso oboroženi. Objekti so najhuj, paviljenskega sistema in posebni za upravne osebe, za obednice, za spalnice, za delavnice, za skladišča in poljedelske obrate. Okna niso rešetk, sobe niso kazarniške urejene. To so pretežno poljedelske kolenije s nekaterimi obrtniškinimi delavnicami, ki so potrebne za vzdrževanje ekonomije in doma.⁴ (str. 75) Za polodprte ustanove pa je veljal v glavnem princip ka-

zenskega zaveda, od koder so lahke obsojenci odhajali na delo v bližnje okolice in se se po delu vračali v dom¹², ali pa so delali pri zunanjih delih ob ustanovi bolj ali manj svobodno, toda pod nadzorstvom⁴ (str. 82, 83).

Takšne pojmovanje odprte ustanove pa je imelo za obsojence včasih zelo neugodne posledice. Te so bile poljedelske kolonije, dočim so bili med obsojenci, ki so bili osebno sposobni prestajati kazen po principih odprtega režima pretežno ljudje, ki niso izhajali iz podeželja. Zato so imeli obsojenci, ki so bivali v zaprtih ustanovah večkrat boljše pogoje za priučevanje in izobraževanje v poklicih, sorodnih poklicem, ki so jih opravljali na prostosti. Tako se na Švedskem že pred časom začeli ustanavljati odprte ustanove industrijskega tipa⁴ (str. 126). Pri nas opažamo podobne hite v organizaciji domov v Brestanici, Valturi in drugod.

Sistem prestajanja kazni v odprtem in polodprtem domu smo torej v našem predlogu pojmovali drugače. Po našem mnenju bi mogli biti obe vrsti domov pod isto upravo, brez ograde in ostalih varovalnih naprav, s obsežno seleno površino, blizu mestnega centra. Razlika v prestajanju kazni v enem ali drugem domu pa bi bila ravno obratna, kot je bilo običajno misliti doslej. Dočim bi obsojenci iz odprtega doma lahke odhajali na delo v mesto in bi se po delu vračali v dom, bi obsojenci iz polodprtega doma delali le v domskih delavnicah ali v bližini doma. Kriterij za delitev obsojencev v ti dve skupi bi bil: osebna sposobnost vračati se iz odprtega,

svobodnega miljeja v dom in zmoglost za pozitivno sodelovanje s ljudmi na prostoti, brez nadzorstva. Želi se nam, da gre v tem primeru za večje stopaje svobode, za večje možnosti iskušajev in za osebne srečanje ljudi, zato bi bila merilo za vsebinske razsejitev med odprtim in polodprtim domom stopaja močne in svobodne komunikacije z zunanjim svetom, saj je to prav za prav končni cilj prestajanja kazni.

Načelno se poudarja, da je le manjši tisti delež obsojencev, ki bi moral prestajati kazen v ustanovah zaprtega tipa. Njihovo število se ocenjuje na 30 %¹⁶ (str. 626). Vendar ni bilo mogoče slediti, da bi bil takšen princip kjerkoli ustvarjen v praksi. Na Švedskem, v deželi, ki se vedno znova navaja kot ~~vse~~^{ov} za organizacije polodprtih in odprtih ustanov, po eni strani svobodnejšega sistema prestajanja kazni ne razumejo tako, kot smo te storili mi, po drugi strani pa je mogoče sklepati iz objavljenih podatkov, da je bilo svobodnejšega režima prestajanja kazni leta 1957 deležnih le ca. 30 do 35 % obsojencev³ (str. 153) (Gallacier, str. 267³).

Tako menimo, da smo bili tudi mi v našem predlogu dokaj realni s tem, ko smo ocenili število možkih obsojencev, ki bi lahko prestajali kazen v polodprtem ali odprtem domu na 38 % in število ženskih obsojenk na 32 %.

Našo raspravo naj zaključimo še s naslednjim mnenjem. V bodoče bodo obsojenci prestajali kazen v še obstoječih,

bolj ali manj sodobnih zgradbah in v novih paviljonih. No-
tranje vzdešje pa, v katerem bodo živeli dalj kot eno leto,
ne bo odvisno samo od zgradb in vrste obzidja, marveč pred-
vsem od osebj, ki bo zaposlene v njih. Zato naj bi bila
skrb, ki je posvečena izbiri in formiranju osebja enako,
če ne bolj pomembna od skrbi, ki je bomo posvetili izgrad-
nji in formalni organizaciji domov.

4. *Journal of Criminal Psychology, Psychiatry, and
Criminal Science*, London - London 1942
5. *Methods of penal treatment*, by International
Penal and Penitentiary Commission, Section for Penal
Law and Criminal Science of the Institute of Compere-
sive Law, University of Paris, 1935.
6. *More J. High, Anatomy of Prison*, Hutchinson of London,
1950
7. *W.H. S. Howard, Conventional Penology and Architecture*,
*The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Sci-
ence*, Northwestern University of Law, USA, 1952, str. 513.
8. *Wallerst A., Le châtiment, Bibliothèque universelle-pédagogi-
que de langue française, Presses de France, 1957.*
9. *Schäfer Hans, Vpliv zapora na človeka, - Kivilonjske raz-
pore delovne metode, Institut za kriminologijo pri
prvi Škotski Univerzi v Ljubljani, 1950*
10. *Strawson Doris, Open Institutions in Sweden, - Trois
Aspects de l'Action pénitentiaire, Revue de la Fondation
Internationale École de Criminologie - Cycle d'Études
de Strasbourg, 1957/58, Année 1958*
11. *Schirmer Leo, The international study group on pri-
son architecture, - The British Journal of Criminology,
1961, str. 105*

CITIRANA LITERATURA

1. Problemi povrata, Inštitut za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani, 1962, rokopis
2. Seobratna nedisciplina, Ured za kriminološka ispitivanja RMUP SRH, Zagreb 1963
3. Bleu, Müller, Lackmann: Gerichtliche Psychologie, Luchterhand Verl., Berlin - Spandan 1962
4. Modern methods of penal treatment, by International Penal and Penitentiary Foundation, Section for Penal Law and Criminal Science of the Institute of Comparative Law, University of Paris, 1955.
5. Klere J. Hugh, Anatomy of Prison, Hutchinson of London, 1960
6. Gill B. Howard, Correctional Philosophy and architecture, The Journal of Criminal Law, Criminology and Police science, Northwestern University of Law, USA, 1962, str.313.
7. Vexliard A., Le clochard, Bibliotheque neuro-psychiatrique de langue francaise, Decelee de Preuver, 1957.
8. Saksida Stane, Vpliv nagrade in kazni, - Življenjske razmere delinkventne mladine, Inštitut za kriminologijo pri pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, 1960
9. Öhrnsson Hardy, Open institutions in Sweden, - Trois Aspects de l'Action penitentiaire, Travaux de la Fondation Internationale Pénale et Penitentiaire - Cycle d'Etudes de Strasbourg, Stämpfli, Berne 1960
10. Fairweather Leslie, The international study group on prison architecture, - The British Journal of Criminology, 1961, str. 185

11. Čerin Miha, Zakon o poslovanju gospodarskih osiguranjskih poboljševalnih zavodov, Strokovni list, 1960, str. 462
12. Reboul Marcel, Grandeur et misères de l'expérience toulousaine de la "Probation", Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, 1954, str. 504 ⁿ x
13. Matejić Čedomir, O uslovima individualizacije izvršenja kazne u kazneno popravna domovima u NR Srbiji, - Narodna milicija 1957, str. 369
14. Belcev H A, Razvitie sistemy sovetskih ispravitelno-trudovih učređenij, - Vestnik Leningradskogo universiteta, 1961, str. 111 (prevod Strani pravni život 1962/37)
15. Szcentié Nikola, Prvi kongres ujedinjenih nacija za suzbijanje slična i za postupanje sa prestupnicima, - Savez udruženja pravika, Beograd 1957 k
16. Lopez - Rey dr. Manuel, Klasifikacija, Karakter i konstrukcija kaznenih zavoda, - Predavanje održano dana 26. 9. 1962 na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Priručnik 1962/2 x
17. Manolić Josip, Neki problemi u razmatranju organizacije otvorenih kazneno popravnih ustanova, Priručnik 1959, str. 513
18. Sobotinšič Anton, Otvorene ustanove, Priručnik 1955, str. 480

ANALIZA KAZENSKIH USTAVOV

(1880-1890)

Dr. Vinko Šturm je v svoji knjigi raziskoval kazenske ustave v Belgiji in Holan-
diji. V knjigi so opisane različne kazenske ustave, ki so veljale v
Belgiji in Holan-
diji v obdobju od leta 1830 do leta 1890. V knjigi so opisane različne
kazenske ustave, ki so veljale v Belgiji in Holan-
diji v obdobju od leta 1830 do leta 1890.

OGLED KAZENSKIH USTAVOV V BELGIJI IN HOLANDEJI

V knjigi so opisane različne kazenske ustave, ki so veljale v Belgiji in Holan-
diji v obdobju od leta 1830 do leta 1890. V knjigi so opisane različne
kazenske ustave, ki so veljale v Belgiji in Holan-
diji v obdobju od leta 1830 do leta 1890.

BELEŽBE

V Belgiji so opisane različne kazenske ustave, ki so veljale v Belgiji in Holan-
diji v obdobju od leta 1830 do leta 1890. V knjigi so opisane različne
kazenske ustave, ki so veljale v Belgiji in Holan-
diji v obdobju od leta 1830 do leta 1890.

ANALIZA je raziskava kazenskih ustav v Belgiji in Holan-
diji. V knjigi so opisane različne kazenske ustave, ki so veljale v
Belgiji in Holan-
diji v obdobju od leta 1830 do leta 1890. V knjigi so opisane različne
kazenske ustave, ki so veljale v Belgiji in Holan-
diji v obdobju od leta 1830 do leta 1890.

ORGANIZACIJA KAZENSKIH USTANOV

(Milna Čerin)

S tov. Vinkom Skalarjem sva obiskala nekaj kazenskih zavodov v Belgiji in Holandiji sate, da bi prispevala ugotovitve najinega ogleda k razvijanju naše prakse in k raziskavi o "Grupiranju obsojencev", ki jo opravlja Institut za kriminalologije pri pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.

V tem poročilu se želim omajiti le na to, kar sem videl in izvedel v ustanovah v tujini.

BELGIJA

V Belgiji sva obiskala en odprti zavod, dva polodprta zavoda in štiri kazenske zavode zaprtega tipa.

MINKWELAS je zavod polodprtega tipa za moške obsojence, ki leži nekaj 90 km severno od Bruslja blizu istoimenskega najjkega naselja. Sestavlja ga številna skupina poslopij in delavnic, ki so lepe rasporejeni. Starejši del zavoda je voljši, obdan s visoko sidano ograjo oca. 5 m, ki ima povrhu v betona stekle, namešene bodoče lice in reflektorje. Na vhodu v stari del je letnica 1830. Poleg tega sta

Se dva kompleksa poslopij, ki imata nekoliko nižje ograje brez dodatnih varnostnih naprav. Ta dva objekta služita: eden za starce, osemogletne in invalide, drugi pa za potepuhe. Poleg tega se gradi še en trakt. Zaved ima cca. 1200 ha površine okrog poslopij. Lahke sprejme do 1.200 oseb moškega spola. V zavodu je tudi bolnica za obsojene bolnike iz vse države, z oddelkom za tuberkulozo. To je velik dvoetažni objekt. Vendar se operativni posegi vrše v posebnem oddelku zapora St. Gilles v Bruslju. Zaved ima v bližini tudi dva kmetijska obrata, kjer dela okrog 150 svobodnjakov. Pri zavodu je manjši šolski objekt za tečajne uslužbencev, služi jim pa tudi za razvedrilo. Zunaj zavoda je večja kapela, ki nudi obsojencem največ možnosti za pobeg, medtem ko jih vodijo v cerkev.

Zaved ima pet glavnih oddelkov oziroma sekcij, ki so nameščene v dvoetažnih poslopijih. V zavodu so v glavnem obsojenci, obsojeni na kazni odvzema prostosti do pet let.

1. Prviš kaznovani so nameščeni v skoraj novoz adaptiranem traktu, ki ima sobe na obeh straneh hodnika. Sobe merijo cca. 5 x 5 m, imajo velika normalna okna s železnimi mrežami, vrata so steklena, tako da je mogoče videti iz hodnika v sobe. Sobe so lepo opremljene, kot stanovanjske, postelje so montirane na zid ter čez dan maskirane s pohištvo. V vsaki sobi je univalnik in angleško stranišče. Tla so keramična. Vrata so zaklenjena. Iz sobe je možno klicati paznika. Oddelok ima na vsaki etaži skupno jedilnico, v kateri kultur-

ne servirajo. Hrane dovažajo iz centralne kuhinje. Oddelki imajo tudi priložne ambulante.

2. Mentalni debili, ki so sposobni za delo, imajo snake prostore v traktu, ki je slišen prejšnjemu.

3. Hudi povratniki bivajo v traktu s celičnim sistemom, so osončeni, v celicah delajo in dobivajo hrano. Službeno mesto paznika je v traktu opremljeno z zvočniki in signalnimi napravami.

4. Psihiatrični snaks je poseben oddelak za duševno bolne obsojence, ki ga nismo videli.

5. Videli tudi nismo oddelka za starce, onemogle, invalide in potopuhe.

Zaved imajo antropološki laboratorij, ki ga nismo videli.

Na vseh oknih se ureke, paznikov je okrog 250 in vrše službo po 8 ur dnevno.

Zaved ima zelo obsežne objekte za delo, ki so s posebno ograjo ločeni od paviljonov. Imajo obrat za rosnaje furnirjev, tiskalnico platna in kavljevine, mizarški obrat, tiskarno in hišne delavnice. V obratu delajo obsojenci v manjših skupah, od katerih vsake nadzirata paznik in asistent. Pri delu obsojenci ne smejo govoriti več kot je potrebno v zvezi z delom.

Zaved ima stalnega zdravnika splošne prakse, specialisti so zaposleni honorarno. Imajo socialnega delavca, nimajo pa psihologa in ne pedagogov. Posamezni paviljoni oziroma

oddelki imajo svoje vodje. Imajo psihiatrični operativni oddelek z 20 posteljami.

HOOGSTRATEN je odprta mladinska kazenska ustanova, ki leži nedaleč od Merksplasa v bližini Holandske ceje. Namenjena je prvič obsojenim osebam v starosti do 25 let, ki se obsojene na kazni odvrzoma prostosti od 9 mesecev do 20 let. Ta zavod je namenjen Flancom, dočim je podobna zavod za Valouce v Marnaffe.

V sodenji obliki dela ta zavod od 1934, dočim je bil odgovarjajoči zavod v Marnaffe organiziran šele leta 1945. Objekt zaveda Hoogstraten je zelo star in je bil to nekdanj grad. Ima obliko popolnega kroga, stena je v nadstropje, dobro vsdrševan, okoli gradu je kanal s vodo, širok do 10 m, razen tega pa še ograja s visokim stenom. Zavod lahko sprejme do 300 obsojencev.

Dostop v zavod je mimo vratarja, čez most k glavnemu vходу. Zgradba ima znotraj stebrišča in pokrite balkone. Dvorišče je urejeno kot park. Zunaj gradu se nahajajo delavnice, sprejemni ⁿ oziroma operativni center, ekonomija, igrišča s bazenom ter skavtski tabor. Na oknih gradu ni mrež. Okna so normalna. Med mladimi obsojenci preostaja kazen tudi nekaj skrbno izbranih odraslih obsojencev do 40. leta starosti, kar po mnenju uprave ugodno vpliva na skupnost kot celoto.

Obsojenci bivajo v samičih ponoči, v celice dobivajo hrano, imajo pa skupno delo, šolo, igre in šport. Celice so pušne, na vratih so okence za hrano in opazovanje. Vendar si celice urejajo mladostniki sami. Na stenah so slike filaskih igralcev, domskih in podobne.

Poznikov je malo. Ti so v uniformah tako kot v ostalih zavodih.

Režija je zasnovana tako, da v maksimalni meri eliminira pasivnost gojencev. Trudijo se, da bi jih zainteresirali za delo, ki ustreza njihovi fizični, moralni in profesionalni pogojem. Poleg tečajev in sestankov za poklicno usposabljanje ter poleg dela na farmi, na polju in v delavnicah, razvijajo s pomočjo športa misel za skupinsko udejstvovanje. Zanimivo je to, da imajo v Harnaffe in Hoogstraten skavtske organizacije. Vanje sprejmejo gojence, še opravijo predhodno preiskušnjo. Dobra jia je možnost, da ustanove skavtski klub. Zavod ima za to posebej pripravljene obširne prostore za notranje in zunanje skavtske udejstvovanje. Vsek rod ima svoje sobe, urejene s svojimi simboli. Tu delujejo lahko ob prostem času. Skrb za te leži na direktorju zavoda, ki je pedagog. Kakor navaja direktor, imajo s skavstvom dobre rezultate. Skavtska organizacija zlikuje upravo zavoda s mladinci. Vsa skrb za red, snago, disciplino in delo leži na mladincih samih.

Šole delavnice so za mizarje, kijačavničarje, pleskarje, varilce. Imajo tudi nekaj biskarvo, ki dela za potrebe prevodja.

Sprejemni center je sestavljen iz večjega števila celic z obeh strani hodnika. V sprejemnem centru delujejo: zdravstvena služba, direktor zavoda, vzgojitelji in čuhovnik. Če med opazovalno dobo ugotovijo, da se gojenec ne prilagaja sredini in režimu v ustanovi, ga pošljejo v strožji zavod (Merksplas ali Gand).

Delovnik traja 10 ur. Od 17 do 22 izajo preste. Posebnih ugodnosti ni. Obiski so možni v nedelje po tri ure. Pri delu ni dovoljeno govoriti.

Zavod ima sodarne učilnice in tehnične kabinete.

SAINTE - ANDRE - LEZ - BRUGES^B je poledrta ženska kazenska ustanova v neposredni bližini mesta Brugge, namenjena za ženske oboježenke s kaznijo odzveza prostosti do 10 let. Zavod je ograjen v traktih tako, da se trakti med seboj povezuje. Trakti so nadstropni. Zavod je bil dograjen 1914 leta. Med sednje vojne so ga uporabljali za bolnico Hesici, kasneje pa Amerikanci. Tu prestajajo ženska oboježenke, osebe, katerim je odrejena detencija po zakonu družbenega varstva iz leta 1930 in ženske, ki se vdajajo brezdelnosti, preujalenju in potepuštva. Zavod ima kapaciteto do 500 oseb, je ograjen s dokaj visokim zidom s dodatkom žice, okna so normalna in niso zamrežena. Na zidu in ob njem je nočna razsvetljava. Na vhodih v trakte, na glavnem vhodu in v težjih oddelkih vrše službo uniformirane paznice, znotraj pa redovnice, ki so tudi vzgojiteljice in strokovne instruktorko. Upravnik

je starejši moš, pedagog, pomaga mu častna sestra. Med uslužbenci je še nekaj moških. Zavod ima sodarne ekonomije s cca. 20 ha zemljišča. Tu delajo samo obsojenke.

Zavod ima 5 oddelkov, od katerih sta dva namenjena psihično motena obsojenkam po zakonu o družbenem varstvu iz leta 1930.

Prvi oddelok vključuje prvih kasnovance, lažje povratnice, dovzetne za poboljšanje in resocializacije ter prilagoditve kasnovance. Izvzete so težke kriminalke in psihično motene osebnosti, amoralne in begunske obsojenke.

Drugi oddelok zajema težke povratnice, ki imajo strožji delovni, disciplinski in življenjski režim.

Tretji oddelok je za politične obsojenke, ki imajo režim samoupravljanja. Zanje se organizirani gospodinjstvi tečaji, tečaji za poklicno usposabljanje (šivilje, perilo, popravilo perila in obleke, se pobiranje pentelj, krpanje, enostavno kuhanje, vzdrževanje pohištva, posteljnine, olepševanje česa, nogo obrok, osebne in družinske higijene itd.)

Četrty oddelok zasedajo psihično abnormalne, ali pa internirane, ki jih pošiljajo sem psihiatrični oddelki drugih kasnovanskih zavodov, (po zakonu o družbenem varstvu iz leta 1930). Te komisije določajo vzgojni in poklicno izobraževalni režim, ki je primeren starosti obsojenk. Mnoge jih je zaposlenih na ekonomiji, v pralnici, likalnici, kjer opravljajo enostavna dela. Komisije odločajo tudi o pogodbeni in definitivni odpustu internirank.

Ustanova družbenega varstva za delinkventke iz navada je priključena drugemu oddelku težkih povratnic.

V okviru zavoda dela še ustanova, ki je namenjena ženskam, ki se vdajajo klateštvu in beračenju po zakonu iz leta 1894.

Ta ima tri oddelke:

- a) oddelak za mlade, stare od 18. do 25. leta,
- b) oddelak za osebe, stare od 25. do 65. leta, ki so dovzetne za pobiljšanje in
- c) oddelak za osebe, od 25. do 65. leta, ki niso dovzetne za pobiljšanje (profesionalne klatešnice, propadle perverzne žene, prostitutke, oslabele in invalidne osebe).

Vsak oddelak ima svoje etaže s skupno spalnico (malo veliko, do 80 postelj), delavnice, kopalnice s kaduži, tuši in bidoži, jedilnice, vrh se sprehod in igrišče. Hodniki so veliki, zračni, okrašeni s cvetjem.

V spodnjih prostorih uprave je pet celic za izolacije oseb s trenutnimi psihičnimi motnjami. Te celice so specialno urejene, tako, da se obsojenke ne morejo poškodovati. V vsaki celici je kupa, anglaško stranišče, umivalnik, postelja, viseča na steni. Vrata so steklena, okno je veliko s najhujšimi okvirji, steklo je povsod varnostno. Poleg teh celic je soba slušbujoče redovnice, ki lahko bolnice vsak čas opazuje.

Na spodnji etaži uprave je tudi nekaj disciplinskih celic za uporne obsojenke s različno stopnjo režima (svetloba, ležišče in druga oprema). Disciplinski ukrepi so redki.

Na prvi etaži enega izmed traktov je v večji dvorani urejenih pet boksov sobic, ki so lepo urejene in nameštene s pohištvenim za tiste obojejenke, ki odhajajo na delo v podjetja ali k družinam kot snalilke, penivalko, kuhinjske delavke, pospraviljalke, sobarice, porice in podobno. V sobah imajo hrano in stanovanje. Zaslusnik prejme zavezo. Prilike obojejenke dobijo majhen del zasluska.

Zdravstvena služba je odlično organizirana. Dom ima posebno psihiatrsko ambulanto s opremo za elektrošok. Vsak mesec je pregled obojejenk, ki ga opravi protituberkulozna liga. Pri novejših se obvezno opravi krvni pregled za ugotavljanje veneričnih bolezni. V domu skrbijo tudi proti alkoholizmu. V domu je soderna porodnišnica za zapornice iz vse Švabije, prostor za novorojenčke, prostor za matere. Dom ima tudi otroške jasli. Bolniške sobe in posebna sobica za izolacije so posebnej. Dalje obstojata še lekarna in dve kabini za specialno nego žena s sodernimi napravami in s toplote in hladno vodo.

Dom ima veliko kapele s nekaterimi znamenitostmi, gospodinjstveno šolo, veliko soderno kuhinjo, pekarno, pralnice, likalnico, knjižnico, velike dvorane za film in gledališče ter kantino. Prosteri so ozvočeni, dvorišča so urejena za športno udejstvovanje.

GARD je kaminica zaprtega tipa, namenjena prvih obojejenim Francem, ki niso primerni za odprti ali polodprti režim pro-

stajanja kazni (sem prihajajo tudi obsojenci iz Herkoplasa in Hoogstratena) in povratnikov, ki niso primerni za režim prestajanja kazni v Herkoplasu. Tu je tudi psihiatrična podružnica, ki ima svoj oddelak s vožje sebe in subalante s stranski prostori. Zaved je prava trdnjava; tu se nahaja tudi preiskovalni zapor s moškimi in ženskimi oddelki.

Kaznilnica v Ganda je prvi vožji zapor, ki ga je zgradila Belgija že leta 1772. Ta "hiša sile", kakor jo še imenujejo, je bila znana po vsem svetu. Arhitektonsko ima danes dvoje kril, ki sta bili stidni verjetno v XIX. stoletju, in stari del, ki je preurejen v preiskovalni zapor; psihiatrični oddelak in prostori za delo, ki se deloma v kleti. Zaved ima velike moderne (hotelске) kuhinje in moderne kopalnice. Tu je celični režim in molk pri delu. Prostora je za cca. 300 obsojencev. Hodniki so ozki, temni in na številnih mestih pregrajeni s težkimi rešetkami. Okrog zaveda, ki je sredi mesta, je visok zid s dodatno bodočo žico in reflektorji.

V zavedu prestajajo kazni obsojenci s kratkimi in najdaljšimi kaznimi. Imajo n.pr. obsojenca, ki je star 75 let in obsojenca, ki je star 16 let.

Zaved ima dve najšči delavnici za papirno embalažo, knjigoveznice in hišne delavnice. Del obsojencev dela v celicah. Zaved ima najščo kapelo. Obiski so posebej urejeni za preiskovanje, tako da jih je mogoče le videti in ne obsojenca v temnih najšnih prostorih. Sprehodi so kratki, športno

udejstvenja je ni organizirane, prostori so orvoženi in do-
bre vadrževani.

Zavod ima 80 uslužbencev, med njimi je za preiskovalni kon-
staki oddelek 7 redovnic, - pamir in 10 civilnih passic. Psi-
hiatar dela honorarno vsak dan po nekaj ur. Proste je v so-
boto in nedelje.

CENTRALNI ZAPOR V LOUVAÏN-u je kazenski zavod za obsojence,
ki niso primerni za odprti ali polodprti režim prestajanja
kazni. Zavod leži na robu istoimenskega mesta. V mestu je
še en zapor, ki ima psihiatrični aneks. Zavod je architek-
tonsko zgrajen kot svezda s petimi krili, s celičnim si-
stema. V tem zavodu dela centralni antropološki center,
ki pošlje centralni upravi zavoda poročila, katere obsojen-
ce bi bilo primerno poslati v ustnove odprtega režima.

Te je zavod s maksimalnim varovanjem, obdan s visokim
sidom, žico, stolpi in reflektorji. Tudi posamezni objekti
v zavodu so še posebej ograjeni s sidno ograjo in posebni-
mi prestopi v obliki trikotnika za sprehode nevarnih obso-
jencev, ki so tudi proti nobi zaščiteni s železno mrežo.
Zavod lahko sprejme do 600 obsojencev s kasnije odvzeta
prostosti od 5 let dalje in dosmrtno ječe. Zavod je bil
zgrajen leta 1860, obnovljen pa leta 1960. Sedaj so zgra-
dili novo moderno, velike kuhinje, ki je sama zase poseben
objekt.

Obsojenci delajo skupaj v večjih obratih ali delavnicah,

pa tudi sami v celicah. Imajo kroješki obrat za potrebe vseh zaporcev v Belgiji, knjigovalnice, ključavničarstvo s kovinskim obratom, mizarstvo, lesno strugarstvo, delavnice za športni lovski in ribiški pribor, pletarstvo. Vsa stavba in celice so ozvočene, v centru zvošče pa je posebna varnostna, signalna, fonična naprava za zvezo s službojelnimi pazniki in nadzor po celicah. Celice so lepe opremljene in čiste. Nekateri obsojenci imajo v celicah ptice pevke. V zavodu imajo okrog 20 slepih obsojencev, katerim nudijo tehnike in delo za slepe. Tu prestajajo kazna tudi tujci.

V zavodu je nerednostno mešna sestava (Valonci in Flanci) in se nacionalna pripadnost jezikovno spoštuje. V zavodu je bilo ob našem obisku okrog 250 obsojencev. V službi je 100 pisarjev, 8 tehničnih uslužbencev, 15 upravnih in pisarniških uslužbencev. Zavod ima upravnika, dva pomočnika upravnika, honorarnega zdrevnika, honorarnega psihiatra, došča dela socialni delavec samo pri odpustu obsojenih. Za strokovno in splošno izobraževanje imajo 2 učitelja. V domu sta tudi katoliški in protestantski duhovnik.

Za kulturno življenje imajo družbene dvorane s šahom, biljardom, in kino. V zavodu pripravljajo prostore za tiskano opazovanje obsojencev in za postopek s njimi.

ZAPOR SAINT - GILLES je kaznilnica v soseski Bruslju in ima s čelne strani podoba trdnjave. To je zapor s maksimalnim varovanjem. Namenjen je političnim obsojencem. V zaporu je tudi medicinsko kirurški center za obsojence iz vse

Belgije. Ta center je nov in ima več vrst operacijskih dvoran, zelo bogato opremljenih. V večji dvorani poleg operacijske ostanejo bolniki določeno dobo po operaciji.

Zapor je celičnega sistema, ima poseben opazovalni, psihiatrični center za odrasle osebe, stare nad 40 let, ki jih nato razporejajo po drugih ustanovah.

Še usmerja centralna uprava belgijskih zaporov ministrstva za pravosodje tudi tiste politične obsojence, ki ne ustrezajo skupinskemu rešilu v drugih zavodih.

Obiskala sva še zapor v NIVELLES-u v istoimenskem najšmem mestu. Tu je center za obsojeniško dokumentacijo, centralna obsojeniška knjižnica za vso državo in penološki muzej.

Nivelles je zaprta ustanova, ki ima podoben režim kot odprti in polodprti zavodi s samoupravljanjem obsojencev. Tu je tudi preiskovalni zapor. Obsojenci so podrejeni pri skupnem delu, ponoči pa osamljeni v samcih. Kazna v tem zavodu prestajajo pretežno intelektualci.

Zelo zanimiv in bogat je penološki muzej, ki daje celoten zgodovinski pregled penoloških ustanov v Belgiji. Mnogo je raznih rekvizitov, vse pomembnejše ustanove so prikazane s edličnimi maketami. Muzej ima za obiskovalce pripravljen film o sedanjih ureditvi kaznilniške službe.

Mnenja in vtisi.

Belgija ima zelo razvite specializacije posameznih kazenskih domov, tudi posamezni zavodi imajo posebne oddelke, namenjene različnim kategorijam obsojencev. Bogat je stanovanjski in zdravstveni standard v kaznilnicah. Poslopja so добре vadrževana. Močan poudarek je na psihiatrični službi in zdravstveni opremljeni v zavodih. Celični in progresivni sistem prestajanja kazni še prevladujeta. Dobra in močna je spondba zavodov s učilnicami, slasti pamiki. Nismo se pa srečali s pedagogi, psihologi in socialnimi delavci. Celo Belgija ima samo dva honorarna psihologa za ta namen, ki pa skoraj ne prideta v kazenske zavode. Belgijska uprava zapora izdaja tudi več publikacij za posamezne zavode.

H O L A N D I J A

Holandaska uprava zapora raspelaga s nekoliko drugačnimi zavodi kot Belgija. Ti zavodi so manjši in skromneje urejeni. Skupno imajo v Holandiji še 4.000 zaprtih oseb, ki so razporejene v 17 kazenskih zavodih, 2 odprtih ustanovah, 24 zapornih, 3 državnih delovnih kolonijah, 1 psihiatrični opazovalni kliniki, 1 selekcijskem zavodu, v centralni bolnici, v 2 državnih esilih za psihopate in 1 zafasnem esilu za psihopate. Pod upravo zapora ministarstva za pravosodje spada tudi

neve ustanovljeni centralni zavod za šolanje kadrov v Haagu. Sedanje stavbe kazenskih zavodov ne ustrezajo za soderne obravnavanje obsojencev. Zato imajo Holanci izdelan perspektivni plan novogradenj in adaptacij za prihodnjih 10 do 15 let. Holandija se sočasno bori z odpravo starega v kazenskih zavodih, želi rešiti preostanek kazni usmeriti k individualnemu obravnavanju obsojencev in omogočiti njihov povratek v svobodno družbo.

Ker smo obiskali li precej kazenskih zavodov še v Belgiji, smo hoteli videti v Holandiji predvsem to, kar je za Holandije svojstveno - specifično. Tako smo obiskali center za šolanje uslužbencev, selekcijski zavod ~~in~~⁺ zaporov v Haagu, odprti mladinski zavod v Amerasfoortu, državni osil za psihopate v Haagu in psihiatrične observacijske klinike v Utrechtu. X

ŠOLSKI CENTER ZA VZGOJO USLUŽBENCEV V HAAGU se nahaja skupno z zaporom in selekcijskim zavodom. Centralni zavod za šolanje osebja v kazenskih ustanovah v Haagu skrbi za šolanje vsega osebja. Kandidati se seznanjajo s problemi administracije v zaporih, s sodernimi didaktičnimi metodami, v zavod pa pošiljajo tudi dolgoletne uslužbence in sicer za nekaj dni ali tednov, da bi se na novo orientirali s kolegi pod vodstvom izvedencev v sodernih prevzgojnih metodah zato, da ne bi okosteneli in zastali za razvojem. Imajo tečaje in konference za pomnike, socialne delavce, tehnične

osebje, upravne uslužbenec in kasnilniške kurate. Zaved
ima tudi stalne psihologe in pedagoške. Za vrsto predmetov
ima na razpolago univerzitetne profesorje. Van Holandi-
ja ima nad 400 socialnih delavcev. Tisti, ki so zaposleni
v kazenskih ustanovah, morajo opraviti še to šolo. Tudi
direktorji kazenskih ustanov imajo letno v tem navodni do
štirikrat razne posvete in seminarje.

Šola obstoja 5 let, 3 leta ima nov program, ki je usmerjen
na povezovanje službujočih s obsojenci, na vzdrževanje pr-
vilnih odnosov s obsojenci in na resnično prevzgojo obs-
ojencev. Poudarek je torej na resocializaciji obsojenih oseb.

Zapor v Haagu je sistem celic. Stavbe so vse prilične in
enostavno grajene.

Selekcijski inštitut v Haagu je poseben oddelk zapora,
kjer so urejeni prostori za dva psihologa, socialnega delav-
ca, psihiatra, prostori za testiranje obsojencev in posebne
celice za opazovanje. Strokovni tim je sestavljen iz delov
in ga sestavljajo sami mladi strokovnjaki.

Kladinska odprta kazenska ustanova v AMERSFOORTU je nova
ustanovna, ki je v neposredni skrbi univerze v Utrechtu. Za-
vod leži bolj zunaj mesta v parku in ima tri objekte. Večja
vila, ki ni bila grajena za ta namen, ima spodaj upravne
prostore, kuhinjo, jedilnico in klubsko sobo, zgoraj pa
bivalne sobe za gojence. V baraki blizu vile sta dve učil-
nici. Kakih 50 metrov stran je še ena manjši pritlični ob-

jekt, namenjen za posebne primere mladostnikov s delavnice.

V tem zavodu je bivalo ob našem obisku 9 obsojenih mladostnikov, starih od 16 do 23 let, ki so osebnostno noteni, inteligentno pa nad povprečjem. So iz različnih družbenih slojev. Zavod vodi: direktor, ki je pedagog, honorarni psihiater - docent univerze, psiholog, socialni delavec in dva učitelja. V sobah so nastanjeni po eden ali trije gojenci. Z dovoljenjem vzgojitelja imajo dnevno lahko prost izhod in obiske starše v. Prostori niso posebne urejeni, sobe si lahko urejajo gojenci po svojem okusu. Tudi pri delu in ustvarjanju puščajo mladih kaj proste roke. Eden ali dva gojence se ukvarjata s slikarstvom.

DRŽAVNI AZIL ZA PSIHOPATE V HAAGU je povezan s naprom in leži bolj na robu mesta, nedaleč od morske obale. Okrožja ga visok sid s reflektorji in opazovalnimi stolpi na straže. Za tem sidom v razdalji okrog 10 metrov je še ena nekoliko nižja sidna ograja, ki obdaja objekt azila. Objekt je dvoetažen, okna so normalna in razrežena. Azil vodi pedagog, kateremu pomaga stalno zaposleni psihiater. V azilu je nastanjenih okrog 40 psihično notenih obsojencev. Z njimi dela specializirano osebje pesnikov in mojstrov. Interniranci delajo podnevi v treh delavnicah, kjer se ukvarjajo s kartonažo, izdelovanjem igrač, pletarstvom in podobno, torej samo s lahkimi delci. Bivajo v posamičnih celicah ali v večjih sobah, predeljenih s kabinami za vsakega obsojenca posebej.

Celice in kabine ne dajejo vidosa zapora, ampak prostorov urejenih za bolnike.

PSIHIATRIČNO OBSERVACIJSKA KLINIKA V UTRECHTU je zapor s celicami in hodniki. Namenjena je opazovanju domovne duševne bolnih storilcev kaznivih dejanj. Kliniko vodi psihiatr prof. univerze v Utrechtu. Na opazovanju je okrog 30 obojencev. Ambulantnih prostorov in celic nisne videli. Klinika daje mizek vtis. Poslopje je nizko, hodniki ovirani s tlemi, svetla in je popoldan gorela luč. Poleg psihiatra delata v ustanovi še en psiholog in en socialni delavec.

Osebnje kazenskih ustanov v Holandiji.

Vsi kazenski zavodi imajo med 35 zdravnikov. Okrog 10 od teh je stalno zaposlenih. Dalje imajo 3 stalne psihiatre in 9 psihologov ter 6 honorarnih psihiatrov in 2 honorarna psihologa. V vsakem zavodu sta 1 ali 2 socialna delavca (vsoga 46, od tega 2 tani).

Vtisi in mnenja v specializiranih kazenskih ustanovah

5. Rešila, zavarovanje, tretman, delo, tehnični posanti in Fe ogledu obeh zaporaiških sistemov bi lahko rekli, da ima posebnosti v različnih kazenskih ustanovah
6. elgja močno tradicije, močno materialne baze, razširena udobne zavode, razvite zdravstveno službo. Holandija ima slabše organizirane zavode, toda močne težnje za napredkom
7. Organizacija sprejemnih oddelkov
8. Organizacija psihiatrične, psihološke in socialne službe nekaj skupnih potez s Holandijo.
9. Specialni zavodi (za psihopate, alkoholike, narkomane i.p.)

ORGANIZACIJA PSIHOLOŠKO PSIHIATRIČNE SLUŽBE
IN SPECIALNIH ZAVODOV V BELGIJI IN NIZOZEMSKI

Vinko Skalar

V zvezi z raziskavo o "Grupiranju obsojencev" sva s tovarišem Čerinom obiskala nekaj kazenskih zavodov in ustanov v Belgiji in Nizozemski. Glede na skromne finančne možnosti smo se odločili, da ostanemo v vsaki od teh držav en teden, kar je seveda za resnejše proučevanje tako zahtevnega in širokega problema manj kot premalo.

Problemi, ki smo jih imeli namen proučiti, so bili zlasti sledeči:

1. Posebnosti v organizaciji kazenskih ustanov
2. Vrste kazenskih ustanov
3. Kriteriji za oddajo v odprte, polodprte, zaprte in specialne kazenske ustanove
4. Kapaciteta v specializiranih kazenskih ustanovah
5. Režim, zavarovanje, tretman, delo, tehnični momenti in posebnosti v različnih kazenskih ustanovah
6. Notranja klasifikacija posameznih oddelkov v kazenskih ustanovah
7. Organizacija sprejemnih oddelkov
8. Organizacija psihiatrične, psihološke in socialne službe
9. Specialni zavodi (za psihopate, alkoholike, narkomane i.p.)

Na večino vprašanj bi bilo mogoče okvirno odgovoriti da ta naša, da bi preštudirali publikacije v revijah, ali separate s kongresov, vendar lahko tudi ogled bolj realen vpogled v problematiko.

Seveda pa nam je segel po drugi strani ogled dati le subjektivno sliko osiroma vrste, kar je bilo potrebno dopolniti s nekaterimi objektivnimi podatki, ki smo jih lahko povzeli iz publikacij, katere so nam nudili v obeh državah na ministrstvu za pravosodje in v posameznih zavodih.

Naše potovanje je bilo združeno s mnogimi teženji, ki jih je potrebno omeniti, ker se tako mogoče oceniti vrednost in preciznost dobljenih podatkov.

Ocenil sem že, da je bil čas, ki smo ga imeli na razpolago, odločno prekratek. Na to nas je takoj opozoril tudi Mr. Genoussaux (direktor študijskega urada za penitenciarne zavode pri pravosodnem ministrstvu v Belgiji), ki je organiziral naše ogled v Belgiji. Počvenil je namreč, če bomo lahko v enem tednu dobili vsaj približno sliko o njihovem kazenskem sistemu, še bolj pa, če bo mogoče dobiti točnejši vpogled v vse tiste probleme, ki nas zanimajo. Kljub temu je naše dele v dobri uri odlično organiziral. Predvidel je ogled 7 zavodov. V programu je bil ogled odprte mladinske ustanove v Hoogstraten, polodprte moške ustanove v Merksplasu, polodprte ženske ustanove v St. Andrienu in zaprtih ustanov v Gandu, St. Gillesu in Louvain. Zadnji dan naj bi si ogledali tudi zaprte ustanove v Nivelles-u.

kjer je centralna kartoteka za vse Belgijo, centralna knjižnica za obsojence in muzej, v katerem je prikazan razvoj kazenskega sistema v Belgiji, obenem pa v maketah, fotografijah, zemljevidih in grafikah tudi najnovejše stanje kazenskih zavodov v Belgiji. Tako smo si lahko, šeprav v kratkem času sistematično ogledali najbolj značilne kazenske zavode, dobili pa smo lahko pregled tudi nad celotnim sistemom kazenskih zavodov v Belgiji.

V nekatere kazenske zavode smo šli sami, kjer so nas sprejeli ali direktorji ali drugi uslužbenci, ponekod pa smo imeli spremljevalca s ministrstva. Ker je bil čas obiska v vsakem zavodu relativno kratek (povprečno 2 uri) smo bili glede podatkov v največji meri odvisni od specifičnega seznanjenja in poučenosti spremljevalca, ki nas je vodil po zavodu. Večkrat smo se tudi slabše sporazumevali zaradi flamske obarvane angloščine in nemščine.

Kako bi lahko ocenili kazenske zavode, ki smo jih videli v Belgiji? Vsi so bogati na prostorih in opremljeni, vse modernizirane in praktične. Za varovanje je povsod preskrbljeno, celo v odprtih in polodprtih zavodih. Večkrat so nam v posameznih zavodih omenili, da marsikaj ne odgovarja več, kar boče v bližnji prihodnosti morali spremeniti. Toda, skoraj nikoli ni bilo pri tem govora o ljudeh, o tretjini, ampak vedno predvsem o opremljenosti in o tehničnih izpopolnitvah.

Drugačno mnenje smo si ustvarili v Nizozemski, šeprav materialna baza v zaporih ne dosega belgijske, niti po kapa-

citata, niti po oprehi ali tehnični dovršenosti. Tu je v ospredju človek, resocializacija in terapija.

V nadaljevanju se bom osredil na organizacije psihološke in psihiatrične službe, na problem specialnih zavodov in sprejemnih oddelkov. Na druge probleme bom skušal odgovoriti le v najsplošnejših obrisih, podrobneje pa se nekateri od njih obdelani v sestavku tov. Čerina.

Psihiatrično in psihološke dele v Belgiji se odvijata predvsem v okviru takozvanih "antropoloških centrov", ki delujejo v 11 zaporih (od skupne 31). Dolgo časa nisem mogli ugotoviti bistva te službe. Prvikrat smo se srečali z antropološkim institutom v Herkylasu, kjer nam je uslužbenec, ki nas je vodil, le pojasnil, da dela tu psihiater, da pa ime nima nikake zveze s kriminalno antropologijo. Sanih prostorov si nismo ogledali, čeprav smo si to želeli. Točnejših informacij nismo dobili tudi v naslednjih dneh. Šele v Louvenu smo imeli priliko govoriti s tehnikom - antropologom, ki dela po navodilih psihiatra. V prostorih instituta je bilo razpostavljenih več instrumentov, s katerimi je mogoče meriti človekove telesne karakteristike, tako da smo imeli vtis, da gre le za antropologijo v praven pomenu besede.

V st. Gilla, v Brusellisu nas je sprejel psihater v samem inštitutu. Tudi tu je bilo videti omenjene instrumente. Psihater nam je obrazložil, da osejence dejansko inzerije, da ugotavlja je telesne posebnosti, vendar je to le del vseh preiskav. Bistvo pregleda se zanaša na kompletno psihiatričen pregled, ki ga v nekaterih primerih dopolnijo še s psihološkimi izvidi. Popisnica o opazovanju in štetrenju, ki predstavlja glavni del antropološkega dossiera, se je s temi informacijami dejansko ujela. V popisnici so zajeti zlasti sledeči vidiki, ki so v posebnih poglavjih še podrobneje razšlejanje: generalije, dednost, zdravstvena preteklost, telesne karakteristike, anomalije in posebnosti, nevrološke in hormonalne anomalije, družinska vzgoja, šolanje, socialna preteklost, poklicna usposabljanje, intelektualni nivo, čustveno življenje, afektivnost, svetovni nazor, kriminogena zgodovina in posebnosti glede na izvršitev kaznivih dejanj, tretan, stopnja družbene nevarnosti, bilanca ob odhodu in še nekateri.

Popisnica sajema precej podrobno in vsestransko posameznikovo osebnost, čeprav splešna orientacija ni povsem v skladu s sodobnimi spoznanji psihologije osebnosti. Očiten je tudi poudarek na bioloških vidikih, katerim se danes v psihologiji in psihiatriji na splešne pripisuje manjša vloga.

Menje, da so antropološki centri biološke usmerjeni, so nam potrdili tudi nekateri psihatri v razgovoru.

Psihatri predstavljajo poleg zdravniške dejanske center strokovnega tima v belgijskih zaporih. Skupno jih na tem področju

čala 12 in sicer 2 stalna in 10 honorarnih. Njihovo delo je v prvi vrsti v antropoloških centrih, istočasno pa vodijo psihiatrične oddelke, ki so koncentrirani v nekaterih kazenskih zavodih. Pod psihiatričnim vodstvom je seveda tudi specialen zavod za težke duševne bolnike - delinkvente, v Dorniku.

Glede antropoloških centrov naj omenim še nekatere podrobnosti. Prvega je ustanovil dr. Luis Vervaeck leta 1910 v saporu Minimes. Vervaeck je bil tedaj pod vplivom antropološke šole v Belgiji, ki se je razvila po zgledu italijanske antropološke šole. Sam je napisal več antropoloških razprav s področja opazovanja kriminalne populacije. Njemu gre zasługa za to, da je postalo delo v belgijskih saporih bolj strokovno, zavzemal se je pa tudi za rasne humane reforme, ki so jih postopoma uvajali po prvi svetovni vojni. V kasnejših letih se je delo antropoloških centrov pod novimi vplivi spreminjalo, vendar je prvotna orientacija do neke mere še vedno ostala.

V zvezi s pretežno biološko usmerjenostjo je zanimiv odnos belgijskih psihiatrov na področju izvajanja kurni do različnih oblik psihoterapije. Te daleč niso uvajali in tudi se naprej po naših vtisih ni posebnih prizadevanj v tej smeri.

Ko smo v Gandu razpravljali s direktorjem in psihiatrom, je direktor dejal, da so psihiatri preveliki pesimisti, da so preveč prepričani, da za delinkvente ni mogoče kade ve kaj storiti, ker so za svoje dejavnost še konstitucionalno predisponirani. Sam direktor je bil nasprotnega mnenja in je

prepričan, da ima vsak človek v sebi tudi take dispozicije, ki omogočajo pozitivno usmerjanje. Pred to kritiko se je psihiater branil, češ, da ni povsem enakega mnenja, da pa je prepričan, da so naše sodanje metode za delo s storilci kaznivih dejanj silno pomembljive. Po njegovem mnenju je na današnji stopnji razvoja vloga zaporov še vedno predvsem v zaščiti družbe pred delinkventi in ne v resocializacijskem šotanju.

Psihiater v St. Gilla je navajal nekatere svoje študije, v katerih je prišel do zaključka, da so seksualni delinkventi-povratniki čedalje bolj obremenjeni. Do istih zaključkov je prišel še pri nekaterih drugih skupinah kriminalcev. Za primer je navajal tudi vojne zločince - sadiste, ki so jih proučevali skozi več let. Ugotovili so, da bi bila pri njih brezuspešna vsakršna terapija.

Glede psihološkega dela s zaporniki so v Belgiji v glavnem skeptični. Za vse zapore delata le dva psihologa po navodilih psihiatra. Njuno delo je osredotočeno na ugotavljanje inteligentnostne kapacitete in še na nekatere psihometrične preskuse. Povsem pa odklanjajo projektivne tehnike in druge osebnostne preskuse. Psihiater v St. Gilla je mnenja, da so rezultati projektivnih tehnik pri zapornikih v 95 % pogojeni po trenutni situaciji in jih zato ne kaže uporabljati. S tem mnenjem se niso mogli strinjati, saj nam je naša praksa dala dovolj zadovoljive rezultate, imamo pa tudi zadostne možnosti, da ločimo stalnejše osebnostne poteze od odrazov trenutne situacije.

Omenil sem že, da poleg dela v antropoloških institutih psihiatri vodijo oddelke za duševno prizadete. Ti oddelki so formirani ob nekaterih sporih. Imeli smo jih prilike videti, v zavodu polodprtega tipa v Herkylamu in v zaprtom zavodu v Gandu. V te oddelke razvrščajo lažje duševno prizadete obsojence, ki so še sposobni za delo. Pri teh sporih ima odločilno besedo psihiater, tako glede tretmanske in zaposlitve, kot glede premestitev in odpustov. Imeli smo vtis, da se duševno prizadeti najbolj kasneje. Nameščeni so v skupnih spalnicah - velikih dvorah s kapacitete nad 50 postelj. Na enem koncu dvorane je opazovalnica za paznika, ki je prisoten celo noč in vedno, kadar so obsojenci v sobah. Na razpolago ima signalne naprave, v sobi gori vaskosi (tudi nad sprejem) sodra luč, tako da ima paznik v vsakem trenutku pregled nad celo spalnico. Pogoji za duševno prizadete so se nam dozdevali zelo mišni in v nasprotju s terapevtskimi principi.

Strajano bi o psihiatrično psihološki službi v Belgiji lahko dejal sledeče: Delo je koncentrirano v antropoloških centrih in v psihiatričnih oddelkih. Večjih terapevtskih prizadevanj nismo mogli opaziti, največ izgleda delo usmerjeno predvsem v proučevanje, osirova ugotavljanje stanja. Splošna orientacija je dokaj biologistična, vse delo je v rokah psihiatrov, medtem ko je psihološka služba omejena in le pomožnega značaja. Duševno prizadete obsojence imajo že od leta 1930 ločene v posebnih oddelkih v okviru kazenskih zavodov.

Sprejemnih oddelkov, kot jih od leta 1961 pojmujemo pri nas, v Belgiji nismo zasledili. Klasifikacija obsojencev je v celoti v rokah pravosodnega ministrstva, ki posameznike razvršča v kazenske ustanove po določenih kriterijih (vrsta in teža kaznivega dejanja, prvič kaznovani ali povratniki, starost, spol in osebnost glede na to, če je bil obsojenec duševno zdrav ali duševno bolan.)

Ke pride obsojenec v zaveč, določi oddelk bivanja direktor v dogovoru s vodjo oddelka, zdravnikom in psihiatrom po ustaljenih kriterijih. Predhodno opazovanje in teatska obdelava nista predvidena. Vsak zaveč ima sicer svoj sprejemni oddelk, kjer prebiva novodošli oca 5 dni. Tedaj ga okopajo, preoblečejo in zdravniške pregledajo. Natančno ga tudi seznanijo s režimom, pravicami in dolžnostmi v zaporu, nato pa ga prestavijo na oddelk.

Neko posebnost smo zasledili glede sprejema v mladinskiem zaporu v Hoogstraten. Tu imajo v bližini zaveča tako zvaní sprejemni oddelk - zapor celičnega sistema, kjer novodošli prebiva do 3 mesece. V tem času sbera socialni delavec o njem podatke na terenu, opazujejo pa istočasno njegovo obnašanje. Medtem ga tudi vabijo na razgovor direktor, učitelj in duhovnik. Če ugotovijo, da bo posameznik odgovarjal odprtemu sistemu, ga po 3 mesecih prestavijo v ta zaveč, sicer pa ga pošljejo v druge polodprte ali zaprte zaveče. To si lahko dovolijo pri vseh, ki so stari nad 18 let, medtem ko morajo biti mlajši v vsakem slučaju po dolo-

čenen času sprejeti v ta zavod. V zvezi s tem je direktor pojasnil, da imajo s najnižimi vedno večje težave, kar ni dovoljena selekcija.

O ostalih problemih le nekaj glavnih karakteristik. Belgija ima dosledne izvedene specifikacije ustanov na odprte, polodprte, zaprte in specialne ustanove. Odprte ustanove so 4, polodprte 3, ostale pa so zaprte ali specialne, namenjene duševnim bolnikom, starim in onemoglim, potopuhom i.p.

Karakteristično za zaprte ustanove je maksimalno zavarovanje. V večji del zapornikov je ves čas v celicah, kjer tudi jedo in delajo. Drugi del dela v delavnicah pod stalnim nadzorstvom paznikov. Pri delu mora biti tišina, zahteva se absoluten red.

V polodprtih zavodih so nekateri oddelki maksimalno zavarovani, nekateri pa nekoliko manj. Število paznikov je prav tako veliko (približno na 4 obojence 1 paznik), kot v zaprtih ustanovah. Celoten milje je nekoliko prijetnejši in bolj življenjski. Del obojencev, ki jim zaspajo, dela pri zunanjih delih, seveda pod nadzorstvom.

Odprte ustanove imajo nekoliko bolj sproščen režim. Gibanje znotraj zavoda je bolj sproščeno, obstojajo večje možnosti za zunanje dele, okna so brez rešetk. Tak den smo videli v Hoogstratenu, ki res ni imel rešetk, imel pa je okoli sgradb sid in kanal napolnjen s vodo. Paznikov je mnogo, morda nič manj, kot v ostalih zavodih. Zelo pa sta tu razgibana kulturna dejavnost in izobraževanje (ogled filmov, predavanja, poslu-

šnje koncertov, dramatike, pevski zbor i.p.).

Povsod se nas impresionirali materialni pogoji, odlično urejene sanitarije, moderne kuhinje, velike prostorske kapacitete, moderni zdravniški instrumenti, bolniški prostori, tehnični pripomočki itd.

Nasprotno kot v Belgiji izgleda Nizozemska na področju izvrševanja kazni drugače orientirana, (čeprav se nam v Belgiji pred odhodom zatrjevali, da ni nikakršnih razlik in da kakih posebnosti ne bo mogoče videti).

V holandskem centru za izobraževanje kadrov se šolajo vsi pazniki in uslužbenci, ki prihajajo v stik s obsojenci na izvrševanju kazni. Posamezne skupine posejajo krajše kurse, ki trajajo od 14 dni do 1 meseca. Vsako leto, kurse s izpopolnjenim in dodatnim programom ponavlja.

Program kurza sestoji iz teoretičnega in praktičnega dela. V teoretičnem delu poslušajo udeleženci predavanja iz penologije, prava, sociologije, pedagogike in psihologije. V praktičnem delu pa je skupina postavljena pred določene naloge, ki jih mora reševati. Eden od udeležencev igra vlogo obsojenca in provocira situacije, ki se snajdijo v zaporih. Ostali morajo reagirati in reševati probleme tako, kot bi jih reševali na delovnem mestu. Vodja skupine nato korigira postopke, pojasnjuje in interpretira pravilen oziroma nepravilen odnos, svetuje najboljše načine i.p.

Pomočnik direktorja - socialni delavec, nam je pojasnil, da je njihov namen sbliskati paznika (uslužbenca) in obso-

jenca kot človeka, tako da bo videl obsojenec v pazniku stvarno avtoriteto, da se bo nanj obračal v težavah, da mu bo sasal. Tako se ustvarjajo večje sočasnosti na re-socializacije, ki je glavni cilj pri odvzemu prostosti. Tendence delavcev na področju izvrševanja kazni je čim bolj smanjžati dobe odvzema prostosti in čimveč dela vlagati v preventive in postpenalne zaščite.

S humanim postopkom so v zadnjih letih dosegli lepe uspehe tudi znotraj samih ustanov. Obsojenci so bolj sodelovljani, smanjžalo se je število disciplinskih prekrškov, lahko so zreducirali varnostne ukrepe in število paznikov. Šolske kadrov v opisnem sistemu se jim kaže v vsakem pogledu kot koristne in tudi ekonomske upravičene.

V šolskem centru so nas predstavili tudi psihologena, ki delata s zaporniki v zapora, ki je ob sami šoli. Njun diagnostični material obsega standardne tehnike, ki jih uporabljamo v naši praksi, videli smo pa tudi nekatere posebnosti (zlasti projektivne in storilnostne tehnike), ki so se v njihovi praksi izkazale kot dobri pripomočki v diagnostiki. Oba psihologa sta že slaba in izata za soboj komaj dveletno prakso, tako da sta nam lahko o svojih izkušnjah le malo povedala.

Glede psihološke psihiatrične službe smo dobili tudi pregled nad splošnimi prizadevanji v nizozemskih kazenskih ustanovah.

Vsi zavodi imajo zdravnike, ki so psihosomatsko orientirani. Razen tega imajo zavodi 35 zdravstvenih praktikanov. Nekateri, zlasti specialni zapori, imajo stalne psihiatre in psihologe. Vsega skupaj delajo trije psihiatri in 9 psihologov s polnim delovnim časom in 8 psihiatrov in 2 psihologa s nepolnim delovnim časom. Takšen naša dela se začeli izvajati v obdobju med letom 1945 in 1953, toda šele po letu 1953 je delo začelo funkcionirati v današnji obliki.

Podarek psihološke in psihiatrične službe je na različnih oblikah grupne in individualne psihoterapije, pri čemer služi diagnostika le kot osnova. Glavne grupe terapije se opirajo na ameriške (točneje kalifornijske) šole, med individualnimi terapijami pa najbolj cenijo Rogersovo "Client Centered Therapy". Analitične in neanalitične orientirane terapije odklanjajo, ker smatrajo, da so preveč biološki in ne fundirane.

Uspehi terapevtskih prizadevanj v zadnjih letih so menda manjši kot so pričakovali, vendar pripisujejo slab rezultat sistematičnemu delu in metodam, ki so za delinkvente pre malo prilagojene. V naslednjih letih bodo metode korigirali in dopolnjevali in pričakujejo večje uspehe kot so jih imeli doslej.

Tipičen terapevtski zavod smo videli v Amersfoortu v bližini Utrechta, ki je namenjen mladoletnim delinkventom. Zavod sestoji iz zatične zgradbe, v kateri je poleg upravnih prostorov, kapaciteta 20 postelj za mladoletnike, ki so v aktivnem terapevtskem postopku. Del mladoletnikov živi na 10 km oddaljenem posestvu v pogojih odprtega tipa, del ml-

doletnikov pa je nastanjenih v družinah v okolici in ima zaved nad njimi stalne kontrole.

Ni smo videli le natišne zgradbo, v kateri delata stalno dva psihiatra, psiholog, dva socialna delavca in zdravnik. Mladoletniki so razdeljeni v tri skupine in v vsaki delata izmenoma dva pedagoga.

Zavod je eksperimentalnega značaja in je pod strokovnim nadzorstvom instituta v Utrechtu. S problematiko zavoda se ukvarja 40 zunanjih sodelavcev - raziskovalcev.

Sprejemajo samo višje inteligentne mladoletnike moškega spola do 18. leta starosti, ki so storili kaznivo dejanje in se osebno ne moteri. Isločajo pa psihopate, ki svoje problematičnosti niso osveščeni in ne čutijo potrebe, da bi se spremenili. Tri meseca traja observacija. V tem času izvedejo natančne diagnoze in program za tretman in terapijo. Doba bivanja v zavodu traja do 3 let.

Zavod obstoja 5 let. V tem času so sabelešili pri odpuščenih le oca 3 % recidive, kar je sogoče smatrati za izredno dober rezultat, ki je v nasprotju s vseni znanimi svetovnimi statistikami. Postopek je v celoti izredno drag, kar so nam ocenjali uslužbenci zavoda. Ker pa je zavod eksperimentalno študijskega značaja, kjer strokovnjaki lahko dobe mnoge dragocene podatke za delo s mladoletniki sploh, je upravičenost in ekonomičnost nedvoumna.

Žal ostalih oddelkov izven natišne zgradbe nismo videli, ker se to ni bilo časa.

V Haagju smo si ogledali še zavod za psihopate, ki je prav tako pod psihiatričnim vodstvom. Tu smo se detajlneje informirali o bolnikih in o tretmanu s njimi. Psihiater, ki nas je spremljal, nam je pojasnil, da je v celotni populaciji le redko kdo, ki bi ga lahko res imenovali psihopata. Med njimi najdemo ljudi s najrazličnejšimi motnjami, od težkih nevrotikov, organikov do duševno defektnih. Vsi ti so bili pred sodiščem obravnavani kot psihopati, posreje triščirani in poslani v njihov zavod. Termin "psihopat" se v njihovi sodni praksi uporablja nedosledno in sicer je običajno za psihopata označen vsakdo, ki odstopa od normale, ni pa duševno bolnik. V našem zavodu ta diagnoza ni več pomembna, ker posameznika podrobneje diagnosticirajo, potem pa določijo zanj najbolj primeren tretman in terapijo. Zavod za psihopate je le tisti, ki dejansko populaciji v glavnem ne odgovarja.

O smenu pojma psihopatije se psihiatri, s katerimi smo prišli v stik, imeli dokaj različne nazore, tako v Belgiji, kot v Nizozemski. Po večini odklanjajo nemško klasifikacijo po Schneiderju. Večina pojmuje pod psihopatom tistega, ki ima šibko razvit svet moralno etičnih norm in zavornih mehanizmov, pri katerem je zavestna kontrola znižana, kjer je človek veden pretežno po nagonskih impulsih, je oportunističen, brez občutij za socialne odnose, je agresiven in ekspansiven, ekstravertirano usmerjen, brez občutij krivde in uvidevnosti za svoje problematičnost. To naj bi bile bistvene karakteristike psihopatije, strokovnjaki pa ne čutijo potrebe po različnih podklasifikacijah, češ da te ne povedo dosti, ampak več jih celo zavajajo v nedoslednosti in preširoko gledanje na

pojema psihopatije.

V Nizozemski se psihiatri niti ob psihopatih v opisnem smislu niso izrazili pregnoštilne povsem pesimistično. Menja pa se, da se terapevtske metode na današnji stopaji strokovnega razvoja dejansko še neizdelane in pomanjkljive, da bi bile mogoče pričakovati večjih uspehov.

O psihološko psihiatrični službi v Nizozemski lahko straje-
no povzemanemo sledeče:

V povejnem času so te strokovne službe v kazenskih ustanovah izredno rasli in jih bodo perspektivno še bolj razvijali. Njihova prizadevanja so usmerjena v terapije in resocializacije. Dosedanji uspehi so manjši, kot so jih pričakovali, vendar so strokovnjaki za bodoče optimistični, celo v primerih psihopatskih osebnosti. Na področju mladinske delinkvence se relativno najbolj uspeli, vendar je čas, odkar so začeli delati s temi otrodani prekratok, da bi lahko končno ocenili rezultate svojega dela. Pomemben napredek v njihovih prizadevanjih predstavlja šola za izobraževanje kadrov, v kateri zaporski personal izobražujeje v skladu s najmodernejšimi, humanimi principi postopanja s obsojenimi osebami. Nizozemski pogledi na strokovne službe (slasti psihološko in psihiatrično) so bliže našim konceptom o temnem delu. Marsikatero podrobnost bi bile mogoče upoštevati pri našem delu na področju izvrševanja kazni, ne glede na to, da ne bo možno, niti ne bi bilo smiselno njihovih konceptov prevzeti v celoti.

V nizozemski smo zasledili na področju klasifikacije in razvrščanja obsojencev nekatero momente, ki se podobni našim prisadovanjem glede formiranja sprejemnih oddelkov.

V imenu pravosodnega ministrstva vršijo selekcije in klasifikacije obsojencev štiri selekcijske službe (v vsakem okraju).

Ta sbereje o posamezniku socialno anamnezo, zdravstveno poročilo, psihološke in psihiatrske mnenja, pogovori se s tožilcem, pa tudi s samim zapornikom. Ko preuči vse podatke o posamezniku, izdelaje poročilo, ki služi ministrstvu za to, da pošlje obsojenca v ustrešen zavod. V zavodih imajo strokovne službe možnost za detajlnije proučevanje osebnosti, tam se določi notranja rasporeditev in tretman.

Glavni kriteriji za klasifikacije so: zapornikova osebnost, možnost in izgledi ponovne prilagoditve družbi, spol, starost, trajanje kazni, stopnja kriminalnosti, stopnja družbene nevarnosti in stopnja socialne zrelosti. Kriteriji so dovolj široki in zahtevajo pred oddajo v zavod mnogo dela in proučevanja.

Sprejemnih oddelkov, v smislu posebnih, ločenih prostorov ob vsakem zavodu nismo zasledili.

Poseben postopek velja za duševno bolne in prisadite osebe, ki jih klasificira Centralni selekcijski zavod v Utrechtu. Letno je v tem zavodu obdelanih cca 400 oseb. Po pregledu se obsojenci poslani v specialne zavode, kjer jih obravnavajo v skladu s ugotovitvami.

Centralni selekcijski zavod smo si ogledali, kjer smo prišli tudi v stik z mnogimi psihiatrom (dr. Kamp-on) in seveda tudi psihologi. Tu so nam pokazali dobre opremljen laboratorij in mnoge zanimivosti iz njihove dokumentacije.

Glede ostalih problemov, ki sem jih obravnaval ob belgijskih zaporih, naj povem, da Nizozemska nima uvedene dosledne klasifikacije na odprte, polodprte in zaprte ustanove, kot smo to videli v Belgiji. Zavodi se tu delijo v zapore, pripre, državne delovne kolonije in državne zavode za psih. pat. Vseh ustanov je 42 za približno 4.000 ^{in stazijew} storilcev kaznivih dejanj v postopku. Sama klasifikacija nam ničesar ne pove o bistvu in vsebini zapora, ki so po večini specialne narave. Dva zavoda sta odprtega tipa. Eden je bil ustanovljen v Bijgelslovenu leta 1957, drugi pa v Hoornu "De Sluis" leta 1959. Oba imata majhno kapaciteto, okoli 30 postelj.

Po vtisih, ki smo jih dobili v splošnem, bi lahko dejali, da Nizozemska nima takih materialnih težav kot Belgija, da so zavodi slabše opremljeni in organizacija ni popolna. Mnogo več skrbi pa je namenjene ljudem, koncepti so napredni, humani in v skladu s najnaprednejšimi gibanji v svetu. Nizozemci so svoj penalni sistem po II. svetovni vojni v mnogočem reorganizirali. Glavne besede pri tej reorganizaciji so imeli ljudje, ki so preživeli kruta taborišča v nemški internaciji. Razumljivo je, da so se zavzeli za humane ideje in da se za te ideje tudi borijo.

S potovanja po Belgiji in Nizozemski smo se vrnili z mnogimi vtisi in idejami, od katerih bo nekatere mogoče koristno vključiti v naše nadaljnje delo na področju izvrševanja kazni. Tu bi poudaril nekaj momentov, ki so mi zdijo trenutno za nas najbolj aktualni:

1. Od celotne populacije zapornikov bo najprej ločiti duševno prizadete obsojence, in jih posebej obravnavati. V Belgiji so to storili že leta 1930.
2. Potrebno bi bilo ustanoviti specialne zavode ali oddelke, kot n.pr. za psihopate, za stare in fizično onemogle in morda še nekatere.
3. Kazenske zavode pri nas imamo namen razporejati na odprte, polodprte in zaprte ustanove. Pri tem nam belgijska praksa ne bo mogla služiti kot kriterij. Menja sem, da bi bile lahko naše odprte in polodprte ustanove glede na splošni režim mnogo bolj sproščene, s manj zaveženja in s večjimi ugodnostmi. Razlika med odprte in zaprte ustanove bi bila lahko bolj občutna. Resen tega menim, da bi kapacitete odprtih in polodprtih ustanov pri nas morale biti sorazmerno večje.
4. Šole za kadre na področju izvrševanja kazni bi potrebovali tudi pri nas. Morda ne bomo uspeli v bližnji bodočnosti organizirati tako popolnega izobraževalnega sistema, vendar bi morali storiti to, kar trenutno lahko storimo. Metodološki pristop po vzorcu nizozemske šole bi bil lahko tudi za nas sprejemljiv.

POVZETEK.

Namen raziskave.

Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij, ki je začel veljati julija 1961., predvideva nametanje obsojencev, obsojenih nad 1 leto odvzema prostosti, v različne vrste kazenskih poboljševalnih domov, oz. smotraj domov v različne vrste oddelkov. Namen raziskave je bil ugotoviti kakšni domovi oz. oddelki naj bi se formirali v SR Sloveniji glede na populacijo obsojencev v naših kazenskih poboljševalnih domovih in kako naj bi se rasporejali obsojenci.

Popis obsojenih oseb.

V ta namen smo popisali vse obsojene osebe, ki so bile na dan 1. februarja 1963 v kazenskih poboljševalnih domovih. Iz popisnega gradiva smo nato izdvajali posamezne grupe obsojencev po naslednjem vrstnem redu:

- psihično motene obsojence (po navedah iz zdravstvenega kartona in uprave doma, preverjenih s dodatnim razgovorom psihologa, s uprevalci osebjen za vsakega obsojenca posebej);
- fizično bolne in stare obsojence (po navedah iz zdravstvenega kartona, preverjenih od zdravnika splošne prakse);

- mladotne in najšje pololetne obsojence, stare do 21 let;
- prvič obsojene odrasle;
- povratnike, stare nad 21 let (ki so bili pred sodenjo kasniše še dva in večkrat kaznovani za istovrstno ali sorodno kaznivo dejanje in so se prej prestajali kazen odvzema prostosti in obsojence, ki so bili prej dva in večkrat kaznovani za različna kazniva dejanja in so prej prestajali kazen odvzema prostosti daljše od 6 mesecev); in
- delne povratnike odrasle (vse ostale, ki jih nisus mogli šteti po gornji klasifikaciji niti med prvič obsojene, niti med povratnike, v ožjem pomenu besede).

Tabularna obdelava popisnega gradiva po teh grupah nam je dala naslednje rezultate:

Grupa	Število obsojencev		%	
	n	š	n	š
I. prvič obsojeni	197	30	25	23
II. delni povratniki	121	15	15	10
III. povratniki	226	12	29	9
IV. najšji pololetni	83	8	11	6
V. fizično bolni, stari	75	34	10	26
VI. psihično noteni	79	34	10	26
Skupaj	781	133	100	100

Še iz tega pregleda je razvidno, da je med kaznivi obsojenci mnogo več fizično bolnih in psihično notenih osebosti.

S hi² smo preverjali razlike med prvič obsojenimi, delnimi povratniki in povratniki. Strukture obsojencev teh treh grup se značilno razlikujejo v naslednjih znakih: vrsta

glavnega kaznivega dejanja, dolžina izrečene kazni, poklic, zakonski stan, število otrok, za katere je obsojenec dolžan skrbeti, število disciplinskih kazni in ugodnosti za obsojence, ki so v domu najmanj 6 mesecev. Pri vseh teh značjih smo našli značilne razlike med prviš obsojenimi, delnimi povratniki in povratniki s tem, da se delni povratniki strukturno bolj približujejo prviš obsojenim, kakor povratnikom. Statistično značilnih razlik med temi tremi skupami nismo našli v starostnem sestavu obsojencev. Domnevamo torej, da smo obsojence upravičeno razdelili v tri skupine glede na vrste povratka in dolžino ^{mes} preostalih kazni. X

Vrste domov,

Rezultati popisa so pokazali, da bi potrebovali v naših pogojih več vrst domov. Toda popisne grupe nam morejo služiti le kot pripomoček za izračunavanje kapacitet posameznih vrst domov, ne moremo jih pa uporabiti kot absolutno ustrezen mehanizem za razvrščanje obsojencev v razne vrste domov.

Konzultativna grupa, ki je sodelovala pri raziskavi, je sebe sprejela nekaj kriterijev, ki naj bi pomagali preračunavati popisne grupe na posamezne vrste domov. Nekateri od kriterijev so bili naslednji:

- Mlajši polnoletni (moški), ki bi mogli prestajati kazen odvisoma prostosti v polodprtem in odprtem sistemu ustanov, bi mogli prestajati kazen skupaj s odraslimi obsojenci. Mogoče pa je v okviru teh stanov predvideti zanje posebne bivalne prostore.

- Mlajše polnoletne, stare 21 in 22 let (ki se v popisnih grupah med odraslimi obsojenci) je treba deloma razmestiti v dom za mlajše polnoletne, deloma pa v ostala domove za odrasle obsojence glede na psihične strukture osebnosti. Pri tem je treba upoštevati, da je delo s te grupe obsojenih najbolj težavno in odgovorno, zlasti s storilci kaznivih dejanj zoper premoženje.
- Vrsta kaznivega dejanja ali dolžina kazni praviloma nista merile za to, ali je mogoče predvideti obsojence za zaprti ali odprti sistem prestajanja kazni.
- Ko bo izvedena ocena kapacitet po popisu za razne vrste domov, naj se ugotovi, kako so razporejeni storilci kaznivih dejanj v prometu in storilci kaznivih dejanj zoper osebnost dostojanstva in morale in po potrebi izvedejo naknadne korekture.

Na podlagi teh in ostalih kriterijev smo izdelali procentualne rasporednice o razdelitvi popisnih grup na posamezne vrste ustanov za nočne obsojence:

... in vsi storilci kaznivih dejanj v prometu in zoper moralo, osebnost dostojanstva in morale v zaprtih domov. Zelo pomembna konstatacija za te vrste storilcev nismo predvideli, razen tega, da smo veljavno porazdelili kaznivih dejanj zoper moralo (istovrstnih kaznivih dejanj) stali med psihično nestabilne storilce kaznivih dejanj.

Popisna grupa	skupaj	Vrsta ustave					
		pol-odprti sistem	splošni dom	dom za povratnike	dom za mlajše polnolet.	dom za fizične belne, stare	dom za psihične motene
I. prviš obsojeni	100	80	13	-	2	-	-
II. delni povratniki	100	60	27	10	3	-	-
III. povratniki	100	20	9	70	2	-	-
IV. mlajši polnoletci	100	30	-	-	70	-	-
V. fizične belni, stari	100	-	-	-	-	100	-
VI. psihične moteni	100	-	-	-	-	-	100
Skupaj	100	38	11	22	9	10	10

Razmerje obsojencev, ki naj bi prestajali kazni v polodprtem, oz. odprtem sistemu ustav, bi segle biti, po mnenju konzultativne grupe naslednje:

- polodprti sistem 40 %
- odprti sistem 60 %

Razen fizične belnih imajo po naši shemi vsi storilci kaznivih dejanj v prometu in zoper moralo, nekvest rasporeditve v katerikoli dom. Kato posebnih korektur na te vrste storilcev nismo predvideli, razen tega, da smo voikratne povratnike kaznivih dejanj zoper moralo (istovrstnih kaznivih dejanj) steli med psihične motene storilce kaznivih dejanj.

- delni povratniki
- povratniki
- mlajši polnoletci

Maksimalne kapacitete.

Za podlogo izračunu maksimalnih kapacitet smo upoštevali najvišje stanje obsojencev v naših kazenskih poboljševalnih domovih v sedanjih štirih letih, izraženo v indeksih s indeksno bazo v letu 1963. Ker pa je štiriletna opazovalna doba zapornikov razmeroma kratko razdobje, smo ugotavljali splošne tendence o porastu ali padanju števila obsojenih oseb tudi po podatkih sodne statistike za 10 letno razdobje. Iz podatkov sledi, da od 1955, 1956 dalje stalno pada število prvič obsojenih in enkrat preidmanovanih; neenakomerno fluktuacije, deloma tudi s tendenco padanja kažejo mlajši polnoletni in obsojenci stari do 25 let, dočim število dva in večkratnih povratnikov stalno narašča. Zaradi tega smo sklepali, da zadošča, če upoštevamo maksimum zapornikov v KPD-jih v sedanjih štirih letih za posamezne skupine obsojencev, dočim smo za dva in večkratne povratnike izračunali parabelični trend, ki ima svoj vrh v letu 1963. Zato verjetno nismo upravičeni razmeroma visokega indeksa iz sedanjih štirih let za to populacijo zapornikov še povečevati.

Indeksi povečanja za izračunavanje maksimalnih kapacitet bi torej bili:

Indeksi za	moške	ženske
- prvič obsojene	116	116
- delne povratnike	100	100
- povratnike	136	106
- mlajše polnoletne	112	106

Maksimalne kapacitete fizične bolnih in starih, ter psihične notenih smo povečali za enak delež, kakor so je povprečne povečalo skupne števile prvič obsojenih, delnih povratnikov, povratnikov in mlajših polnoletnih.

Približne ocenjene maksimalne kapacitete za bližnje prihodnost, po vrstah domov, bi torej za moške obsojence bile:

Vrsta doma:	Kapaciteta po popisu	Ocenjena maksimalna kapaciteta	Dodatne kapacitete	Skupaj
Polodprti in odprti domovi:				
1. odprti dom	181	200	-	200
2. polodprti dom	120	144	-	144
Zaprti domovi:				
3. splošni dom	89	104	-	104
4. dom za povratnike	169	226	-	226
Posebni domovi:				
5. dom za mlajše polnoletne	68	76	12*	88
6. dom za fizično bolne in stare	75	90	-	90
7. dom za psihične notene	79	95	40**	135
Skupaj	781	935	52	987

* 12 mladoletnih iz varujočnega poboljševalnega doma

** oca. 40 mesečne novorojenih obsojencev za opazovalni center, po oceni članov konsultativne grupe

Populacija ženskih obsojenk, obsojenih na kazni odvzema prostosti nad 1 leto je majhna in posamezne grupe ne dovoljujejo enake specifikacije, kot za moške obsojence. Zato je kon-

konzultativna grupa sprejela naslednje predloge:

- Za mlajše polnoletne v naših pogojih ne kaže ustanovljati posebnega doma, marveč bi te obsojenke razvrstili v domove po enakih kriterijih kot ostale obsojenke. V vsakem domu pa bi bilo potrebno organizirati grupe mlajših polnoletnih v posebnih bivalnih prostorih.
- Fizično belne in stare bi, zaradi majhnega števila obsojenk v posameznih grupah, namestili med ostale obsojenke, če se sposobne opravljati lažja dela. Dodelili pa bi jim posebne bivalne prostore, jim dodeljevali v bivalnih prostorih več počitka in sicer upoštevali navodila zdravnikov za zaposlevanje, prehrano in zdravljenje.
- Za vse obsojenke predloge konzultativna grupa skupen dom s 4 paviljoni in sicer:
 - paviljon za odprti sistem prestajanja kazni
 - paviljon za polodprti sistem prestajanja kazni
 - paviljon za splošni dom s bolniškim oddelkom in oddelkom za nosečnice in
 - paviljon za povratnice.

Dom naj bi bil v bližini mestnega centra, obsojenke iz odprtega in polodprtega sistema prestajanja kazni pa bi se po možnosti vozile z domskim avtobusom na dele v mesto (ali v posebne organizirane delavnice pri enem izmed podjetij s pretežno žensko delovno silo, ali na prosta službena mesta).

Takšen predlog je nastal iz finančnih razlogov. Ob dejanski

realizaciji tega predloga pa bo treba upoštevati dosedanje slabe izkušnje, ki so jih imeli s spajanjem odprtih in polodprtih ustanov s ustanovami zaprtega tipa drugod po svetu in pri nas.

Oddelk za psihično moteno obsojenke in observacijski center za ženske naj bi se organizirala v mestnem centru skupaj s ustanovo za psihično motene moške obsojenke.

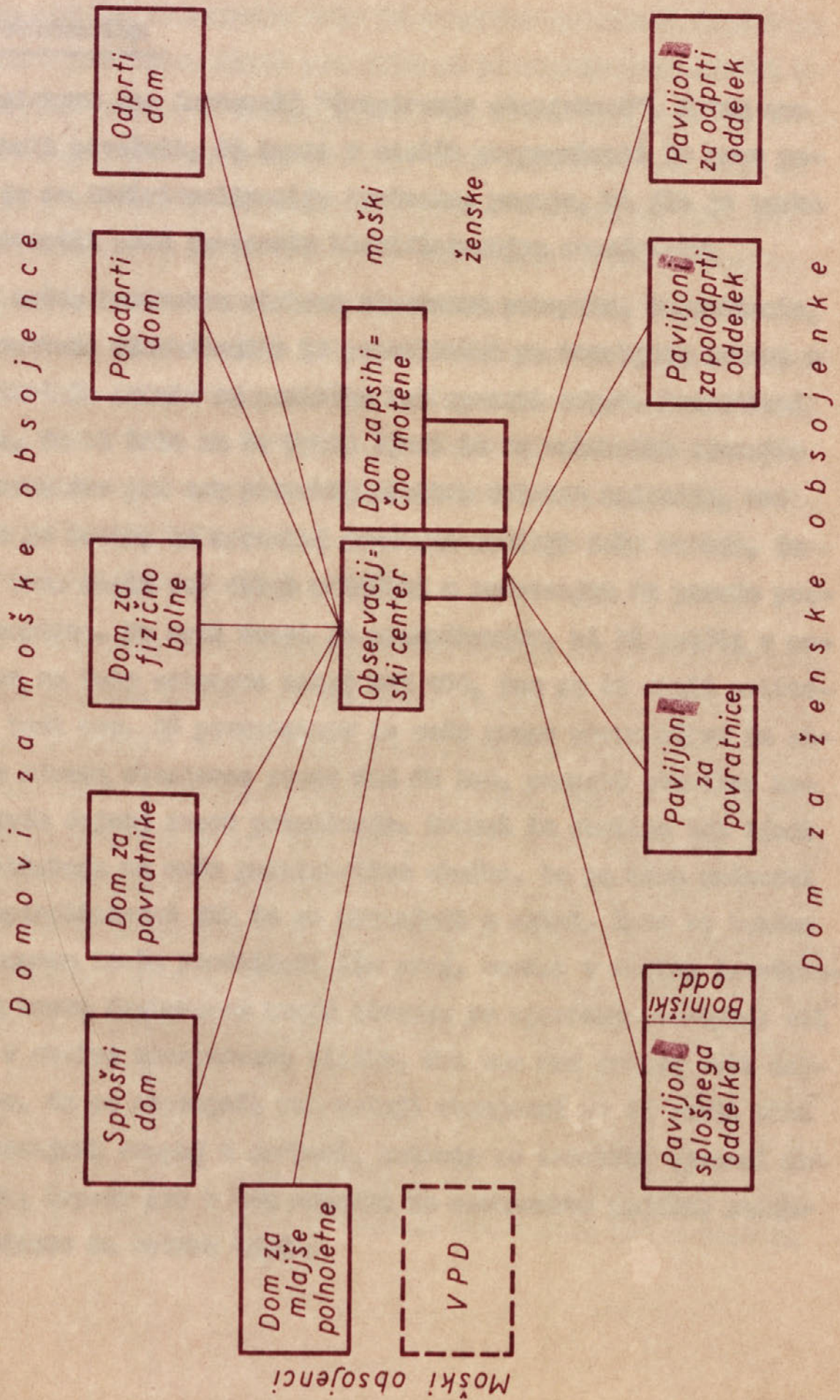
Izračun maksimalnih kapacitet za ženske obsojenke bi torej bil:

Vrsta oddelka	Kapaciteta po popisu	Ocenjena maksimalna kapaciteta	Dodatne kapacitete	Skupaj
1. odprti oddelk	22	26	-	26
2. polodprti oddelk	20	20	-	20
3a oddelk za splošni dom	28	32	-	32
3b bolnišni oddelk	8	9	9*	18
4. oddelk za povratnice	21	21	-	21
5. oddelk za psihično motene	34	34	6**	40
Skupaj	133	142	15	157

* 9 postelj za nosečnice in akutno bolne

** 6 mest za observacijski center

Shematični prikaz potrebnih vrst ustanov je razvijen in shema na naslednji strani.

Problematika

Raziskave smo imenovali "Grupiranje obsojencev". S tem smo hoteli povedati, da imamo v mislih programirati le prve pogoje za individualizacije tretmana, pogoje, ki jih je treba ustvariti pred smoternim klasificiranjem obsojencev.

Po našem kazenskem sistemu obravnavamo potepuhe, brezdelne, agresivne alkoholičane in prostitutke po temeljnem zakonu o prekrških sodnik za prekrške kot upravni organ. Prepričani smo, da bi bila za te vrste ljudi in za večkratno starejše povratnike pri nas potrebna posebna delovna kolonija, kar jih je toliko in normalno družbene sožitje take motivacije, da ne bomo mogli več dolgo odlašati z reševanjem te pareče problematike. Po naši oceni je prekrškarjev, ki bi prišli v poštev za take ustanove nekaj nad 100, tem pa bi mogli prišteti tudi oca. 25 povratnikov iz naše grupe povratnikov in sicer zlasti obsojence stare nad 40 let, pogoste sterilce kaznivih dejanj zoper premoženje. Svojei in okolica teh ljudi pritiskajo na naše psihiatrične službe, ta pa nimajo možnosti hospitalizirati jih in se ukvarjati s njimi. Zato bi takšne ustanove treba predvideti čim prej, bodisi v okviru izvrševanja kazni (določitev kraja bivanja po upravnem postopku) ali pa v okviru zdravstvene službe. Pri tem nas seveda moti dejstvo, da po obstoječi zakonodaji obsojenci ne bi mogli biti nastanjeni skupaj z osebami, katerim so izrečeni upravni ukrepi, čeprav gre v tem primeru za osebnostno podobno strukturirane in motene ljudi.

Za uspešno privajanje delu je potrebno ustvariti pogoje za uspeh pri delu. Uspeh pri delu pa je mogoče stimulirati s nagrajevanjem, s izpopolnjevanjem, s gotovimi denarčki v krajših časovnih razmikih i.p. Šele uspešnost pri delu je lahka motivacija za privajanje delu. V kolikšni meri smo ustvarili pogoje za doseganje uspeha pri delu, je veliko vprašanje. Priučevanje, izobraževanje in kvalifikacija so za to le zelo skromni pokazatelji. Vsekakor pa opravičujejo domnevo, da so ti pogoji za večino zaposlenikov zelo skromni in možnosti za te verjetno niso do kraja izkoriščene. Ker se nam dosednja problematika zaposlovanja obsojencev daleč protékla za okvir te raziskave, smo menja, da bi bilo treba ta problem preučiti posebej.

Če primerjamo naše predloge s mednarodno sprejetimi načeli za izgradnjo domov, potem moramo ugotoviti, da jia v glavnem ustrezajo. Le predvidena organizacija polodprtih in odprtih domov pri nas je različna od tega, kar so doslej pojmovali v svetu in pri nas pod pojmom odprta ustanova in pod pojmom polodprta ustanova. Po našem mnenju bi mogli biti ti dve vrsti domov pod isto upravo, brez ograde in ostalih varovalnih naprav, s obično zeleno površino, blizu mestnega centra. Razlika v prestajanju kazni v enem ali drugem domu pa bi bila obratna, kot je bilo običajno misliti doslej. Došja bi obsojenci iz odprtega doma lahko odhajali na delo v mesto in bi se po delu vračali v dom, bi obsojenci iz polodprtega doma delali le v domskih delavnicah ali v bližini

doma. Kriterij za delitev obsojencev v ti dve grupi bi bil: osebna sposobnost vračati se iz odprtega svobodnega mi-ljeja v dom in sposobnost za pozitivno so-delo vanje s ljudmi na prostosti, brez nadzorstva.

Načelne se poudarja, da je le nekaj tisti delež obsojencev, ki bi moral prestajati kazni v ustanovah zaprtega tipa. Nji-hove število se ocenjuje na 30 %. Vendar bi bilo mogoče za-slediti, da bi bil takšen princip kjerkoli ustvarjen v prak-si. Tako menimo, da smo bili tudi mi v našem predlogu dokaj realni s tem, ko smo ocenili število moških obsojencev, ki bi lahko prestajali kazni v polodprtem ali odprt-em domu na 28 % in število ženskih obsojenk na 32 %.

Razpravo zaključujemo še s naslednjim smenjen. V bodoče bo-de obsojenci prestajali kazni v že obstoječih, bolj ali manj sodobnih zgradbah in v novih paviljonih. Metraže vsakega pa, v katerem bodo živeli delj kot eno leto, ne bo odvisno samo od zgradb in vrste obzidja, marveč predvsem od osebja, ki bo zaposleno v njih. Zato naj bi bila skrb, ki je posvečena iz-biri in formiranju osebja enake, če ne bolj pomembna od skr-bi, ki je bomo posvetili in gradnji in formalni organizaciji domov.

Izkušnje organov za izvrševanje kazni odvzema prostosti v Belgiji in Holandiji smo upoštevali s tem, da smo se odreka-li negativnim izkušnjam praktikov v teh deželah, osvojili pa smo tiste od pozitivnih izkušenj, ki bi jih bilo mogoče ures-ničiti v naši praksi.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000504480

0
ESTRAN

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

SBK 279 ✓